

DEUTERONO- MION,

Wijdes Moseren Kirja / Josa nämät cappalet owat:

I. **V**inga Moses / Israelin lasten walmistais idzens / menemän Jordanin ylidzen / ja omistaman Canaan maata / kertoi heidän edesäns monicahtamita erinomaisia cap. palita / ja Jumalan hywiä tekoja heille corwesa tapahuneita: ja siitä neuwo heitä oppiman ja pitämän Jumalan käskyjä: niin hän wastakin teke heille caicke hywä cap. 1. 2. 3. 4.

I I. **C**uinga hän taas cudzu heitä / kertoden heidän edesäns kymmenen Jumalan käskyt / cap. 5. Nijn myös caicke ensimmäisen taulun ja kirjon hallituksen käskyt ja säädyt: cuinga heidän pitä käyettä män idzens Jumalata ja hänen palweltoitans wastan. Nimittäin / pelkämän ja pitämän hänen käskyns / cap. 6. häwitteämän caicke epäjumalat / cap. 7. Ei unhoettaman händä / cap. 8. Waan muistaman heidän endisiä ricorians / ja hänen armons / cap. 9. ja nijn racastaman ja palweleman händä ainoata / cap. 10. ajatteleman hänen ihmellisiä töitans / cap. 11. ja uhraman ainoastans siinä paicas / cuin hän walinnut on / cap. 12. Ei cuuleman muita Prophetait / cap. 13. Waan andaman uscolisest kymmenet hänen palweltoillens / ja waiwoissille / cap. 14. 15. pitämän hänen juhlapäiwäns / cap. 16. asettaman duomareita ja Cuningaita Jumalata pelkääwäns / cap. 17. Ei pitämän lueu noidiest ja tietäist: Waan cuuleman siä suurta Prophetat / jonga hän oli lähettäwä / cap. 18. Ja eroittaman wapaat Caupungit tapaturmaisille miehien tappaille / cap. 19.

III. **C**aikist toisen taulun ja mailmalisen hallituksen käskyist ja säädyst: Cuinga heidän pitä käyettämän idzens lähimmäistans wastan: niincuin sodas heidän wiholisiens wastan / cap. 20. Heidän emändäns ja lastens cohnan / cap. 21. 22. 24. Heidän kylänmiestens ja weljeins cohnan / cap. 22. 23. 24. 25. 26. Nijn myös siitä sunaurest ja palcast / joita heidän pitä toiwoman / jos he pidäsit hänen käskyns / sekä kirourest ja rangais্তুrest jos he niistä luopuisit / cap. 27. 28. 29. 30.

I V. **M**itä Moseren cuolles tapahu: cuinga hän ilmoitta heille hänen cuolemans / ja loddutta heitä / cap. 31. luke hänen weisuns heidän edesäns / heidän wilpistelemisestans / cap. 32. sinua heitä / cap. 33. ja wijmein cuole ja haudatan / cap. 33.

On siis tässä kirjas / mitä Moses opetta ja kässe Israelin lapsille / wäähä ennen hänen cuomatus / 40. wuorena / sijte cuin he läxit Egyptist / cahta cuncautta ja kymmenä päiwä ennen / cuin he menit Jordanin ylidzen.

I. Lucu.

Moses kertoi Israelin lapsille / mitä corwes neljäs. kymmenes ajastajas tapahunut oli / sekä coco Jumalan lain / ja neuwo heitä cuuliaisuteen / jos he muutoin tahdoisit siinä maassa sunauren cansa pyhyä. Juttelesit mitä tapahui marcusstamises Horebist Cadereen / v. 1. Cuinga hän asetti wireamiehet heidän päällens / v. 9. ja mitä heidän wirrans piti oleman / v. 16. Cuinga hän oli andanut wacoja Canaan maan / v. 22. ja mitä sijte ta. pahui / v. 26.

1 **N**ämät owat ne sanat / cuin Moses puhui coco Israelille / tuolla puolen Jordanin corwes / sillä kedolla pumaisen meren cohalla / Paraniin / Zophelin / Labanin / Hazerothin ja Disahabin waihel. Yrittoistakymmenä päiwäcunda Horebist / sitä tietä Seirin wuoren kautta / nijn Gades Barnean asti. Ja se tapahui neljändenäkymmenenä wuonna / ensimmäisnä päiwänä / yhdellä toistakymmenellä Cuncaudella / nijn puhui Moses Israelin lapsille / caicke cuin HERRA hänen käski heille puhua. Sijtecuin he olit wönet Sihonin Amorerein Cuningan / joca

Hesbonis asui / nijn myös Soggin Basanin Cuningan joca Astarothis ja Edreis asui.

2 **S**illä puolen Jordanin / Moabiterein Smaalla / rupeis Moses selittämän tätä lafia / ja sanoit: HERRA meidän Jumalam puhui meille Horebin wuorella / sanoden: te oletta jo kyllä caurwan ollet täällä wuorella. Käändäkät teitän ja mengät matcan Amorerein wuorelle / ja caickein heidän läsnä asuwaitens tygö / kedoilla / wuorella ja laros etelän päin / ja meren satamoin päin / Canaan maalle ja Libanon wuorelle / hamansuuren Phratin wirran tygö. Kadzo / minä annoin teille maan / joca on teidän edesän / mengät ja omistacat se / niincuin HERRA teidän Isillen / Abrahamille / Isaacille ja Jacobille wannoi / andarens sen heille ja heidän siemenellens heidän jälkensä.

3 **N**in minä sanoin teille silloin: en minä woi yrinäni canda teitä. Sillä HERRA teidän Jumalan on lisänny teitä / nijn että te tänäpäin oletta nijn monda / cuin täh-

Moses
kertoi endi-
set asiat.
A. M. 2493
A. A. C.
1478.

Num. 21:
24.

Milliset miehet pitää asetta man cortet sin wircois.

Exod. 18:19. Lev. 19:15. Deut. 16:18. 2. Par. 19:5. oh. 7:24.

Cuinga hän oli andanut wacoja Caanan maan Num. 13:2.

11 Det tairwas (HERRa teidän Isäin Jumala lisätkön teitä vielä monda tuhatta kerta enä / ja sunatcon teitä / niñcuin hän teille sanonut on) Cuinga minä yrinäni woin canda sencaltaisen waiwan / cuorman ja rjdan teildä. Walitca teistän toimelliset ja ymmärtäwäiset miehet / jotea teidän sugustan tutut owat / ja minä asetan heitä teidän päämiehien.

12 Njñ te wastaisitte minulle / sanoden : se on hywä asia / jostas puhut tehdares. Njñ otin minä ne ylimmäiset teidän sugustan / toimelliset ja tutut miehet / ja asetin teille päämiehixi / tuhannen / sadan / wjdenkymmenen ja kymmenen päälle / ja wircamiehixi teidän suucunnisan. Ja minä kässtin teidän duomareillen silloin / sanoden : cuulcat teidän weljensä / ja duomitca oikein jocaidzen miehen / ja hänen weljens ja muucalaisen waihella. Ei teidän pidä cadzoman yhdengän muodon jalken duomios / waan cuulcat njñ sitä piendä / cuin suurtañ / ja älkät peljätkö kenengän muotoz sillä duomio on Jumalan. Waan jos jocu asia on teille rascas / njñ andacat minulle tietäwäxi sitä cuillaxeni. Näin kässtin minä teitä sijhen aican / caikist cuin teidän tekemän piti.

13 Njñ me läxim Horebista / ja waelsim me caiken sen corwen läpidze (joca on suuri / ja hirmuinen / niñcuin te nähnet oletta) sillä tiellä Amorrerein wuoren tygö / niñcuin HERRa meidän Jumalan meille käskenyt oli / ja tulimme Gades Barneaan.

14 Njñ sanoin minä teille : te olette tullet Amorrerein wuorelle / jonga HERRa meidän Jumalan anda meille. Gadzo sitä maata sinun edesäs / jonga HERRa sinun Jumalas sinulle andanut on / mene ja omista se sinulles / niñcuin HERRa sinun Isäis Jumala sinulle sanonut on / älä pelkä / älä myös hämmästy.

15 Ja te tulitta caicki minun tygöni / ja sanoitte : lähettäkäm miehet meidän edelläm wacoiman maata / ja meille sana saattaman / cuta tietä me sinne menem / ja ne Caupungit / joihinga meidän menemän piti. Se minulle kelpais / njñ otin minä caritoista kymmendä miestä teidän seastan / jocaidzesta suucunnasta yhden. Cosca ne menit matcaans / ja waelsit maille / ja tulit Escolin wirran tygö / njñ wagoit he sen. Ja otit maan hedelmäst cansans / ja toit meille an-

daden meille wastauxen jällens / ja sanoit : maa on hywä / jonga HERRa meidän Jumalam meille anda.

16 Mutta et te tahtonet mennä sinne / waan olitte wastahacoiset HERRAN teidän Jumalan sanalle. Ja napisitte teidän majoisan / ja sanoitte : HERRa on meille wihainen / ja on tuonut Egyptin maalda andarens meitä Amorrerein käsün / hucutetta. Cuinga me menem meidän weljem owat peljättäneet meidän sydämem / sanoden : se Canssa on suurembi ja corkeambi meitä / ja ne Caupungit owat suuret ja wahwat / ulottuwauset tairwa seen / olemma me myös nähnet siellä Enahtin lapset. Ja minä sanoin teille : älkät peljättykö / älkät myös hämmästykö heitä : Sillä HERRa teidän Jumalan käy teidän edellän / ja soti teidän edestän / niñcuin hän myös tehnyt on Egyptis teille teidän silmäin edes. Ja corwes / josa sinä olet nähnyt / cuinga HERRa sinun Jumalas on sinun candanut / niñcuin Isä canda poicans / caikella sillä tiellä / jotea te waeldanet oletta / sijhenasti cuin te tälle paicalle tulitte. Waan et te sitä luena pitänet / uscoa HERRan teidän Jumalan päälle. Joca käwi teidän edellän / osottaman leirin paicka / yöllä tulesta / osottaden teille tietä cuin te käwitte / ja päiwällä pilwes.

17 Cosca HERRa cuuli teidän huuton / wihastui hän ja wannoi / sanoden : Eyrifän tästä pahasta suucunnasta pidä näkemän sitä hywä maata / josta minä olen wannonut / andareni heidän Isillens. Paidzi Galebi Jephunnen poica / hän näke sen / hänelle minä annan sen maan / jonga päällä hän astunut on / ja myös hänen lapsillens / että hän uscollisest seurais HERRa. Ja HERRa wihastui myös minulle teidän tahten / ja sandi : et sinäkän sinne tule. Waan Josua Numin poica sinun palwella as hän tule / wahwista händä : sillä hänen piti jacaman Israelin perimyxen. Ja teidän lapsen / jotea te sanoitte salixi tulewan / ja teidän poican / jotea ei tänäpänä tiedä hywä eli paha / he sinne tulewat / ja minä annan sen heildä omistetta. Waan teitin palaitcat ja mengät corpeen / sitä tietä punaisen meren päin.

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

Exod. 13:21.

Num. 14:23. Cap. 26:6. Iof. 14:7.

Deut. 3:27. Cap. 34:4. Num. 20:12. Cap. 27:14.

Num. 14: 40.

41 **Q**uin te wastaisit ja sanoitta minulle :
 42 **M**e olem rickonet **H** **E** **R**ra wastan /
 me menem ja sodim / niñcuin **H** **E** **R**ra mei-
 43 **d**än Jumalam meille käskeny on. Cosca te
 sijs walmit olitta / iocainen sotaaseinens / ja
 44 **p**yhdittä mennä wuorelle. Sanoi **H** **E** **R**-
 ra minulle : sano heille / ettei he mene sinne /
 eikä myös sodi : sillä en minä ole teidän can-
 45 **s**an / ettet te lyöddäis teidän wiholifildan. Co-
 sca minä näitä teille sanoin / niñ et te cuullet
 minua / waan olitta **H** **E** **R**ran sanalle wa-
 46 **s**tahacoiset / ja rohkeisitte mennä wuorelle.
Nijn lärit Amorrerit jotta wuorella asuit
 teitä wastan / ja ajoit teitä taca niñcuin
 kimalaiset tekewät / ja loit teitä maahan
Seiris Horman asti. Quin te sieldä palai-
 sitte ja itkutte **H** **E** **R**ran edes / niñ ei **H** **E** **R**ra
 tahtonut cuulla teidän ändän / eikä corwins
 ottanut. Nijn olitta te **C**aderes cau-
 wan.

Verf. 17. Duomto on Jumalan se on / et te ole lain ja oikeu-
 den herrat / duomidzeman niñcuin teille telpa / waan te oletta
 aimoastans Jumalan wircamiehet / sentähden pitä teidän oikein
 duomidzeman / niñcuin hän on käskeny v. 22. Ja te tulitte
 caieki minun tygöni) Etämä ole Num. 13: 2. wastan / eusa
H **E** **R**ra käste läheeta wacojat mataan: sillä molemmatcaisit
 tyllä tapahua / niñ etä Canssa sitä anoi: ja **H** **E** **R**ra sijete tä-
 sti. v. 39. Et tiedä hywä eli paha) Etästä seura / että lapses o-
 wae ilman syntä: sillä / waicka ei he ole niñ täpstarwoiset /
 cuin ne wanhat / ja taeda eroitta hywä pahast: owat he cuitengin
 luomostans wihan lapses / Eph. 2: 3. Synnet ja sydyneet sy-
 nis. Plal. 51: Ja pitä sentähden wdest syndymän casten cautta /
 ja niñ tuleman autuaxi / loh. 3: 5.

II. Lucu.

Reroitan mitä **C**adexest lehdettyä tapahui / siñhenasti /
 cuin he sait **H**esbonin / nimitäin: cuinga Jumala oli
 haastanut heitä / ettei heidän pitänyt heidän matcasans **E**.
 saun lapsia / v. 1. ei myös **M**oabiterettä / v. 8. eli **A**mmo-
 niterettä / v. 16. wahingoitzeman. Ja cuinga **H** **E** **R**ra
 oli andanut heille **S**ihonin / **H**esbonin **E**uningan / ja hä-
 nen waldacundans **K**irouyeri / v. 24. etc.

1 **S**illoin me palaisim ja matcu-
 stim corpeen / sitä tietä punaisen
 meren päin : niñcuin **H** **E** **R**ra
 minulle sanonut oli / ja waelsim
 2 **S**eirin wuorta ymbärins suuren aica. Ja
 3 **H** **E** **R**ra puhui minulle / sanoden: Jo te olet-
 ta kyllä waeldanet tätä wuorta ymbärins /
 4 **p**alaitcat pohjan päin. Ja käste Canssal-
 le / sanoden: teidän pitä waeldaman teidän
 welheim **E**saun lasten rajain läpidze / jotta
 5 **S**eiris asurwat / ja heidän pitä pelkämän tei-
 sä. Waan carttacet teitän sangen wisust /
 ettet te sodi heitä wastan : sillä en minä an-
 na teille jalangan lewentyä heidän maa-
 stans: sillä **E**saun lapsille olen minä an-
 6 danut **S**eirin wuoren perimiseri. **R**ahal-

lan pitä teidän heildä ruan ostaman / jonga
 te syötte / niñ myös weden pitä teidän heil-
 dā rahalla ostaman / jota te juotte. **S**illä
H **E** **R**ra sinun Jumalas on sinannut si-
 nun / caikisa sinun kättes toisa / ja hän on
 pannut mieleens sinun matcustures / täsä
 suurea corwesa. Ja neljäkymmendä aja-
 staica **H** **E** **R**ra sinun Jumalas on ollut si-
 nun cansas / niñ ettei sinulda mitäkän ole
 puuttunut.

Esca me meidän welheim **E**saun la-
 sten tykö waeldanet olim / jotta **S**eirin
 wuorella asuit / sitä kedon tietä **E**lathist ja
Ezeongaberist / niñ palaisimme me / ja me-
 nim sitä **M**oabiterettiin corwen tietä. Ja
H **E** **R**ra sanoi minulle : älä wahingoitze
Moabiterettä / älä myös sodi heitä wastan :
 sillä en minä anna sinulle mitäkän hänen
 maastans perimiseri: sillä **L**othin lapsille o-
 len minä **A**rin andanut perimiseri. **E**mi-
 mit owat muinen sillä paicalla asimet / jotta
 olit suuret / wäkerwät ja corkia Canssa / niñ-
 cuin **E**nachim. He luultin myös sangarixi /
 niñcuin **E**nachim / ja **M**oabiterit cudzuit
 heitä **E**min. Asuit myös muinen **H**orite-
 rit **S**eiris / ja **E**saun lapses ajoit pois ja hucu-
 tit ne edestans / ja asuit heidän siasans / niñ-
 cuin **I**srael teki hänen perindömaasans /
 jonga **H** **E** **R**ra heille andoi.

Nijn matcustacet **S**aredin ojan ylidze.
 Ja me waelsim sen ylidze. Waan aica
 cuin me matcustim **C**ades **B**arneast / siñhen-
 asti cuin me tulimma **S**aredin ojan ylidze /
 oli **C**adexan wuotta neljättä kymmendä / siñ-
 henasti cuin caieki sotamiehet leiris cuolit /
 niñcuin **H** **E** **R**ra heille wannonut oli. **S**il-
 lä **H** **E** **R**ran käsi oli heitä wastan hucutta-
 man heitä leiris / siñhenasti cuin hän peräti
 lopetti heidän.

Esca caieki sotamiehet olit loppunet ja
 cuollet Canssan seast / **P**uhui **H** **E** **R**ra
 minulle / ja sanoi: **T**änäpänä pitä sinun
 matcustaman **M**oabiteriin maan ären lä-
 pidze lästä **A**ri. Ja coscas lähestyt **A**mmo-
 nin lapsia / älä heitä wahingoitze / älä myös
 sodi heitä wastan : sillä en minä anna sinul-
 le **A**mmomin lasten maata perimiseri / waan
Lothin lapsille olen minä sen andanut peri-
 miseri. Se on myös luettu sangaritten
 maari: sillä sangarit owat muinen siñä asu-
 net. Ja **A**mmoniterit nimitäwät heitä
Zam **Z**ummim. **S**illä he olit suuri / cor-
 fia

Mitä sijete tapahunur oli / cuin he lärit **C**adexest Num. 21: 4

Cuinga **H** **E** **R**ra sieldä wahingoitze mast **E**do miteretit. Gen. 36: 43. Num. 20: 14.

Nijn mole **M**oabiterit.

Emin. Gen. 14: 6.

Gen. 16: 20.

Num. 14: 28. Cap. 26: 65.

Ja **A**mmoniterit.

Jud. 11: 15.

Gen. 36:20.

Cuinga he woittit Sihonin Hefbonin Cuningan.

Num. 21:21 Deur. 20: 10.

Deur. 29: 7. Amos. 2:9.

22 kſia ja wälewä Caſſa / niñcuin Enakim. Ja HERRA häwitti heitä heidän edestäns / niñ että he aſuit heidän aſumasiſans. Niñcuin hän oli tehnyt Eſaum lapſilla Seirin wuorella aſuwaiſille heidän edestäns häwittäiſans Horiterit / niñ että he orwat aſunet heidän ſiaſans tähän päiwän aſti. Ja Caphthorim lärit Caphthoriſt / ja häwitti Aſwimit cuin Hazerimis aſuit / Gazan aſti / ja aſuit heidän ſiaſans.

24 Walmiſtaſat teitän ja lähtekät / ja matcuſtaſat Arnonin wirran ylidze : Cadzo / minä annoin ſinun käſiſ Sihonin Amorrerein Cuningan Heſbonis maainens / rupe ſiſ omiſtaman ja ſotiman händä waſtan. Tänäpäinä minä alan / että caieki Caſſa coco tairwan alla pitä pelkämän ja wapiſeman ſinun edeſäs / niñ että he ſinulta cuulttuäs pitä wariſemän / ja ſuruliſet oleman ſinun tulemiſeſtas.

26 Niñ minä lähetin ſanan corweſta idän puoleſta Sihonille Heſbonin Cuningalle / rauhalliſilla ſanoilla / ja annoin ſanoa hänelle : Minä tahdon waelda ſinun maacundas läpidze / ja niñcuin tie anda / niñ minä waellan / en minä oikialle puolelle en gä waſemalle poike. Ruoca ſinä myyt rahan edeſt ſyötä / ja wettä rahan edeſt juota / minä käyn wairwoin jalcaſin ſen läpidze. Niñcuin Eſaum lapſet Seiris aſuiat minulle tehnet orwat / ja Moabiterit Aris aſuwaiſet / ſiſhen aſti että minä tullen Jordaniin ylidze / ſiſhen maahan / jonga HERRA meidän Jumalam anda meille.

30 Waan ei Sihon Heſbonin Cuningas tahtonut meidän anda waelda ſen läpidze : ſillä HERRA ſinun Jumalas corwetti hänen mielenſ / ja paadutti hänen ſydämens / että HERRA tahdoi anda hänen ſinun käſiſ / niñcuin tänäpäiwän on. Ja HERRA ſanoi minulle : cadzo / minä olen ruwennut andaman Sihonin Cuningan / ja hänen maans ſinun edeſäs / rupe omiſtaman ja perindönäs pitämän hänen maatans. Ja Sihon läri ſotiman meitä waſtan ſotawäitienſ Jahzaas. Mutta HERRA meidän Jumalam andoi hänen meidän eteem / lyödärem händä ja hänen lapſians / ja caieki hänen ſotawäkens.

34 Niñ me ſilloin woitim caieki hänen Caupungins / ja kiroiſim caieki Cuningit / ſekä miehet / waimot ja lapſet niñ etten me yhtäkän jättänet. Paidzi eläimitä cuin me meil-

36 lem otim / ja Caupungin ſaalit / cum me woiſtim. Namast Arderiſt Arnonin wirran reuſnalla / ja ſiſtä Caupungit ojan wieres / niñ Gileadin aſti. Ei yhtäkän Caupungita ollut / joca tairi händäns meildä wariella / HERRA meidän Jumalam andoi caieki meidän alam. Waan Ammonin laſten maahan et ſinä tulut / että miſingän joca oli Jabokin wirran tykönä / että niſhin Caupungeihin wuorella / taieka johogun muuhun / joſta HERRA meidän Jumalam meitä käſtenyt on.

37 Deſ. 39. Paadutti hänen ſe on / hän otti pois hänen armonſ hänelä / ja ſalli hänen waadutetta hänen rohmäs edeſortamiſeſans. Aug. lib. 1. ad Simplician. q. 2. Obdurare Deum eſt nolle miſereri, nec ab illo irrogatur aliquid, uidelicet quo ſit homo deterior, ſed tantum quo ſit melior non irrogatur. Sillä rawalia ſe-
tittä ſen Greg. 1. 25. moral. c. 12. & 13. Damasc. l. 4. de ſide Or-
thod. c. 20. ja muut kiron Jſät. Cadzo 4. 7. ja 9. cap. Exod.

III. LUCU.

Cuinga HERRA andoi Iſraelin lapſille Oggin Baſanin Cuningan ja hänen maans Caupungemens / ſaaliſi / v. 1. joca hän Rubeniterielle / Gaditerielle ja puolelle Manaffen ſucucunnalle jacoit / v. 12. ſillä ehdolla / että heidän ytti lähtemän heidän welſeins edellä / ja aittaman heitä omiſtaman Canaan maata / ja ſiſitte tuleman aſuinſ ſallens / v. 18. Cuinga myös HERRA kielſi Moſeyen eulemaſt luwattum maahan / waan Joſuan heitä pitä wemän ſinne / v. 23.

1 **U** me palaiſim ja menim Baſanin tietä / niñ Og Baſanin Cuningas läri caiken ſotawäkens canſa meitä waſtan ſotiman E-
2 drein tykönä. Mutta HERRA ſanoi minulle : älä pelkä händä : ſillä minä olen andanut hänen ſinun käſiſ / ja caiken hänen ſotawäkens / ja hänen maans / ja ſinun pitä tekemän hänen canſans / niñcuin ſinä teit Sihonin Amorrerein Cuningan canſa / joca Heſbonis aſui. Ja niñ HERRA meidän Jumalam andoi Cuningas Oggin Baſaniſt meidän käſim / ynnä caiken hänt en ſotawäkens canſa / niñ että me löimme hänen / ſiſhen aſti ettei hänelle yhtäkän jäänyt.

4 Ja ſilloin me woitimme caieki hänen Caupungins / ja ei ollut hänellä yhtäkän Caupungita / joca em me hänelä ottanet pois / cuuſikymmendä Caupungita / ja coco Ar-
5 gobin maacunnan / joca oli Baſanis Oggin waldacunnas. Ja caieki nämät Caupungit olit wähiſtetut corkeilla muureilla /
6 porteilla / telylillä / ilman monda muuta wähiä Caupungita / joſa ei muuri ollut. Joca me caieki kiroiſim / niñcuin me Sihonille Heſbonin Cuningalle teimme / caiken Caupungin miehet me kiroiſim / lapſet ja myös waimot. Waan caieki eläimet / ja caiken ſaalin caupungeiſta / otim me meillem.

Cuinga he woittit Oggin Baſanin Cuningan. Num. 36:73 Deur. 29:7

Deu. 20:18

Oggin rau-
tainen wuo-
de oli yhde-
räs tyvä-
rästä piestä

Euinga
Sihonin ja
Oggin wal-
daunda
annettiin
Rubenite-
reille ja Ga-
diterereille.
Num. 32:
33.
Deut. 29:8
Iosu. 13: 8.

8 **U**nijn me otim sijhen aican sen maan/
9 kahden Amorrerein Cuningan kädest/
10 sillä puolen Jordanin / Arnonin wirrasta
nijn Hermonin wuoren asti. Jonga Sido-
niterit Sirioniri cudzuit / mutta Amorrerit
11 cudzuit sen Seniriri. Ja caicci ne Gaupun-
git lafialla / ja coco Gileadin / ja coco Ba-
sanin / Galchan ja Edrein asti / Oggin
waldacunnas Basanin Gaupungit. Sillä
Cuningas Og Basanist oli ainoastans
jäännyt sangareista. Cadzo / hänen wuotens
on raudasta / joca on täsä Rabbathis Am-
monin lasten tyföna / yhderän kynärätä pit-
kä / ja neljä kynärätä larwia / miehen kynär-
pään pituudella.

12 **U**nijn me sijhen aican sen maan meil-
13 lem omistim Arorerit Arnonin wirran
tyfö / ja puolen Gileadin mäke / ynnä njden
Gaupungein cansa / annoin minä Rubenite-
reille ja Gaditerereille. Mutta se cuin Gilea-
dist oli ylidze / ja coco Basanin Oggin walda-
cunnan annoin minä puolelle Manassen su-
cucunnalle / ja caiken Argobin maacunnan /
14 coco Basanin cansa / joca cudzutun Sanga-
rein maari. Jair Manassen poica sai coco
Argobin maacunnan Gessurin ja Macha-
thin maan arijn / ja cudzui Basanin oman
nimens jälken Jairin kyliri / tähän päiwän a-
15 sti. Mutta Machirille minä annoin Gilea-
16 din. Ja Rubenitereille ja Gaditerereille
annoin minä osan Gileadist / Arnonin wir-
tan asti / kessellä sitä wirta cusa raja on / njjn
Jabokin wirtan Ammonin lasten rajan asti.
17 Nijn myös sen kedon ja Jordanin (joca maan
raja on) einerehyst njjn meren asti kedon ty-
föna / nimittäm / suolaiseen mereen / Pisgan
wuoren wierellä itä cohden.

18 **J**a minä kästin teitä / ja sanoim: HERRA
teidän Jumalan on andanut teille tämän
maan omistaren / mengät aseinen teidän wel-
jein Israelin lasten edellä / caicci te cuin wah-
19 wat oletta sotaan menemän. Paidzi teidän
emännitän / lapsian ja myös carjan (sillä
minä tiedän teillä olewan paljo carja) anda-
cat njden olla teidän Gaupungeisan / jotea
20 minä teille andanut olen. Sijhenasti / että
HERRA myös teidän weljennekin saatta le-
poon / njncuin teidängin / että hekin omistai-
sit sen maan / jonga HERRA heidän Juma-
lans heille andawa on tuolla puolen Jorda-
nin / sitte te palajatte teidän asuinsioillen /
cuin minä teille andanut olen.

21 **J**a minä kästin Josualle sillä ajalla / ja
22 noden: sinä olet nähnyt caicci / mitä
HERRA sinun Jumalas näille kahdelle Cu-
ningalle on tehnyt / njjn hän myös caicille
waldacunnille on tekewä / cubunga sinä me-
net. Alkät heitä peljättö / sillä HERRA tei-
23 dan Jumalan soti teidän edestän.

24 **J**a minä rucoilin HERRA sijhen aican /
25 sanoden: HERRA / HERRA / sinä olet ru-
wennut ilmoittaman sinun palwelialles si-
nun cunnias / ja sinun wahwan kates: sillä
cuca on Jumala Tairwas eli maas / joca tai-
ta sinun tecos ja wäkes perän tehdä? Anna-
nyt minun mennä cadzoman sitä hywä maa-
ta sille puolen Jordanin / njtä hywä wuo-
26 ria ja Libanonit. Mutta HERRA wiha-
stui minun päälleni teidän tähten / ja ei cuul-
lut minun rucoustani / mutta sanoi minulle:
tydy / älä minulle sitä asiast enämbi puhu. U-
27 stu Pisgan wuoren cucfulalle / ja nosta sil-
mäs länden / pohjan / lounasen ja itän päin /
ja cadzo silmilläs: sillä ei sinupida mene-
män tämän Jordanin ylidze. Mutta käste
28 Josualle ja wahwista händä / ja rohwaise
händä: sillä hänen pitä menemän Jordanin
ylidze Canssan edellä / ja pitä heille jacaman
sen maan / jonga sinä näet. Jame olim
29 sinä laros / joca on Peorin huonen coh-
dalla.

Deut. 29. Peorin huonen) se on / Peorin tirccon eli Tempstin.

IV. Lucu.

Moses neuwo Israelin lapsia Jumalan kästijä oppi-
man ja pitämän / ei sijhen lisämän / eikä sitä wähen-
dämän / v. 1. sitä heidän toimens ja ymmärryrens yli-
stettäsin muiden Canssain seas / v. 6. joita heidän muista-
man ja heidän lapsillens ja lastens lapsille opettaman pitä /
v. 9. Erinomaisest / ettei heidän pida curwia est epäjumali-
ta tekemän heillens / ettei hehtän curwa nähnet / cosca
HERRA andoi heille kästys / v. 11. muutoin rangaisis
HERRA heitä sillä rangaisfurella / cuin hän oli sanonut /
v. 24. Heidän pitä muistaman hänen suuria tecojans /
ja hänen ainoan olewan Jumalan / v. 32. Moses eroitta
monicahtoi wapait Gaupungeit niille jotea tapaturmast
jongun tappawat / v. 42.

30 **A**cuule nyt Israel ne kästyt ja oi-
31 keudet / cuin minä teille opetan
32 tehdären / että te eläisitte / ja tuli-
sitte ja omistaisitte maan / jonga
HERRA teidän Isän Jumala teille on an-
dawa. Ei teidän pida mitän li-
33 samän sijhen sanaan / cuin minä
teille kästen / ja ei pida myös tei-
dän mitän sitä ottaman pois /
fätkeren HERRAN teidän Ju-
malan

Moses
neuwo hei-
tä oppiman
ja pitämän
Jumalan
kästijä.

cartta eu-
roia ja epä-
jumalan
palvelust.
Exod.20:4

Num. 20:
12.
Deut. 1:37.
Deut. 3:26.
Deut. 34:4.
Heb. 12:20.

Exod. 12:
29.

Lev. 26:14
Deut. 28:
15.

Num. 25:5

Zhmisten
oikia toi-
mellisuus.
Psal. 147:19
Psal. 145:18

Exod. 19:
10.

malan käskyjä/ cuin minä teille
3 kästten. Teidän silmän ovat nähnet mi-
tä HERRa tehnyt on BaalPeorille : sillä
4 caieki jotca seuraisit BaalPeorita / on
HERRa sinun Jumalas hucuttanut teidän
seastan. Waan te jotca pyysitte HERRas
teidän Jumalasan/ te elätte caieki tänäpä-
5 nä. Cadzo/ minä opetin teille kästyt ja oi-
keudet/ niñcuin HERRa minun Jumalan
minulle kästtenyt oli/ niñ tehdäxenne maalla
johonga te tulewat olitte/ omistaman sitä.
6 Niñ pitäkät sijs ja tehkät ne / sillä tämä
on teidän ymmärryksen ja toimellisuden caie-
kein Kanssain seas/ cosca he cuulewat caieki
nämät kästyt/ niñ he sanowat: cadzo / tä-
7 mä suuri Kanssa ainoast on toimellinen ja
cuuluisa Kanssa. Sillä cuca Kanssa on
niñ ylistettävä/ jolle Jumalat niñ lähesty-
8 wät/ niñcuin HERRa meidän Jumalam/
niñ usein cuin me händä rucoilem. Ja cu-
ca on niñ ylistettävä Kanssa/ jolla niñ hur-
scat tarwat ja kästyt owat/ niñcuin caieki
tämä Laki on/ jonga minä teille tänäpä-
nä amman?
9 **Q**uicarta sinuas/ ja wariele sinun sie-
lus sängen wisust/ ettet sinä unhotais
niytä asioita/ jotca sinun silmäs owat nähnet/
ja ettet ne läxis sinun sydämeštäs caiekena
sinun elinaicanas / ja sinun pitä niytä jul-
10 staman lapsilles ja lastes lapsille. Ja
myös sitä päirwä/ coscas seisoi HERRan si-
nun Jumalas edes Horebis/ cosca HERRa
sanoi minulle: coco minulle Kanssa/ an-
dareni heidän cuulla minun sanojani / jot-
ca heidän pitä oppiman/ että he pelkäisit
minua maan päällä caiekenä heidän elinai-
11 canans/ ja opetaisit heidän lapsians. Ja
te astuitte edes ja seisoitte alhalla ruoren
tyhönä/ ja ruori paloi puolirwälijn tairwas/
12 ja siellä oli pimens / pilwi ja sumu. Ja
HERRa puhui teille kesseldä tulda / hä-
nen puhens änen te cuulitte / mutta et te
13 yhtälän curwa nähnet / waan änen. Ja
hän ilmoitti teille lyttöns / jonga hän tei-
dän tehdä käski/ nimittäin / ne kymmenen
sana/ ja kirjoitti cahteen kirwiseen tauluun.
14 Ja HERRa käski minun silloin opetta
teille kästyt ja oikeudet / teidän niytä tehdä-
ren/ sinä maasa/ johon te menette omista-
man sitä.

15 **W**arjelcat sijs teidän sieluan sängen wi-
sust: sillä et te ole yhtälän curwa näh-
net/ sinä päirwänä jona HERRa puhui teil-
le kesseldä tulda Horebis. Ettet te tur-
16 melis teitän/ ja tekis teillen curwa / joca o-
lis miehen eli waimon caltainen. Eli e-
17 läimen maan päällä / eli linduin tairwan
alla. Eli matoim maan päällä / eli calain
18 wedes / maan alla. Ja ettet sinä myös
19 nostais silmiäs tairwasen päin/ ja cadzelis
auringot/ ciuta / tähdejä ja caieke tairwan
sotajoucko/ ja luopuis minusta / cumarrat-
sit ja palvelisit heitä/ jotca HERRa sinun
Jumalas jakanut on caikille Kanssoille co-
co tairwan alla.
20 Mutta teidän on HERRa corjannut/
ja johdattanut rautapädzist / nimittäin/
Egyptist/ perindö Kanssarens / niñcuin se
21 myös on tänäpänä. Ja HERRa wiha-
stui minun päälleni / teidän töiden tähden/
niñ että hän wannoi/ ettet minun pitänyt
ti leman Jordanin ylidze / eli siihen hyrwän
maahan / jonga HERRa sinun Jumalas
22 anda sinulle perinnöri. Waan minun
pitä cuolemar täsä maasa/ ja ei käymän Jor-
danin ylidze/ mutta te käytte sen ylidze ja
omistatte sen hyrwän maan.
23 Niñ carwattacat idziän/ ettet te HERRa-
ran teidän Jumalan lytto unhotais/ jonga
hän teidän cansan on tehnyt / ja älkät teh-
kö curwa jongun muotoiseri/ niñcuin HERRa
sinun Jumalas sinulle kästtenyt on.
24 **S**illä HERRa sinun Juma-
las on culuttawainen tuli/ ja kii-
was Jumala.
25 **Q**uic te siitätte lapsia / ja lasten lapsia/
ja asutte maasa / ja turmelette idzen/ ja
teette idzellen curwia jongun muotoiseri/
niñ että te teette pahoin HERRa teidän
Jumalatan wastan / ja wihoitatte hänen.
26 Niñ minä tänäpänä cudzun tairwat ja
maan todistuxeri teistä / että teidän pitä ä-
kist hucuman siitä maasta / johonga te me-
nette Jordanin ylidze / omistaman sitä / ei
teidän pidä carwan elämän sinä / waan
27 pitä peräti hucutettaman. Ja HERRa
hajotta teitä Kanssain secaa / ja te tuletta
wähäri Kanssari/ jäteyri pacanai n se-
caan/ cubunga HERRa wie teidän. Siel-
28 lä pitä sinun palweleman epäju-
malica / jotca ihmisten käsialat owat /

puut ja kivret / jotka eikänäe / eikä cuule / eikä syö / eikä haista.

29 Jos sinä silloin siellä edzit HERRA sinun Jumalatas / niin sinä löydät hänen / jos sinä edzit händä kaikesta sydämeštäs / ja kaikesta sielustas. Coscas ahdistetan / ja nämät caieki sinun päälles tulewat wjmeisnä päiwänä / niin palaja HERRAN sinun Jumalatas tygö / ja cuule hänen änenš :

30 Sillä HERRA sinun Jumalas on armollinen Jumala / ei hän sinua hyljä eikä cadota sinua / ja ei hän unhotta sinun Isäis ljtto / jonga hän heille wannonut on.

32 Kusele endisi aieoi / jotka owat ollet sinun edelläs / siitä päiwästä / cosca Jumala loi ihmisen maan päälle / ja siitä yhdestä tairwan ärestä / niin toiseen äreen / jos ikänäns / niin suuri asia tapahunut on / eli sencaitainen on ikänäns cuultu.

33 Että joca Canssa on cuullut Jumalan änen puhurwan tulen keskeldä / niñcuin sinä cuullut olet / ja cuitengin elät.

34 Eli ongo Jumala coetelut mennärens ottaman hänellens Canssa / Canssalla / kuusaurella / tunnustähdellä / ihmellä / sodalla / wäkerällä / kadella / ojetulla / käsiwarrella ja hirmuisilla tegoilla / niñcuin HERRA teidän Jumalan caieki nämät tehnyt on teille / sinun edesäs Egyptin maalla.

35 Nämät olet sinä nähnyt / tietäres että HERRA on ainoastans Jumala / ja ei yrikän muu. Tairwast on hän andanut sinun cuulla änenš / opettarens sinua / ja maalla on hän andanut sinun nähda suuren tulens / ja tulen keskeldä olet sinä cuullut hänen sanans.

36 Että hän sinun Isias on racastanut / ja heidän siemenitans on walinnut heidän jälkensä. Ja wiennyt sinun Egyptin maasta castwoillans / ja hänen suurella woimallans. Njaman ulos sinun edestäs suuret Canssat wäkerämät sinua / johdattarens sinua siihen / ja andarens sinulle heidän maans perinnöri / cuin se tänäpänä on.

39 Niñ tiedä syš tänäpänä / ja pane mieleš / että HERRA on Jumala ylhällä tairwas / ja alhalla maasa / ja ei yrikän muu. Ettäs pidät hänen kästyns ja oikeudens, cuin minä tänäpänä sinulle kästän / niñ että sinun ja sinun lapsilles sinun jälkes meneštyš / ja ettäš olisit pitkäällinen maasa /

jonga HERRA sinun Jumalas sinulle anda / ikäpäiwires.

Silloin eroitti Moses colme Caupun-
S gita sillä puolen Jordanin itän päin. Että sinne pakenis joca tietämät hänen lähimmäisens cuoliari lois / ja ei ennen ole ollut hänen wihamiehens / että hän pakenis yhteen niistä Caupungeista / ja eläis. Cuiñ oli Bezer corwes / lattiolla maalla Rubenitercin seas / ja Ramoth Gileadis Gaditercin seas / ja Golan Basanis Manassitercin seas.

Ulmä on se Lati jonga Moses Israelin lapsille sanoi. Ja nämät owat todisturet / kästyt ja oikeudet / cuiñ Moses sanoi Israelin lapsille lähdeštyäns Egyptist. Sillä puolen Jordanin sinä laros Peorin huonetta cohden / Sihonin Amorrerein Cuningan maalla / joca Hesbonis asui / jonga Moses ja Israelin lapset löit lähdeštyäns Egyptist. Ja omistit hänen maans / niñ myös Dggin Basanin Cuningan maan / cahden Amorrerein Cuningasten / jotka sillä puolen Jordanin asuit itän päin. Uroerist Arnonin wirran reunalla / Sionin wuoren asti / se on Hermon. Ja caiken lakean maan sillä puolen Jordanin itän päin lakeuden meren asti / Disgan wuoren tykönä.

Verf. 1. Että te eläisitte) Luc Levit. cap. 18: 5. selitys. v. 2. Mitän lisämän siihen) Lawiammalda selittä Jumalan sana / eli coota sitä tohytätisin cappalein / ei ole lisätä eli otta siitä pois / waan käste pitämän ihmisen säätysä Jumalan sanan wertaisna / eli asetta jotoin Jumalan sanan wastan (se on lisätä ja wähetä siitä / joca tästä tielän. v. eodem Käteyen) Sillä / ihmisen opetus estä Jumalan kästyn / ja eryttä totuudest / Tir. 1: 14. v. 16. Teis teilleme cuwa) Tämän selitys lue Exod. 20: 4. v. 19. Jakanut) Ei niñ / että niittä pita palwestaman / waan että ne wuoden ajat eroitaisit / cuiñ on / Gen. 1: 14. Aug' in Deut. q. 6. v. 29. Caieki sydämešt) se on / ilman wiipieš / ilman ulcocullaisutta: sillä niñ täydellyst edziä HERRA cuiñ pidäis / ilman yhdeštätän puurosta / ei taida yrikän ihminen täsä elämäs / niñcuuwan cuiñ hänes jotakin synnin täheist on. v. 37. Castwoillans) Täsä cudzutan HERRAN castwori tulen padjas ja pilwen padjas cuiñ corwes täwi heidän edelläs : sillä he näit Jumalan läsnäolemis / ja sen jälken asetic he heidän macustamisens / cuiñ nähdän. Exod. 40: 36. ja Num. 9: 17. &c.

V. Lucu.

Moses coco taas Canssan / ja muistutta / cuiñga Jumala andoi heille kästyns Sinain wuorella / v. 1. ja kertoi heidän edesäs kymmenen Jumalan kästyt / v. 6. Muistutta heille heidän oman lupaurens / v. 23. ja neuwo heitä jälkensä oppiman ja pitämän HERRAN kästyiä / v. 32.

Moses cudzui coco Israelin / ja sanoi heille : cuile Israel näitä kästysiä ja oikeuria / jotka minä tänäpänä puhun teidän corwain cuulden / ja oppicat ne / ja pitäkät ne tehdäxen niyden jälken. HERRA meidän Jumalam teki ljtton meidän canssam Horebis.

Exod. 19: 19.

Exod. 13: 12.

Moses eroitti colme wapari Caupun-
gita sillä puolen Jordanin itän päin. Num. 35: 10. Josu. 20: 27.

Num. 22: 24.

Uroerist Arnonin wirran reunalla / Sionin wuoren asti / se on Hermon. Ja caiken lakean maan sillä puolen Jordanin itän päin lakeuden meren asti / Disgan wuoren tykönä.

Moses muistuttele heille sitä ljtto / josta tehrin Horebisin wuorella. Exod. 19: 5.

Rommentē
Jumalan
käskyä
Exod. 20:2.

Lev. 26:1.
Psal. 97:7.

Exod. 20:6
Cap. 34:7.

Gen. 2:2.
Ezech. 20:
12.
Hebr. 4:4.

Exod. 20:
12.
Eph. 6:2.
Marc. 7:10

3 Ja ei tehnyt tätä lütto meidän Isäim cansa/
mutta meidän cansam / jotca nyt täsä olem
4 tänäpänä ja caicki eläm. Ja puhui caswo-
sta caswoon teidän cansan wuorella tulesta.

5 Silloin minä seisoin HERRan ja teidän
waihellan ilmoittamas teille HERRan sana/
sillä te pelkästite tulda / ja ette nosneet wuo-
relle / ja hän sanoi.

6 **M**inä olen HERRa sinun Ju-
malas / joca sinun Egyptist
7 johdatin / oriuden huonesta. Ei
sinun pidä pitämän muita ju-
malita minun edesäni. Ei sinun pi-
8 dā curwa tekemän sinulles jongun muotoi-
seri / taicka sen cuin ylhällä taiwas on / eli al-
9 halla maasa / elickä wesifä maan alla. Ei si-
nun pidä nujta cumartaman / eikā palwele-
man heitä: sillä minä olen HERRa sinun
Jumalas / kjuwas Jumala / joca costan lap-
sille Isäim ricoret / colmandeen ja neliändeen
10 polween / nujlle jotca minua wiharawat / Ja o-
sotan laupiuden monelle tuhannelle / jotca mi-
nua racastawat / ja minun käskyni pitämät.

11 **E**i sinun pidä lausuman tur-
han sinun HERRas Ju-
malas nime: sillä ei HERRa pidä hän-
dā nuhtelemat / joca hänen nimens lausu-
turhan.

12 **S**inun pitä lepopäiwän pitä-
wän / ettäs hänen pyhitäisit:
nyncein HERRa sinun Jumalas sinun käski.
13 Cuusi päivä pitä sinun työtä tekemän / ja
caicki sinun ašias toimittaman. Mutta seid-
14 zemes päivä on sinun HERRas Jumalas
lepopäiwä: silloin ei sinun pidä mitän työ-
tä tekemän / eikā sinun poicas / eikā sinun tyt-
tāres / eikā sinun palwelias / eli pjuicas / eikā
sinun härkās / eikā Ušis / eikā yrifän sinun
carjas / taicka muucalainen joca sinun port-
tis sisällä on / ettā sinun palwelias ja pjuicas
15 lewos olis nyncein sinäkin. Ja muista et-
tä sinäkin olit orja Egyptin maalla / ja HERR-
ra sinun Jumalas johdatti sinun sieldä wä-
kewällä kädellä / ja ojetulla käsivarrella.
Sentähden HERRa sinun Jumalas käski
sinun pitämän lepopäiwä.

16 **S**inun pitä cunnioittaman
sinun Isäs ja Uitiäs: nyncein HERR-

ra sinun Jumalas on sinun käskenne / ettäs
caurwan eläisit / ja menestyisit sinä maasa /
jonga HERRa sinun Jumalas sinulle
anda.

Ei sinun pidä tappaman. 17

Ei sinun pidä huorintekemän. 18

Ei sinun pidä warastaman. 19

Ei sinun pidä wäärä todistust
sanoman lähimmäistäs wastan. 20

Ei sinun pidä himoidzeman
lähimmäises emändätä. 21

Ei sinun pidä himoidzeman
lähimmäises huonetta / peldo /
palwelias / pijsca / härkä / Ušia / taicka
mitä ifänäns hänen omans
on. 22

Nämät owat ne sanat / jotca HERRa
puhui caickelle teidän cocourellen / wuorella
tulesta / pilwesta ja sumusta suurella änel-
lä / ja ei siihen enä lisännyt / ja kirjoitti ne
cahteen kiwiseen tauluun / ja andoi ne mi-
nulle.

Etsca te änen cuulitta pimeyden käffel-
23 dā / ja näitte wuoren palawan tulesta /
nijn te caicki tulitte minun tygöni / caicki
päämiehet ja wanhimmat teidän sugustan.
Ja sanoitte: Cadzo / HERRa meidän
24 Jumalam on osottanut meille hänen cun-
nians ja jaloudens suuruden / ja me cuu-
lim hänen änen tulesta. Tänäpänä me
näimme Jumalan puhuwän ihmisille / ja
heidän elämän säärwän. Ja mixi meidän
25 nyt pitä cuoleman / ettā tämä suuri tuli pi-
tä culuttaman meidän. Jos me usemmiin
cuulem HERRas meidän Jumalam änen /
nijn me cuolemme. Sillä mikä on, caic-
26 ki liha / ettā se cuulis eläwän Jumalan ä-
nen tulesta puhuwän / nyncein me / ja elä?
Lähesty sinä ja cuule caicki mitä HERRa
27 meidän Jumalam sano sinulle / ja sano se
meille caicki mitä HERRa meidän Juma-
lam sinun cansas puhu / nujta me cuulem ja
teemme.

28 **G**osca HERRa cuuli teidän sanain änen
cuin te puhuitte minun cansani / sanoi
HERRa minulle: minä cuulin tämän Cans-
san puhen / cuin he puhuit sinun cansas / se on

17 March. 5:21

21 Rom. 7: 8

Moses
mieleen joh-
datta Isä
eliu lasten
omat sa-
nans.

ANNO MUND 2493. Cap. 22:37 Marc. 12:29. Luc. 10:27. Heidän pita opettaman heidän lapsillens heron lain. Deut. 11:1

caieki hywä cuin he puhuit. Ah/että heillä olis sencaltainen sydän/ pelkämän minua/ ja kättämän caieki minun kästyni heidän elinaicanans/ että heille menestyis ja heidän
30 lapsillens uancaiekiisest. Nene siis/ ja sano heille: palaitcat corian teidän majoin.
31 Mutta sinun pita seisoman täsä minun edesäni/ että minä puhun sinun cansas caieki minun lakini/ kästyni ja oikeuteni / jotca sinun pita heille opettaman / että he tekisit nyden jälken/ sinä maasa/ jonga minä heille annan heidän asumastarens.

32 Niin pitäkät nämät ja tehkät niñcuin HERRa teidän Jumalan teidän kässi / ja älkät poiketco eikä oikialle eikä wasemalle puolelle. Waan waeldacat caiekiä ngtä teitä/ cuin HERRa teidän Jumalan teille kässi/ että te eläisitte / ja menestyisitte/ ja olisitte pitkäjälliset sinä maasa / jonga te omistatte.

Deef. 22. Nämät owat ne sanat) Näistä tynmenestä tä- tyistä tulewat colme ensimmäisen cauluun / cuinga meidän pita racastaman Jumalata. Ja seidjemen toiseen / cuinga meidän pita racastaman meidän lähimmäistäm. Niñcuin Agust. ne jaca/ lib. 15. contra Faustum Manich. : c. 7. Ja usiammas paicas / Bernh. lib. de Conscientia. Beda in Ep. ad Rom. Lomb. lib. 3. dist. 37. ja usiammat.

VI. Lucu.

Israelin lapsia neuwotan pitämän kästyjä / että he Jcaurwan eläisite/ ja paljo lisäkäis/ v. 1. HERRa Jumala on ainoa Jumala/ händä pita heidän caiekest sydä- mest / ja woimast racastaman/ v. 4. ja opettaman caie- kella wireydellä hänen kästyns heidän lapsillens / v. 6. Cuin he tulewat siihen hywdän maahan/ jonga HERRa heille on luwannut/ ei heidän pida händä unhotta- man / seuraren muita jumalita: sillä hän hucutais hei- tä sen edest hänen julmudesans / v. 10. Ei heidän pida kuusaman Jumalata/ v. 16. waan julistaman hänen re- cojans heidän lapsillens / että he myös händä pelkä- sit/ v. 20.

1 **N**ämät owat ne kästyt / lait ja oikeudet / jotca HERRa teidän Jumalan teidän kässi oppiman/ ja tekemän sinä maasa / cunga
2 te menette omistaman sitä. Ettäs pel- kät HERRa sinun Jumalatas / ja pidät caieki hänen oikeudens ja kästyns / cuin mi- nä kästten sinulle/ sinä ja sinun lapses ja si- mun lastes lapses/ caiekena teidän elinaica-
3 nan/ että te caurwan eläisitte. Israel/ si- mun pita cuuleman ja pitämän / niñ että si- nä myös teet sen jälken / että sinun hywin käwis/ ja tulisit paljon lisätyri / niñcuin HERRa sinun Isäis Jumala sinulle on lu- wannut/ maan josa rietsea ja hynajata ruooca

4 **E**vile Israel/ HERRa mei- dän Jumalan / on yri ainoa

HERRa. Ja sinun pita racasta-
man HERRa sinun Jumalatas/
caieka sydämeestä/ caieka sielu-
stas/ ja caieka woimastas. Ja
nämät sanat/ jotca minä kästten sinulle tänä-
pänä/ pita sinun sydämees paneman. Ja
teroittaman ne sinun lapsilles / ja niystä pu-
human huones istuisas/ ja tiellä käydesas/
maata pannesas ja nostesas. Ja sinun
pita sitoman ne merkiti kätees / ja pita ole-
man sinulle muistori sinun silmäis edes.
Ja pita kirjoittaman sinun huones pihkipie-
lün ja porteis.

Etsca HERRa sinun Jumalas anda
sinun tulla sille maalle / cuin hän sinun
Isilles/ Abrahamille / Isaacille ja Jaco-
bille on wannonut sinulle andarens / suu-
ret ja jalot Caupungit / joita et sinä raken-
danut. Ja huonet täynnä caieke hywoy-
tä/ joita et sinä idze tähtännyt/ ja woisonli-
wiset caiwot / joita et sinä idze caiwanut/
ja wijnamäet / ja oliymäet / joita et sinä idze
istuttanut/ että sinä syöt ja rawitan. Niñ
ota waari / ettet sinä unhota HERRa /
joca sinun Egyptin maalda orjiden huone-
sta johdattanut on. Mutta sinun pita pel-
kämän HERRa sinun Jumalatas / ja pal-
weleman händä/ ja wannoman hänen ni-
mens cautta. Ja ei sinun pida seuraman
nyden Canssain muucalaisia jumalita/ cuin
teidän ymbäristöllän asurwat : Sillä
HERRa sinun Jumalas on kywas Juma-
la teidän kästellän / ettei HERRan sinun
Jumalas wiha julmistuis sinun päälles : ja
hucutais sinua maasta.

Ei teidän pida kuusaman HERRa tei-
dän Jumalatan/ niñcuin te händä kuusi-
sitte Massas. Mutta pitämän HERRa
ran teidän Jumalan kästyt / ja hänen todi-
sturens ja hänen oikeudens/ cuin hän käste-
nyt on. Ettäs teet sitä cuin oikial ja hywä
on HERRan edes / että sinun hywin kä-
wis/ ja tulisitte sisälle ja omistaisitte sen hy-
wän maan / josta HERRa wannoi sinun
Isilles. Että hän careotais caieki wiho-
liset sinun edestäs / niñcuin HERRa sano-
nut on.

Etsca poicas tänäpänä caieka huomena
kyshy sinulle/ sanoden: mitkä todisturet/
kästyt ja oikeudet nämät owat / jotca

HERRa

Moses neuwo taas cuuliaisu- teen.

Moses neuwo oppi- man ja pitä- män kä- stytä.

Ensimmäisen caulun pääl- rappale. March. 4: 10.

Ei heidän pida unhot- taman her- ra/ ja seura- man muita jumalita. Iosu. 24:13

March. 4:10 Luc. 4:8.

Ei heidän pida kuusi- man HERRa. Exod. 17:7 Num. 21:5 March. 4:7 Luc. 4:12

Heidän pita opetta- man lapsil- lens uscon- ja Jumalan palwelusen

21 HERA meidän Jumalam teille käskenytt
on? Nijn sinun pitä sanoman posalles: me
olim Pharaon orjat Egyptis / ja HERA
22 johdatti meidän Egyptist wälewällä kädellä.
Ja HERA teki suuria ja pahoja tun-
mustahetejä ja ihmeitä Egyptille / Pharaol-
le / ja kaikelle hänen huonellens / meidän sil-
23 määm edes. Ja johdatti meidän sielä / et-
tä hän weis meitä ja andais meille sen
maan / kuin hän wannoni meidän Isillem. Ja
24 HERA käski meitä tekemän kaikkein näiden
oikeutten jälken / pelkämän HERA mei-
dän Jumalatom / että meidän hywin käwis
caikena meidän elinaicanam / niñcuin
25 myös tänäpänä käy. Ja sen pitä oleman
meille wanhuriscaudexi / HERAn meidän
Jumalam edes / jos me pidämme ja teemme
caicki nämät käskyt / niñcuin hän meille on
käskenytt.

*Verf. 5. Sinun pitä racastaman HERA sinun Jumalatom)
Ei tästä seura/ihmisen sitä taitawan tehdä tästä turmellus lu on-
nos: waan Jumala on sitä täskenytt / että me siitä ommä rra-
sim meidän puutoyem ja palenifim Christuxen tygö / häncdä ar-
mo terjäten / niñcuin Agust. Kirjoitta de Spirit. & lit. cap. ult. Ad
vitam immortalem pertinet: diliges Deum ex toto corde, ad hanc
autem: non regnet peccatum in mortali corpore vestro. Bernhar.
serm. 50. in Cant. Hoc mandatum minimè in hac vitä ab aliquo
potest vel potuit impleri (& mox) nec latuit præceptorem præ-
cepti pondus hominum excedere vires: sed iudicavit utile ex hoc
ipso, lux illos insufficientiæ ad moneri, & ut scirent sanè, ad quem
iustitiæ sinem pro viribus niti oporteret. Ergo, mandando im-
possibilia, non prævaricatores homines fecit, sed humiles. v. 7.
Teroitaman) se on / teräwäsi sanoman / wisust harjoittaman ja o-
pettaman Jumalan sana / niñ ettei se ruostuis / waan että se olis
alanomati muistos: sillä / sitä wiremmin kuin Jumalan sanas
harjoitellan / sitä kircommari se tule / jota enämmin sitä racam-
min. Mutta kuin se laimin lyödän / niñ se tule woimattomari.*

VII. LUCU.

Israelin lapsia kieldän säästämäst Canaan maan a-
2 Suurwaisia / v. 1. ja käsketan häwittä heitä / epäjumali-
nens / v. 5. että he tietäisit hänen ainoastans olewan Ju-
malan / jota pitä lujttoms nulle / jota händä pelkätät / ja
rangaisse niitä / jota händä wiharawat / v. 9. Jos he sen te-
kewät / niñ he myös sunatan Herralda kaikkein Canssain
ylidjen / v. 12. Ei heidän pidä pelkämän Cananerejä /
waan muistaman euinga HERA teki Egyptiläisille /
niñ hän on myös tekewä Cananereille / v. 17. etc.

1 **S**ica HERA sinun Jumalas
wie sinun sijhen maahan / johon
sinä tulet omistaman sitä / ja a-
ja paljon Canssa ulos sinun ede-
käst / Hetherit / Girgoserit / Amorrerit /
Canaanerit / Phereserit / Herwerit ja Zebu-
serit / seidzemen Canssa / jota sinua suurem-
2 mat ja wälewemmat orwat. Ja cosca
HERA sinun Jumalas anda heidän sinun
ees / lyödäres heitä / niñ sinun pitä ki-
roman heitä / ja ei tekemän yhtäkän lujtto hei-

dän cansans / taicka armahntaman heitä. Ja
3 ei sinun pidä yhdistämän sinuas heidän can-
sans: sinun tyttäritys ei sinun pidä an-
daman heidän posillens / ja heidän tyttä-
ritäns ei teidän pidä ottaman teidän posil-
4 len. Sillä he wiettelewät teidän poican
minun tyköni / palweleman muicalaisia
jumalita / niñ julmistu HERAn wiha tei-
dän päällen / ja nopiast hucutta teidän.

5 Mutta näin pitä teidän tekemän heille /
heidän Altarin pitä teidän eufistaman /
heidän padzans rickoman / heidän medzi-
stons haekaman / ja heidän epäjumalans
tulella polttaman. Sillä sinä olet pyhä
6 Canssa HERAlle sinun Jumalalles / sinun
on HERA sinun Jumalas walinnut o-
mari Canssarens / caikista Canssoiista kuin a-
surwat maan päällä. Ei ole HERA mie-
7 listynyt teihin ja walinnut teitä / että teidän
lucun on suurempi kuin kaikkein muiden
Canssain: sillä sinä olet wähin caikista
Canssoiista. Mutta että HERA racasti
8 teitä ja pitä walans / jonga hän wannoni tei-
dän Isillen / hän johdatti teidän wälewällä
kädellä / ja wapahiti teidän orjiden huonesta /
Pharaon Egyptin Cuningan kädest.

9 **N**ijn sinun pitä nyt tietämän / että
HERA sinun Jumalas on Jumala /
uscollinen Jumala / pitäwäinen lujttoms ja
laupiudens / niñden canssa jotca händä raca-
stawat / ja pitäwät hänen käskyns tuhannee-
10 nopolween. Ja cosca nulle jotca händä wihä-
wat / hänen castwons edes / niñettä hän hu-
cutta heitä / ja ei wjwv costamast nulle hä-
nen castwons edes / jota händä wiharawat.
Nijn pidä ne käskyt / säädyt ja oikeudet / jota
11 minä sinulle käsken tänäpänä tehäres.

12 Ja cosca te nämät oikeudet cuuletta / ja
pidätte / ja teette ne / niñ myös HER-
ra sinun Jumalas pitä sen lujton ja laupiu-
13 den / jonga hän wannoni sinun Isilles. Ja
racasta / suna ja enändä sinun / ja suna si-
nun ruumis hedelmän / ja sinun maas he-
delmän / sinun iwwas / wjnas ja oliys / he-
delmän sinun carjastas / ja hedelmän sinun
lambaistas / siinä maasa / jonga hän sinun
Isilles wannoni sinulle andarens. Sinun
14 pitä oleman sunatun caikist Canssoiist.
Ei yriskän hedelmätoim pidä sinun seassas
oleman / eikä sinun carjas seas.
15 HERA otta sinulda pois caicki sairaudet /

Exod. 23:
32.
Exod. 34:
2.
Deut. 20:
16.
Iohs. 23:12

Waan hä-
wittämän
heitä / epä-
jumalainens

Exod. 19: 6
Deut. 14: 2.
Cap. 26: 19.

Mingä
cähden heit-
tä enä kuin
muista
Canssoiist
pidetään.

Exod. 20: 6.
Cap. 4: 6.
Sup. 5: 9.

Jumala
sinua ja col-
gatta heitä /
jos he pitä-
wät hänen
käskyns.
Lev. 26: 4.
Deut. 28: 1.

Exod. 23:
26.

ja ei

Ei heidän
pidä säästä-
män Cana-
nerejä / eikä
tekemän
lujtto heidän
cansans.

ja ei heitä sinun päälles yhtän Egyptin paha-
tautia / jotca sinä hyvitin ymmärtänyt olet /
mutta hän heittä ne caicein nyden päälle /
jotca sinua viharvat.

16 Sinun pitä mielemän caicci ne Canssat /
cuin HERRA sinun Jumalas sinulle anda-
va on. Ei sinun pidä säästämän heitä / eikä
palweleman heidän jumalitans : sillä se tu-
17 lis sinulle paulari. Jos sinä sanot sinun sy-
dämesäs : nämät Canssat ovat usiammat
cuin minä / cuinga taidan minä heidän aja-
18 ulos. Nyn älä pelkä heitä / muista wisust mi-
tä HERRA sinun Jumalas teki Pharaolle
19 ja caicille Egyptiläisille. Ja ne suuret kii-
saret / cuin sinun filmäs nähnet ovat / tun-
nustadet ja ihmet / ja wäkerä käsi / ja ojettu
käsiwarssi / jolla HERRA sinun Jumalas
johdatti sinun. Nyn HERRA sinun Ju-
malas teke caicille nylle Canssolle joita sinä
pelkät.

Ei heidän
pidä pelkä-
män Canaa-
nerejä.

Exod. 23:28
Iofu. 24:12

20 Nyn myös HERRA sinun Jumalas lä-
hettä heidän secaans hörhöläiset / että caicci
hucutettaisin / jotca jäänet / ja heitans sinun e-
21 destäs lymyttänet ovat. Älä hämästy heitä :
sillä HERRA sinun Jumalas on sinun kessel-
22 läs / se suuri ja peljättävä Jumala. HERRA
sinun Jumalas häwittä nämät Canssat si-
nun edesäs / wähinwähin toinen toisens jäl-
ken : et sinä saa äläsi hucutta heitä / ettei med-
zän pedot lisännyis sinua wastan maan pääl-
23 lä. HERRA sinun Jumalas anda heitä si-
nun etees / ja lyö heitä suurella lyömisellä / si-
24 henasti että hän hucutta heidän. Ja anda
heidän Cuningans sinun käsijä / ja sinun pitä
hucuttaman heidän minens tairwan alda :
Ei pidä yhdengän seisoman sinua wastan /
sihenasti että heidän hucutat.

Iofu. 10:22.
Cap. 11:12.
Cap. 12:7.

25 Heidän epäjumalittens curvat pitä si-
nun tulella polttaman / ja ei sinun pidä hi-
moidzeman sitä hopyata ja cuida / cuin nyden
päällä on ollut / taicka ottaman siitä jotain
sinulles / ettei se olis sinulle paulari : sillä se
on HERRALLE sinun Jumalalles cauhi-
26 stus. Sentähden / ei sinun pidä sitä cau-
histusta huonesees wiemän / ettet sinä kiro-
tais / nyneuin myös se on / mutta sinun pitä
cauhistulla cauhistuman siitä.

2. Macc. 12:
40.

Verf. 3. Heidän tyttärätans ei teidän pidä ottaman teidän po-
sillen) Cäitä nähdän wanhimmilla olewan Awioskästyn menos
heidän isällinen waldans lasten päälle / cuin siitä asti on Jerem.
tykönä e. 29:6. Tästä myös nähdän HERRA tieläwän idzeis
andamast awioskästyn nyden cansa / joilla on toinen usko ja
Jumalan palwelus : sillä sen cautta he peretän wäärän oppiju

ja Jumalan palwelukseen / nyneuin myös sijre uien tapahui.
Wateka etämä ole meille Christityille ratti ilmeisest Wdes Te-
stamentis tielty / cuitengin on waarallinen / ja mont on wäärä-
uskoisilda waimoilda wietelty totudest. Agust. de adulterinis
Conjugiis lib. 1. c. 18. v. 5. Heidän Altarins pitä teidän cutista-
man) Cadzo 52. vers. sijä 33. cap. Num.

VIII. Lucu.

Jraelin lapille muistutetan HERRAN kästyt / ja mi-
27 rihän heitä corwes coconans 40. aja staitca coetteli: mi-
ri hän heitä ruoeket Mannalla / ja heidän waattens ei cu-
lunet / v. 1. Ja nyt että HERRA oli heille andawa wiljai-
sen maan / josa caicimaist hywyttä yldäkyllä on / v. 7. Nyn
pitä heidän carwattaman / ettei he unhorais HERRA Ju-
malata / joca heidän weiniin monella ihmellä corwen läpid-
zen / v. 11. eikä palwelis muita jumalita / ettei he hucuis /
nyneuin Cananerit heidän edellans / v. 19.

28 Eitci kästyt cuin minä kästin si-
nulle tänäpänä / pitäkät ja teh-
kät / että te eläisitte ja lisännyisit-
te / tulisitte ja omistaisitte maan /
cuin HERRA wannoit teidän Isillen. Ja mi-
29 sta caicte sitä matca / jonga cautta HERRA
sinun Jumalas johdatti sinun näinä neljä-
näkymmenenä wuonna corwes / nöyryttä-
rens ja coetellaxens sinua / tietärens mitä si-
nun sydämesäs oli / jos sinä pidäisit hänen
kästyns / taicka et. Hän nöyrytti sinun ja
30 andoi sinun isota / ja raw: dzi sinun Mannal-
la / jota sinä ja sinun Isäs ei tundenet / että
hän annais sinun tietä / ettei ihmisen e-
lä ainoastans leiwäst / waan caiki-
31 ta cuin HERRAN suusta lähte. Ei sinun waattes wan-
hudest culunet sinun
päälläs / ja sinun jalcas ei paisunet näinä
neljänäkymmenenä wuonna. Nyn tiedä
32 sinun sydämesäs / että HERRA sinun Ju-
malas on newonnut sinua nyneuin mies neu-
33 wo poicans. Nyn pidä nyne Herran sinun Ju-
malas kästyt waeldares hänen teillans / ja pel-
jätäres händä. Sillä HERRA sinun Ju-
malas wie sinun hywälle maalle / sille maalle
34 josa ojat / caiwet / ja järwet ovat / jotca
wuorten siwulle ja laroille wuotawat.
35 Maalle josa nisi / ohra / wijnapuut / si-
napuut / ja granatin omenat ovat : maalle
36 josa oliypuut ja hunaja caswarwat. Maalle
37 josa sinulla pitä kyllä oleman leipä syö-
däres / josa ei mitän puutu : maalle jonga
38 kiwet ovat rauta / josa sinä myös wasken
wuoresta lohcaiset. Ja cosca sinä syönyt ja
39 rawittu olet / että silloin kytät HERRA si-
nun Jumalatas / sen hywän maan edest /
cuin hän annoi sinulle.

40 Nyn ota siis waari / ettet sinä unhotat si-
nun Herras Jumalatas / sinä ettet sinä

pidä

Miri Ju-
mala nym-
caurwan wif-
wotti heitä
corwes.
Exod. 16:35.
Num. 20:5.
Num. 21:6.

Marth. 4:4.
Luc. 4:4.

Deut. 29:5

Canaan
maan qli-
stys.
Iaf. 11. 16

11 Cosca heillä
on caicci
naist wille

NNO
re Chr.
1478
illoin ei
eidän pida
nhotta
man hEr
ca joca sen
on anda
nut.

Num. 21: 6
Exod. 17: 6

Exod. 16: 17.

Jos he luopuisti hEr
heidän huc
kumaan niin
cuiñ Canas
neritin.

Deut. 4: 24.

Ei he saane
net Canaan
maata heidän
hurscaudens
tähden.

heidän pida
muistaa
mau cinga
usein he wih
hoitu. hEr
ran.

Nijneuin
Horebis.
Exod. 32:
10.

Exod. 31:
18.
Cap. 19: 18.
Deut. 4: 11.

12 pida hänen kästhyäns / säätyäns ja oikeut-
tans / kuin minä tänäpäniä sinulle kästän.
13 Coscas syönyt ja ravittu olet / ja raken-
nat caunit huonet ja asut nijsä. Ja sinun
14 carias ja lambas / hopias ja cudas / ja
caieki kuin sinulla on / lisändyväät. Ettei
sinun sydämes silloin tulis ylyiäri / ja un-
hotaisit hErxaan sinun Jumalas / joca si-
nun Egyptin maalda johdatti / oriuden
15 huonesta. Ja on sinun johdattanut sen suu-
ren ja hirmuisen corwen läpidze / josa tuli-
set kärmet / Scorpionit ja cuivous oli / ja ei
ensingän wettä ollut / ja andoi sinulle weden
16 wuota corwasta calliosta. Ja rawidzi si-
nun Mannalla corwes / josta ei teidän Isän
mitän tiennet / nöyryttärens ja coetellarens
17 sinua ja siitte hywä tehärens sinulle. Muu-
toin sinä sanoisit sydämesäs : minun woi-
man ja kätteni wäkeröys / on minulle näin
18 woimalliset tegot tehnyt. Waan muista
hErxaan sinun Jumalas päälle : sillä hän
on se / joca sinulle woiman anda / tehäres
sencalkaisia woimallisia tecoja / että hän
wahwistais lüftöns / kuin hän wannoi si-
nun Isilles / nijneuin se tänäkin päiväniä ta-
pahu.

19 **W**aan jos sinä unhotat sinun hEr-
ras Jumalas ja noudatat muita ju-
malita / palwelet ja cumarrat nijsä / nijn
minä tänäpäniä todistan teille / että teidän pi-
20 tä peräti hucuman. Juuri nijneuin paca-
nat / joca hErxa hucutta teidän edestän /
ettet te ole hErxaan teidän Jumalan änelle
cuuliatset.

Verf. 1. Että te eläisitte) Luetästä 18. cap. Levit. 9. 5. selitys.

IX. Lucu.

Jraelin lapsia waroitaa / ettei heidän pidäis tuldu-
Jans luwartuun maahan / suuleman heidän hurscau-
dens / waan sen asuwaisfen jumalattomuden / ja sen lu-
pauyen tähden / cuiñ hErxa heidän Isillens oli luwan-
nut / sinne tullens / v. 4. Sillä he tiesit / cinga usein
he hErxaan wihottanet olit : nijneuin Horebin wädnä /
cosca he walettua wäskkata cumarsti / v. 7. ja hErxa
tähdöi hucutta heitä / jollei Moses olis rucoillut heidän e-
destäns / cusa hän myös lsi cari kivistä taulua ricki / cuiñ
hErxa andoi hänelle / v. 14. Nijn myös Thabeeras ja
mualla / cusa he napisit hErxa wastan / v. 21. ja hänen
tähyi taas rucoilla heidän edestäns / v. 25.

1 **B**ule Israel / tänäpäniä sinä me-
net Jordanin ylidze / että tulet
omistaman sitä Canssa / joca on
sinua suurembi ja wäkeröambi /
suuria Caupungeita rakettuita tairwasen asti.
2 Suurta ja corkiat Canssa Enakin lapsia /

jotca sinä tunnet / joista sinä myös cuullut o-
let : Cucca woi seisso Enakin lapsia wastan ?
Nijn sinun pida tänäpäniä tietämän / että
3 hErxa sinun Jumalas käh sinun edelläs
nijneuin culuttawainen tuli / hän hucutta hei-
tä ja lyö sinun edesäs / ja aja heitä ulos ja no-
piast hucutta / nijneuin hErxa sandi si-
mulle.

Cosca hErxa sinun Jumalas on heitä 4
ajanut sinun edestäs ulos / nijn älä sano sy-
dämesäs : hErxa on minun tähän tuonut
omistaman tätä maata minun wanhurscau-
deni tähden / waieka hErxa nämät paca-
nat aja sinun edestäs ulos / heidän jumalat-
tomudens tähden. Sillä et sinä tule omista- 5
man heidän maatans sinun wanhurscaudes
eli sydämes wacuuden tähden / waan hEr-
ra sinun Jumalas / aja pacaanat ulos heidän
jumalattomudens tähden / että hErxa
täytäis sanans / jonga hErxa sinun Isil-
les Abrahamille / Isaachille ja Jacobille
wannoi.

Nijn tiedä nyt / ettei hErxa sinun Ju- 6
malas anna sinulle tätä hywä maata / omi-
stares sinun wanhurscaudes tähden : sillä si-
nä olet niscuri Canssa. Muista ja älä unho- 7
ta / cinga sinä sinun hErxaan Jumalas
wihoitit corwes / siittä päivästä cuiñ sinä lä-
xit Egyptin maalda / syhenasti cuiñ te tullet
oletta tähän paiteaan / te oletta ollet hEr-
ralle wastahacoiset. Sillä Horebis te myös 8
wihoititte hErxaan / nijn että hän tähdöi
wihafans teidän hucutta. Cosca minä wuo- 9
relle astuin ottaman kivistä tauluja wastan /
lüfton tauluja / cuiñ hErxa teki teidän can-
san : Ja minä olin wuorella neljäkymmendä
päiwä ja neljäkymmendä yötä / ja en syönyt
leipä / engä juonut wettä. Ja hErxa an- 10
doi minulle cari kivistä taulua / kirjoitetut
Jumalan formella. Ja nijsä olit caieki sanat /
cuiñ hErxa teille tulesta wuorella puhui /
cocouren päiväniä.

Ja nyden neljäkymmenen päiväniä ja nel- 11
jäkymmenen yön perästä / andoi hErxa
minulle cari kivistä lüfton taulua. Ja sandi 12
hErxa minulle / nouse ja mene nopiast tääl-
dä alas : sillä sinun Canssas / jongas Egi-
ptist johdattanut olet / orwat turmellet idzens /
ja orwat nopiast silda tielä mennet pois / jon-
ga minä kästin heille / ja orwat tehnet heillens
waletun cuwan. Ja hErxa puhui minulle / 13
sanoden : minä näen että tämä Canssa on
niscuri

niscuri

14 niscuri Canssa. Silli että minä hucutan heidän / ja pyhin heidän nimens taitwan alda / minä tahdon sinun tehdä wälewämmäri ja suuremmäri Canssari / cuin tämä on.

15 Ja cuin minä käänsin minuni / ja astuin wuorelda alas / joca tulesta paloi / ja pidin cari lyeon taulua molemmija käsissäni. Nijn

16 näin minä / ja cadzo / njin te olitta tehnet syn- dia HERRA teidän Jumalatan vastaan / että te teitte waletun wasican / ja nopiast menitte pois sildä tielä / jonga HERRA

17 käski teille. Nijn otin minä ne molemmat taulut ja heitin minun molemmista käsistäni / ja löin ne ricki teidän silmäin edes. Ja langei-

18 sin maahan HERRAN eteen / njincuin ennen- gin njinä neljänäkymmenenä päivänä ja neljänäkymmenenä yönä / ja en syönyt leipä / engä juonut wettä / caikein teidän syndein tahden / cuin te tehnet olitta / sijä että te teit-

19 te jencalcaista pahutta HERRAN edes ja wihoititte hänen. Sillä minä pelkäisin si- teä wiha ja hirmuisutta / jolla HERRA tei- dän päälän wihasunut oli / njin että hän tahdoi hucutta teidän. Ja HERRA cuuli minun rucoureni wiela silläkin haawa.

20 HERRA oli myös suurest wihasinen Aaronin päälle / njin että hän tahdoi hä- nen hucutta / waan minä rucoilin silloin Aaroningin edestä. Mutta teidän syndin /

21 sen wasican cuin te tehnet olitta / otin minä ja poldin tules / ja löin hänen ricki ja surwoin hänen siihenasti / että se tuhwarxi tuli / ja hei- tin sen tuhwan siihen ojaan / joca siitä wuo- resta wuosi.

22 Njin myös te wihoititte HERRAN Thabeeras / ja Massas / ja himohau- doulla. Ja cosca hän lähetti teidän Gades

23 Barneast / ja sanoi: mengät ja omistacat maa / jonga minä annoin teille / njin te olitte HERRAN teidän Jumalan suulle wasta- hacoiset / ja ette usconet hänen pääl- lens / ette myös ollet cuuliaiset hänen änel- lens. Sillä te oletta ollet HERRALLE tot-

24 telemattomat / siitä päivästä cuin minä tei- än tundenut olen.

25 Njin minä langeisin maahan HERRAN eteen / neljänäkymmenenä päivä ja neljänäkym- mendä yönä / cuin minä sijä macaisin : sillä HERRA sanoi / että hän tahdoi hucutta tei- dän. Waan minä rucoilin HERRA /

26 sanoden : HERRA / HERRA / älä hu-

cuta sinun Canssas ja pericundas / jongas suurella waimallas pelastanut / ja wäle- wällä kadelläs Egyptist johdattanut olet.

27 Muista sinun palwelias Abrahamin / Jsaachin ja Jacobin päälle / älä cadzo tämän Canssan corouden / jumalattomuden ja syn- nin puoleen. Ettei sen maan asuwaiset / so-

28 stas meidän johdottanut olet / sanois : Ei HERRA woinut heitä wiedä siihen maahan / jonga hän heille luvannut oli / ja on sentäh-

29 den heidän johdattanut / että hän wihasi hei- tä ja tappais heidän corwes. Sillä he

owat sinun Canssas ja perimyyres / jongas suurella waimallas ja ojerulla käsivarrellas johdattanut olet.

Verf. 27. Muista sinun palwelias Abrahamin / Jsaachin / etc. päälle) Ei Moses tästä rucoile heidän Jhäms ansion ja mahdollisuuden tähden : waan muistutta Jumalalle sen lupau- ren / cuin hän heille oli luvannut Messijesi / että hän sentäh- den säädäs heitä. Njincuin hän myös säädäsi Davidin huo- nen sen lupauksen tähden / cuin hän Cuningas Davidille luvan- nut oli / 2. Par. 21:7.

X. LUCU.

Cuinga Moses wuoli toiset cari taulua / joihin HERRA taas kirjoitti kymmenen sana / ja käski ne panda tal- ella / v. 1. Heille muistutetan cuinga Aaron cuoli / v. 6. Cuinga Jumala oli eroittanut Lewin sucuuunnan palwe- eman händäns Tabernaculis / v. 8. Cuinga hän idlens oli rucoillut heidän edestäns / ja hänen rucourens cuulltin / v. 10. Jonga caiken edest HERRA ei mitän muuta ano- nut / waan että he pelkäsit ja rucastaisit händä caikest sydä- mest / v. 12. Heidän piti ymbärinsleikaman heidän sy- dämens esinahan / ja ei oleman njin niscurit / v. 16. Hän- dä ainoata piti heidän palweleman / joca heidän tyeidäns njin suurta töitä teki / ja heidän wästä Canssast njin suu- rest endänsi / v. 20.

Silloin sanoi HERRA minulle : wuole sinulles cari kirjoita tau- lua endisten calcaista / ja astu mi- nun tygöni wuorelle / ja tee sinul- les puu Arcti. Njin minä kirjoitan njihin tauluin ne sanat cuin njisä ensimmäisis olit / jot- cas särkenyt olet / ja pane ne Arctijn. Njin mi- nä tein Arctin hongasta / ja wuolin cari kivi- stä taulua endisten calcaista / ja astuin wuo- relle pitäden cari taulua kadessäni.

Njin kirjoitti hän sen ensimmäisen kirjoi- turen jälken njihin tauluin kymmenen sana / jotca HERRA teille puhui tulesta wuorella cocouren päivänä. Ja HERRA andoi ne minulle. Njin minä käänsin idzeni ja astuin wuorelda alas / ja panin taulut Arctijn / jonga minä tein / että heidän piti siellä oleman / njincuin HERRA minulle käske- nyt oli.

Ja

Cuinga Moses löt ensimmäiset taulut ricki.

Njin myös Thabeeras / Massas ja usiammis paicots. Num. 11: 2. 33. Exod. 17:7

Cuinga Moses rucoi Canssa edest. Exod. 32:11. Cap. 34: 8. Num. 14: 13.

Cuinga HERRA oli kästemä teidän toiset taulut. Exod. 34:1

Exod. 34: 16. Deut. 9:11

ANNO
Ante Chr.
1478.
Aron cuo-
li.
Num. 20:
25.
Num. 33:
38.

Leidin su-
cucunda
roirettiin
Hexran
palwelus-
reen.
Num. 3:5.
Num. 8:5.
Num. 18:
20.
Iosu. 18:7.

Moses ru-
coili Can-
san edesi.
Exod. 32:
11.

Mitä Ju-
mala ano
Israelin
lapsida /
nijnuin
mendäin.

Mitä Ju-
mala on?
Iob. 34: 19.
2. Par. 19:7.
Sap. 6: 8.
Rom. 2: 11.
Gal. 2: 6.

Math. 4: 10.
Luc. 4: 8.

6 Ja Israelin lapset menit Beroth Bne-
Jacanist Moseri cobden (siellä Aaron cuoli
ja haudattin / ja hänen poicans Eleazar oli
7 pappi hänen stasans) Siellä menit he Gu-
degodaan / Gudegodast Jathbathyn / siihen
8 maahan josa ojat owat. Silloin eroitti Her-
ra Lewin sugun randaman Hexran lityon
Arctia / ja seisoman Hexran edes / palwel-
len hända ja kytäden hänen nimens / tähän
9 päiwän asti. Sentähden ei ole Lewitailla
nyhtän osa eli perimystä heidän weljeins can-
sa : sillä Hexra on heidän perimyrens / njn-
cuin Hexra sinun Jumalas sanoi heille.

10 Ja minä seisoin wuorella njnkuin ennen-
gin / neljäkymmendä päiwä ja neljäkym-
mendä yötä / ja vielä silloingin cuuli Hex-
ra minun rucoureni / eikä hucuttanut sinua.
11 Waan hän sanoi minulle : nouse ja mene
matcaas / njn ettäs Canssan edellä waellat /
että hän tulis ja omistais sen maan / jonga
minä wannoin heidän Isillens andareni.

12 **U**t siis Israel / mitä Hexra sinun
Jumalas sinulda muuta ano ? Waan
ettäs pelkäisit Hexra sinun Jumalatas /
ja waellaisit caikis hänen teisäns / ja raca-
staisit hända / ja palwelisit Hexra sinun
Jumalatas / caikesta sinun sydämeštäs / ja
13 caikesta sinun sielustas : Ettäs myös pidä-
sit Hexran käskyt ja hänen oikeudens / joca
minä kässen sinulle tänäpäinä / sinun hywä-
14 res. Cadzi / taiwat ja caieki taiwasten tai-
wat / maa ja caieki mitä hanes on / owat
15 Hexran sinun Jumalas. Cuitengin Hex-
ralla on ollut hywä suosio sinun Isäis tygö
racastarens heitä / ja on walinnut heidän sie-
menens heidän jälkensä / nimittäin / teidän cai-
kist Canssoit / njnkuin tänäpäiwänäkin on.

16 Sentähden ymbärinsleicateat nyt tei-
dän sydämen esinäheca / ja alkät enämbi ni-
17 scurit elco : Sillä Hexra teidän Juma-
lan on caikein Jumalain Jumala / ja caie-
kein Herrain Hexra / suuri Jumala / woi-
mallinen / ja peljättäpä / joca ei cadzo yhden-
gän muodon jälken / eikä yhdeldäkän lahjoja
18 ota. Joca orwoille ja leskille oikeuden teke /
ja racasta miucalaisia / njn että hän heille
19 leiwän ja waatten anda. Sentähden pitä
myös teidän racastaman miucalaisia : sillä
te myös olitte miucalaiset Egyptin maalla.

20 Sinun pitä pelkämän Hexra sinun
Jumalatas / hända pitä sinun palweleman /
hanes pitä sinun rippuman kynnä / ja hänen

21 nimens cautta wannoman. Hän on sinun
ylisyyres ja sinun Jumalas / joca sinun tykö-
näs teki hirmuisita töitä / joita sinun silmäs
nähet owat. Sinun Isäs menit E-gy- 22
ptijn seidzenkymmenen sielun cansa / mutta
nyt sinun Hexras Jumalas on enändä-
nyt sinun / njnkuin taiwan tähdet.

Verf. 12. Caikesta sinun sydämeštäs) Tästä cadzo se cuin en-
nen on kirjoitettu sen 6. cap. 5. vers. selitöres. v. 15. Walinnut
heidän siemenens) Ei njn / että muut Canssat olit hojartye Ju-
malalda / cosca he hänen armonis tahdot otta waktan / waan että
he olit Jumalan erinomainen Canssa / ja täkistit hänen Latins
ja oikian Jumalan palweluren / joista myös Christus oli tulewa.

XI. Luca.

Mooses muistuttaa Israelin lapsille ihmeitä / cuin Hex-
ra Egyptis ja siitten oli tehnyt : sillä he olit ne idhe
nähet / v. 2. Sentähden pitä heidän hänen käskyns pitä-
män / että he omistaisit sen hywän maan / cuin hän heille oli
lurwannut / ja sijnä cauwan eläisit / v. 7. jos he njn tekisit /
nijn hän annais heille amu ja ehro saren / v. 13. jollei
taas : njn hän sulkis heitä taiwan / v. 16. Heidän pitä
muistaman Hexran käskyt / kirjoittaman ja opettaman
niitä heidän lapillens / v. 18. njn hän carcorra heidän wi-
holisens heidän edestäns / v. 22. Heillä oli siinaus ja ki-
rous / cummanga he tahdot walita / v. 26. Cosca he sai-
sit maan halduns / piti heidän andaman niistä cuulutta
Grisimin ja Ebalin wuorilla / v. 29.

Jin racasta nyt Hexra sinun
Jumalatas / ja pidä hänen la-
stins / säätyns / oikeudens ja kä-
skyns / njncauwan cuin sinä e-
lät. Ja tietkä te tänäpäinä nytä joita teidän
2 lapsen ei tietänet eikä nähet ole / nimittäin /
Hexran teidän Jumalan curitust / hänen ja-
loustans / woimallista kättäns / ja osettua kä-
siwarttans. Ja hänen ihmeitäns ja teco-
3 jans / cuin hän teki Egyptiläisten seas / Pha-
raolle Egyptin Cuningalle / ja caikelle hä-
nen maacunnallens. Ja mitä hän teki E- 4
gyptiläisten sotawäelle / heidän herwoisillens
ja waumuillens / cosca hän punaisen meren
wedet tuotti heidän päällens / cosca he teitä
ajoit tara / ja Hexra hucutti heidän haman
tähän päiwän asti. Ja mitä hän teille corwes
5 tehnyt on / siihen asti cuin te tähän paiteaan
tulitte. Ja mitä hän teki Dathanille ja Abi- 6
ramille Eliabin Rubenin pojan pojille / cosca
maa arwais suims ja nieli heidän / ja heidän
perhens ja majans / ja caieki heidän tarwa-
rans / cuin oli heidän hallusans coca Israe-
lin leskellä.

Sillä teidän silmän owat nähet ne suu- 7
ret Hexran tegot / cuin hän tehnyt
on. Sentähden pitätkät caieki ne käskyt / 8
cuin minä teille tänäpäinä kässen / että te
wahwoistuisitte / tukeman ja omistaman sitä
maata / cuin te menette omistaman. Että 9

Gen. 46:
27.

Heidän pi-
tä muistaa
man Hex-
ran ihmeitä
Egyptis ja
corwes.

Exod. 14:
23.

Num. 16:
32.
Num. 27:
17.
Pfal. 106:
17.

Sillä he-
dän silmäs
olit ne nä-
het / sentäh-
den pitä hei-
dän oleman
cuulitisee
hänen kä-
skyllens.

te caurwan siná maasa eláisitte / cuin HERA
ra sinun Jumalas wannoi sinun Isilles /
heille andarens ja heidán siemenellens / sen
maan / josa riefca ja humajata wuota.

10 Sillä se maa johongas menet omistaman
sitá / ei ole niñcuin Egyptin maa / josta te
lähtenet oletta / josa siná siemenes kylwit /
ja cannoit wettä niñcuin caalimaahan.
11 Waan se maa johonga te menettä omista-
man sitá / on wuorinen ja laroinen maa /
12 jonga sade taiwast casta. Josta maasta
HERA sinun Jumalas pitá waarin / ja
sinun HERAS Jumalas silmät aina näke-
wät sen / wuoden algusta niñ wuoden lop-
puun.

13 Jos te cuuliaiset oletta minun káftylleni /
cuin miná tänäpäni teille káffen / niñ että
te racastatte HERA teidán Jumalatan /
ja palwelette hánda caifest teidán sydäme-
stán ja caifest sielustan. Niñ miná annan
teidán maallen saten ajallans / warhain ja
hiliain / että siná corjat sinun jyrwäs / wjnas
15 ja oljys. Ja miná annan sinun carjalles
ruoho sinun kedoillas / että te syötte ja ra-
witan.

16 Waan carttat teitán / ettei teidán sydä-
men wietelláis teisá / niñ että te erytte pal-
weleman wieraita jumalita / ja eumarta-
17 man heitá. Ja HERAN wiha julmistuis
teidán päällen / ja sullis taiwan / ettei sadet-
ta tulis / ja maa ei andais hedelmätáns / ja
te kyrust hucluisitte / siitá hywástá maasta
cuin HERA on teille andanut.

18 **N**in pangat nyt námát sanat
teidán sydämijn / ja teidán sie-
luin / ja sitocat heitá merkiri tei-
dán kásijn / että he olisit muistori
19 teidán silmäin edes. Ja opetta-
cat niitá teidán lapsillen / niñ että
siná puhut niitá huones istuisas /
tiellä káydesás / lewätá pannesás /
20 ja nostesás. Ja kirjotta ne si-
nun huones pihtipieleen / ja sinun
21 porttijs. Ettá siná ja sinun lap-
ses caurwan eláisit maan päällä /
cuin HERA teidán Isillen wan-
noi andarens heille / niñcaurwan

cuin päiwät taiwast maan päälle
owat.

22 Sillä jos te caicci námát káftyt pidätte /
cuin miná teille káffen / että te senjälken teet-
te / niñ että te racastatte HERA teidán
Jumalatan / ja waellatte caicis hänen tei-
sáns / ja riputta hánes kynn. Niñ HERA
23 ra aja caicci námát Canssat pois teidán cas-
wón edest / niñ että te omistatte suuremmat
ja waimallisemmat Canssat / cuin te oletta.
Caicci paicat cuin teidán jalcan astu / pitá
24 teidán olemán / corwesta ja Libanonin
wuoresta / ja Phrathin wirrasta árimmäi-
sen meren asti / on sinun rajas. Si nyrikán
25 woi olla teitá wastan / teidán pelcon ja wa-
pisturen anda HERA tulla caickein niñden
maiden päälle / eusa te waellatte / niñcuin
hán teille on sanonut.

26 **E**tdzo / miná asetan tänäpäni teidán
Ceteen / seká sumauxen että kirouyen.
Sumauxen / jos te cuuliaiset oletta HERA
27 ran teidán Jumalan káftyille / cuin miná tá-
näpäni teille káffen. Kirouyen / jos et te
28 cuile HERAN teidán Jumalan káftyjá / ja
erytte siitá tiestä / cuin miná teille tänäpäni
káffen / niñ että te waellatte muiden juma-
lain jälken / joita et te tunne.

29 **C**osea HERA sinun Jumalas johdatta
sinun sihen maahan / johongas tulet omi-
staman sitá / niñ anna sumaus Grifimín
wuorella / ja kirous Ebalin wuorella. Jot-
30 ta sillä puolen Jordanin owat / tiellä lán-
den päin Cananerein maalla / cuin asuwat
sillä laktialla maalla Gilgalis / Moren la-
keuden tyköni. Sillä sinun pitá menemán
31 Jordanin ylidze / tuleman ja omistaman
maan / cuin HERA teidán Jumalan teille
andanut on / omistaxen ja asuaxen siná.
Niñ pitálat sijs nyt ja tehtát caickein káftyin
32 ja oikeutten jälken / cuin miná tänäpäni pa-
nen teidán eteen.

Wers. 18. Ja sitocat heitá merkiri) se on / se on toisá hywá että
meillä jocain olis / mistá me muistaisimme Jumalan káftyt / etem
me telis niitá wastan: caicca tilcoja waacteisam / kirjoituxia semis
eli owen pihtipielis / jotea me aina näitsem / cosea ne ilman tai-
caureta piderán / sentáhdén oli Jumala káffeny sen hänen Caus-
fallens: muuta cosea ei Jumalan káftyistá piderá luua / ei kir-
joituxet eitä myös muur meriti mitán anta.

X I I. Lucu.

CDinga Israelin lapset tulduans sihen maahan / pi-
däis háwitámán caicci ne paicat / joisa pacaat hei-

Canaan
maan oli-
stys.
Deut. 8:7.

Jos he oli-
sit cuuliai-
set / niñ hán
andais heil-
le amu ja
ehto saten.
Deut. 28:
12.

Heidán pi-
tá muista-
man / kir-
joittaman
ja opetta-
man heidán
lapsillens
HERAN
káftyjá.
Deut. 6:6.

Niñ tab-
tois HERA
ra carcota
heidán w-
hoilfens hei-
dán ede-
stáns.

Num. 34:2.
Iofu. 1:3.

Heillä oli
torjona si-
naus ja ti-
rous cum-
manga he
tahdot.

Deut. 27:
12.

31

32

Heidän pi-
tä hävittä-
män caieki
epäjumalil-
le pohitetse
medjät/cor-
teudet ja Al-
tari.

Deut. 7:5.

Heidän pi-
tä uhraman
sijä pai-
cas cuin
HERA
walidze.
2. Par. 7:12.

dän jumalitan palwellet owat / v. 1. Ja ainoastans uhraman sijä paicas / cuin HERA walidze pa on: sijä pitä heidän syömän ja iloidzeman HERAN edes / ja ei hylkä män Lewitaita / nijncauwan cuin he eläwät / v. 4. muutoin / sen lihan joca ei ollut aiwoittu uhrisi / sit he syöda cusa he tahdoit / waan ei werimens / v. 15. Ei heidän pidä seuraman pacanoitten cauhistuxia / käytellen heidän lafians tulen läpidzen / v. 29. waan pitämän HERAN käfyt / ei lisämän eikä wähendämän sijä / v. 32.

Hämät owat ne käskyt ja oikoudet / joita teidän pitämän pitä / että te sen jälken tekisitte sillä maalla / jonga HERA sinun Isäis Jumala andoi sinulle omistares / nijncauwan cuin te maan päällä elätte.

Suowittakät caieki ne paicat (jotca te omistatte) joisa pacanat heidän jumalitan palwellet owat / joco se olis cortiain wuortein cuculoilla / taieka majilla / eli caiekein wiherräisten puitten alla. Ja cufistacat heidän Altarins ja särkelät heidän padzans / heidän medzistons tulella polttacat / ja heidän epäjumalans curwat heittäkät pois / ja hucuttacat heidän nimens sijtä paicasta.

Jteidän pidä nijn tekemän HERALLE teidän Jumalallen / Waan sijä paicas cuin HERA teidän Jumalan walidze caifista teidän sucucunnistan / että hän sijä anda asua hänen nimens / sijä teidän pitä kysymän ja sinne tuleman. Ja siellä pitä teidän uhraman teidän polttouhrin / ja teidän muut uhrin / ja teidän kymmenexen / ja teidän kätten ylönnysuhrit / ja teidän lupauxen / ja teidän wapaehdoiset uhrin / nijn myös esicoiset teidän carjastan ja lambastan. Ja siellä teidän pitä syömän HERAN teidän Jumalan edes / ja iloidzeman caifisa nysä cuin te ja teidän huonen cannatte edes / joilla HERA sinun Jumalas sinun on sinannut.

Jteidän pidä mitän nysä tekemän / Scuin me täsä tänäpänä teemme / jocainen cuin hänelle idze näkyis oitixi. Sillä et te wielä ole tähänasti tullet lepoon ja perimyyeen / jonga HERA sinun Jumalas sinulle andawa on. Waan teidän pitä menemän Jordannin ylidze / ja asuman nysä maisa / jotca HERA teidän Jumalan teille perimyyeri jacawa on / ja hän anda teille lewon / caiekein teidän wihamiesten edes teidän ymbärillän / teidän pitä myös pelkämästä asuman.

Cosca HERA sinun Jumalas walidze paican / että hänen nimens sijä asuis / sinne pitä teidän wiemän caieki ne cuin minä teille kästten / teidän polttouhrin ja teidän muut uhrin / teidän kymmenexen / teidän kätten ylönnysuhrit / ja caieki teidän wapat lupauxen / jotca te HERALLE lupatte. Ja teidän pitä iloidzeman HERAN teidän Jumalan edes / sekä te että teidän poican / teidän tyttären / teidän palwelian ja piycan / ja myös Lewitait jotca teidän porteisän owat / sillä ei heillä ole osa eli perimystä teidän cansan.

Artta sinuas ettes uhra sinun polttouhris caifis paicais cuin sijä näet / Waan sijä paicas / jonga HERA walidze josacusa sinun sucucunnasas / siellä pitä sinun polttouhris uhraman / ja tekemän caieki mitä minä sinun kästten. Cuitengin teurasta ja syö liha caifis sinun porteisas / caifien sinun sielus himon jälken / HERAN sinun Jumalas sinnauxen jälken / jonga hän sinun on andanut / sekä puhdas että saastainen sijtä syökän / nijncuin medjätuohen eli peuran. Mutta ei teidän pidä wertta syömän / waan caataman maahan nijncuin weden. Waan älä syö sinun portisas sinun sywäis kymmenexiä / sinun wiyas / ja sinun ölywäs / eikä myös esicoisia sinun carjastas ja lambastas / taieka yhdestäkän sinun lupauxestas cuin sijä luvannut olet / taieka sinun wapan ehdos uhrista / eli sinun kättes ylönnysuhrista / Waan HERAN sinun Jumalas edes pitä sinun nysä syömän / sijä paicas jonga HERA sinun Jumalas sinulle walidze / sijä ja sinun poicas / sinun tyttären ja sinun palwelias ja piycas / ja Lewitait joca sinun portisas on / ja iloidze HERAN sinun Jumalas edes / caifis mitä sinun kättes tuo. Ja ota waari / ettes hyljä Lewitait / nijncauwan cuins elät maan päällä.

Osca HERA sinun Jumalas lewittä sinun maas rajat / nijncuin hän sanot sinulle / ja sijä sanot: minä syön liha / että sinun sielus himoidze liha syöda / nijn syö liha caifien sinun sielus himon jälken. Jos se sia caucan on / jonga HERA sinun Jumalas walidzi / että hän siellä anda nimens

Heidän pi-
tä myös
murhen pi-
tämän Le-
witait / ja
andaman
heidän saa-
da heidän
osans.
Sup. c. 10:9.
Infr. v. 19.
& Cap. 14:26.

Ei heidän
pidä wertta
syömän.
Lev. 3:17.
Lev. 7:26.
Lev. 19:26.
Deut. 14:23.

Deut. 19:8.

22 asua / nijn teurasta sinun carjastas ja lam-
 baistas / jotta HERRA sinulle andanut on /
 senjälken cuin minä sinulle käskin / ja syö si-
 nun porras caiken sinun sielus himon jäl-
 ken. Njncuin medzärvoohi ja peura syö-
 dän / sekä puhvat että säästaisit njnä syödän.

Sup. v. 16.

23 Waan ainoastans carwata ettes wertä syö :
 sillä weri on hengi / sentähden ei sinun pidä
 24 syömän henge liban cansa. Ei sinun pidä
 sitä syömän / mutta caataman maahan njn-
 cuin weden / sentähden ei pidä sinun syömän
 sitä.

25 Ettäs menestyisit / ja sinun lapses sinun
 jälkes / että oikain tehnyt olet HERRAN
 26 edes. Mutta cosca sinä pyhität jotain cuin
 sinun omas on / taicka teet lupauxen / njn
 sinun pitä ottaman ja wiemän siihen siaan /
 27 jonga HERRA walinnut on. Ja tee siellä
 libasta ja werestä sinun polttoubris / HERR-
 ran sinun Jumalas Altarilla : mutta sinun
 uhris weri caada HERRAN sinun Juma-
 28 las Altarille / ja syö liba. Ota waari / ja
 cuule caicki nämät sanat / cuin minä käskin
 sinun / että menestyisit / ja sinun lapses
 sinun jälkes jancatckisest / että olet oikain ja
 keltwollisest HERRAN sinun Jumalas edes
 tehnyt.

Ei heidän
 pidä seura-
 man paca-
 noitten cau-
 histusta.
 Deut. 18:9.
 Iosu. 23:7.
 Plal. 106:
 34.

29 Cosca HERRA sinun Jumalas häwittä
 pacaanat sinun edesäs / cubunga sinä tu-
 let heitä omistaman. Ja cosca sinä olet hei-
 30 tä omistanut ja asut heidän maallans / Njn
 ota waari / ettes heidän cansans paulaan
 lange / sijttecuin he owat hucutetut sinun ede-
 säs / ja ettes edzis heidän jumalitats / sano-
 den : njncuin tämäkin Canssa on palwellut
 heidän epäjumalitats / njn tahdon myös
 31 minä tehdä. Ei sinun pidä njn tekemän
 HERRALLE sinun Jumalalles : sillä he o-
 wat tehnet heidän jumalillens caickia njtä
 cuin HERRALLE cauhistus on / ja cuin hän
 wiha : sillä he owat myös heidän poicans ja
 tyttärens tulella polttanet heidän jumalil-
 lens.

Ei heidän
 pidä HERR-
 ran käskijst
 wähendä-
 män / eli si-
 samän.
 Deut. 4:2.
 Prov. 30:6.

32 Caicki cuin minä käskin teille
 pitä teidän pitämän tehdärenne
 sen jälken : ei teidän pidä siihen
 mitän lisämän / eikä myös sija
 mitän wähendämän.

Vers. 2. Häwittätät caicki ne paicat) Tästä rädjo se cuin on
 kirjoitettu 33. Num v. 52. selityxyi v. 8. Jocainen cuin hänelle
 idje näkyis oitjari) Tästä nähdän / ettei caicki se cuin hynäs
 ajatures ilman Jumalan sanata ja tästötä tehdän / hänelle kelpa :

eiä myös se cuin me seuraisim meidän Jhdim teojo / cosca ne owat
 Jumalan sana wastan : sillä se on ilmeiseli tieltty / Ezech 20:18.
 Ei teidän pidä elämän teidän Jhdin tästoin jälken / ja ei pitämän
 heidän oitcutans / sc. Minun tästoin jälken pitä teidän elämän /
 ja minun oitcuteni pitä teidän pitämän / ja sen jälken tekemän.
 v. 32. Ei mitän lisämän siihen) Tästä rädjo mitä cuinen on kir-
 joitettu / 4. cap. 2. v.

XIII. Lucu.

Kieldän cuulemast wääriä Prophetat ja unennätkät /
 waicka hän ihmeitä teki / tietäden HERRAN sillä co-
 ettelewan heitä / v. 5. Jos wielä heidän omat weljens eli
 langons tahrois wietellä heitä HERRASTA heidän Juma-
 lastans / ei heidän pidänyt säästämän heitä / v. 6. eikä coco
 Caupungit / jos hän horjatais epäjumalan palwellicy-
 waan heidän pitä cufistaman maahan / ja perätt hä-
 wittämän hänen / v. 12.

S Os Propheta eli unennätkä nou-
 se teidän seasan / ja anda teille
 merkin eli ihmen. Ja se merkki
 eli ihme tapahdu njn / josta hän
 puhui sinulle / sanoden : käykäm ja noudat-
 tacam wieraita jumalita / joita et te tunne /
 ja palwelcam heitä. Njn ei sinun pidä
 cuuleman sen Prophetan eli unennätkän sa-
 noja : sillä HERRA teidän Jumalan roet-
 tele teitä / tietärens jos te caikesta teidän sy-
 dämeštän ja caikesta teidän sielustan racastat-
 te händä. Sillä HERRA teidän Jumala-
 tan pitä teidän noudattaman / ja händä pel-
 kämän / ja hänen käskyns pitämän / ja hänen
 ändäns cuuleman / händä palweleman ja hä-
 nes rippuman kynni. Waan sen Prophetan
 eli unennätkän pitä cuoleman : sillä hän o-
 petti teitä luopuman HERRASTA teidän Ju-
 malastan (joca teidän Egyptin maalda joh-
 datti / ja sinun orjiden huonesta pelasti) ja
 wietтели sinun sildä tielldä / joca HERRA si-
 nun Jumalas käski sinun käymän / että
 eroitaisit pahan seastas.

Ei heidän
 pidä cuile-
 man wäriä
 Prophetat.

S Os sinun weljes sinun äitäs poica / eli
 sinun poicas / eli tyttäres / eli emändäs /
 joca sinun syllisäs on / eli sinun ystäwäs / joca
 on cuin oma sydämes / neuwois sinua sala /
 ja sanois : käykäm ja palwelcam muuta ju-
 malita (joita et sinä tunne eikä sinun Jhd-
 kän) Cuin owat : caickinaisten Canssain ju-
 malita teidän ymbäristöllän / joco he läsnä eli
 caucana owat / yhdestä maan ärestä njn toi-
 seen. Njn älä siihen mielisy / älä myös ole
 hänelle cuulainen / ja ei sinun pidä säästä-
 män händä / ei ensingän pidä sinun armaid-
 zeman händä / eli salaman händä. Mutta
 sinun pitä surmaman hänen / sinun kätes pitä
 ensin hänen päällens oleman / että hän sur-
 mataisin / ja sen perästä caiken Canssan käsi.
 Hän pitä kiewillä surmattaman / sillä hän

Ei heidän
 pidä kälä-
 män tein /
 joca mu-
 rois epä-
 jumalan
 palwellicy-
 reen.

Deut. 17:

Caupungi
joca luopu
heerasta/
pidä peräti
cutistetta
man.

11 abheroidzi luorutta sinun HExrasta si-
 nun Jumalastas/joca sinun Egyptin maal-
 12 da orjuden huonefta johdattanut on / Että
 coco Israel sen cuulis ja pelkäis / eikä sillen
 semmuotoifta pahutta teidän seafan tekis.
 13 **E**s sinä saat cuulla josacusa Caupun-
 gins / jonga HExra sinun Jumalast
 sinulle on andanut asuares / sanottarwan :
 14 Muutamit Belialin lapset orwat lähtenet
 sinun seastas ja käändänet heidän Caupun-
 gins asujat pois / ja sanonet : käykäm ja pal-
 welcam muita jumalita / joita et te tunne.
 15 Nijn pitä sinun wisust edzimän / tukkiman ja
 kyselämän jos toderi löytän / että se nijn on
 tosti / että se cauhistus teidän seafan tapah-
 16 nut on. Nijn pitä sinun hōmān hänen Cau-
 pungins asujat miecan terällä / ja kiroman
 heitä / caicein cansa mitä ikänāns siinä on / ja
 17 heidän carjans miecan terällä. Ja caice
 heidän saalins pitä sinun cocoman kestelle
 catua / ja polttaman tules / sekä Caupungin
 että hänen saalins / yhden toisens cansa /
 HExralle sinun Jumalalles / että se autia-
 na pysy tjancaichest / ja ei ikänāns pidä ra-
 18 kettaman. Ja älä mitän sinun käsijä jätä si-
 tä kirotusta / että HExra käändyis hänen
 wihans julmideft / ja andais sinulle laupiu-
 den / ja armadais sinun päälles ja enännāis
 sinun / nijn cuin hän sinun Isilles wannoi.
 Että sinä HExran sinun Jumalast änelle
 cuulitainen ollut olet / ja pitānyit caiceki hänen
 kässtyns / jotca minä sinulle tänāpanā kä-
 sften / oikein tehdāres HExran sinun Ju-
 malast silmäin edes.

Verf. 2. Käykäm / noudatacam twieraita jumalita / se on / joca
 jota cura opetta sitä oitiat oppia wastan / händä ei pidä mei-
 dän cuuleman / waicfa hän ihmēitä tekis. Mutta jos joca jota
 tin muuta opetais / joca eiratti ilmeisest foris wastan oitiat oppi
 händä pitä cuultaman / jos hän wahwoilla ja peittäimillä ih-
 meillä ofortais puhuwans HExran kästyst : nijn cuin nāhdän /
 cap. 18:22. v. 5. Sen prophetan pitä cuoleman / Wāriā opet-
 taita tappa / oli erinomaisest kästetyn Juttan Caustalle ja tuli hei-
 dän Politians : waan Odes Testamendis ei se ole kästetyn muu-
 toin cuin Hengeliffellä miecalla / joca on Jumalan sana / heitä aja-
 man tacaperin. Ja nihtä jotca ei tahdo anda idzens ojetä / pitä
 meidän wälttämän / Tii. 3:10. Mutta cosca he ilmeisest Juma-
 latä ja hänen sanans häwäisewät eli captioidzewat / mahdetan he
 nijn cuin muuttin pahantekit rangaista : ainoastan : että cadzo-
 taitin ja wisust tukkiffellāsin / ettei oitiat Jumalan Prophetat ja
 totuuden tunnustajat wārdän Prophetain nimellä tapetais eli
 maan kultuari pandais. v. 8. Eufingän armaidzeman / Se on
 oikein racasta Jumalata vliidzen caicfa. v. 13. Belialin lapset /
 Ne orwat monicahdat jumalattomat ja turmellut ihmiset / joita
 Satanas nijn cuin aseitans kchoitta sifhen cuin paha on.

XIV. Lucu.

Esä kieldän piirustelmaft jongun cuolluen tähden /
 sillä he olit HExran Jumalan lapset / v. 1. ja sy-
 mäst faaftaisit eläimift / v. 3. Raato eli imewāst wohla /
 v. 21. Kästetän uscollisest anda heidän hymmeneytāns / ja
 wiedä sifhen paicfaan cuin HExra walidze / v. 22. Jos

sinne on paljo marca / nijn he saawat ne corona myhdä / ja
 siellä jällens osta cuin heidän tule anda / v. 24. Kieldän
 lewitait hylidmäst / v. 26. Kästetän joca colmas wuosi
 eroitta hymmeneyet lewitain ja kōyhāin elaturxyt / v. 28.

E oletta HExran teidän Ju-
 malan lapset / älkät piirustelco
 teitän / ja älkät teitän keritkō pal-
 jari teidän odzaldan jongun cuol-
 luen tähden. Sillä sinä olet pyhä Canssa
 HExralle sinun Jumalalles / ja HExra
 on sinun walinnut erinomaiseri Canssari /
 caicista Canssoista cuin maan päällä orwat.
Es sinun pidä mitätän cauhistarwaista
 syömän. Mutta nämät orwat ne eläi-
 met / joita te saatte syödä : Härkä / Lammas /
 Wuohi / Peura / Medzäwuohi / Medzä-
 härkä / Medzäcauris / Disohn / Medzä-
 nauta ja Hirwi. Ja caicimainen eläin /
 jolla on carhaarainen sorcka / ja märhetti-
 nytä teidän pitä syömän. Mutta cuiten-
 gin nytä ei teidän pidä syömän jotca märhet-
 tiwät / ja sorckans ei hajota cahfia / cuin on :
 Cameli / Jānes / Canini / ne jotca märhetti-
 wät ja ei ole carisorckaiset / pitä oleman teille
 faaftaiset. Sica waicfa hänellä on cari-
 haaraiset sorcat / ei hän cuitengan märhedi /
 se pitä teille oleman faastainen / hänen lihans
 ei teidän pidä syömän / eikä sen raatoon sat-
 tuman.

Nämät orwat ne joita teidän pitä syömän
 caicista nystä cuin wedes orwat : caicimai-
 nen jolla uimus ja suomus on / sitä teidän
 pitä syömän. Mutta se jolla ei ole uimuria
 eikä suomuria / sitä ei teidän pidä syömän :
 sillä se on teille faastainen.

Caiceki puhtauft linnut syökät : Nämät hei-
 stä orwat ne joita ei teidän syömän pidä :
 Cotca / Canahaucka ja Linduhaucka. Lou-
 we / Poutahaucka / Coctolindu lainens. Ja
 caiceki Carneht lainens. Struksi / Far-
 hapöllöi / Käti / Hürrihaucka lainens. Hyn-
 piö / Riutahynpiö / Yöcköi. Ruogon päri-
 stäjä / Storecki / Joudzen. Haicara / Hah-
 ca lainens / Suowares ja Päästyninen. Ja
 caiceki linnut jotca matelewat / pitä oleman
 teille faaftaiset / ja ei teidän pidä heitä syö-
 män. Nytä puhtauft linduja saatte te
 syödä.

Ei teidän pidä syömän raatoa / muuca-
 laisille jotca sinun portifas orwat anna se /
 eli myy muicalaiselle syödä : sillä sinä olet
 pyhä Canssa HExralle sinun Jumalalles.
 Ei sinun pidä keittämän imewatā wohla.

Ei heidän
 pidä piir-
 steleman id-
 zens jongun
 cuolluen
 tähden.
 Lev. 19:28.
 Exod. 19:5.
 Deut. 7:6.
 Deut. 26:
 18.

Ei syömän
 faastailta
 eläimä.
 Lev. 11:2.

Ei syömän
 raatoa eli
 keittämä
 imewatā
 wohla.
 Exod. 23:
 19.
 Exod. 34:
 26.

Heidän pitä andaman tynneneriä caittit heidelmist. Lev. 27:30.

22 Sinun pitä vuosivuodelda kymmene-
Xret eroittaman caikista sinun ihywistäs
ja wuodes tulosta / joca sinun pellostas tule.
23 Ja sinun pitä sen syömän HERRan sinun
Zumalas edes / sinä paicas jonga hän sinul-
le walidze / että hänen nimens sinä asuis /
nimittäin / sinun ihywäs / wjnas ja öhyis
kymmeneret / esicoisen sinun carjastas ja si-
nun lambaistas / että sinä oppisit pelkämän
HERRa sinun Zumalatas caickena sinun
elinaicanas.

24 Mutta jos tie on sinulle ylön pitkä / nijn
ettet sinä taida sitä wiedä sinne / että se paicka
on caucana sinusta / jonga HERRa sinun
Zumalas on walinnut / että hänen nimens
siellä asuis (sillä HERRa sinun Zumalas
25 on sumannut sinun) Nijn myy se rabaan / ja
ota raha sinun kätees / ja mene siihen paic-
kaan / jonga HERRa sinun Zumalas on wa-
linnut. Ja osta njllä rahoilla caickia mitä
sinun sielus himoidze / joco se on nauta eli
lammas / wjna / wäkerwä juoma / taicka caic-
kia mitä sinun sielus himoidze / ja syö se
HERRan sinun Zumalas edes / ja ole iloi-
nen sinä ja sinun huones. Ja Lewitat joca
sinun portifas on / ei sinun pidä hyljämän:
sillä ei hänellä ole yhtän osa eli perimystä si-
nun cansas.

26
27
28
29

28 Dea colmas wuosi pitä sinun eroitta-
man caicki kymmeneret sinun wuodes
tulosta sinä vuonna / ja sinun pitä sen pane-
man sinun portifis. Nijn pitä Lewitan tule-
man / jolla ei yhtän osa eli perimystä ole sinun
cansas / ja muucalainen / ja orwoi / ja lesti /
jotca sinun portifas orwat / ja heidän pitä
syömän ja rawittaman / että HERRa sinun
Zumalas sinua sumais / caikisa sinun kättes
toisä / cuin sinä teet.

Verf. 1. ältät pjrusselco teltän) Nijncuin pacanat / jotca pjr-
usselit idzens / keridzit hyrens ja uhrasit verteleille / lepytäreus
heitä: ältät myös sureco teidän cuolluitan / nijncuin ne joilla ei
ohtän toiwio ole / nijncuin Paulus neuwo / 1. Thef. 4: 13. v. 7.
Ne pitä oleman teille saastaiset) Cadzo sitä cuin on kirjoitettu
Lev. 11: 4. v. 8. Sica) Ettei heidän pitänyt sian liha syömän /
tiesi sitä: ettei heidän pitänyt sicain tawaiset eläisäns oleman /
jotca syöterän ainoastans teurastetta / ei tabraman idzens caic-
teen saastaisuteen ja tämän mailman locaan / josta ihmisen tule
felpamattomari caickin horyjn töihijn / kirjoitta Lactant. de vera
sapient. lib. 4. cap. 14. v. 28. Joca colmas wuosi 2c.) Romme-
nerist kirjoittawat Hebrerit näin: cari wuorta andoi jocaiuen
kymmeneriä Lewitaille / sittä otettiin kymmenes osa papelle. Col-
mannella wuodella annoit he myös kymmeneret / mutta sittä otet-
tiin kymmenes osa Lewitaille / muucalaisille / lestille ja orwoislap-
sille.

XV. Lucu.

Wapaus wuoden sääny ettei heidän pidä welcoiman
heidän weljesjäs / v. 1. Heidän pitä auttaman ja lai-
naman köyhille / mitä he tarwidzewat / v. 4. Heidän wel-
jens jotca heidän myhner olit / pitä heidän seidzemendenä

wuotena andaman wapari / 2c. v. 12. Josci jocu tahdo-
luopua ydännästäs / hänen pitä pistämän hänen cor-
wans läpidze / että hän olis hänen orjans ijancatkefist /
v. 15. Caickt esicoiset pitä nijn pyhät HERRalle oleman /
ettei carjan esicoiset pidä heille tekemän nyötä / eikä lamma-
sten esicoiset kerittämän / v. 19. Wirhilliset pitä heidän
corona syömän / v. 21.

Sidzemen wuoden peräst pitä si-
nun pitämän wapaus wuoden. Ja
näin pitä se wapa wuosi pidettä-
man: joca jotakin hänen kädestäs lähimmäi-
sellens lainannut on / sen hänen pitä hänelle
andaman anderi / ja ei welcoiman hänen lä-
himmäistäs taicka weljesjäs: sillä se cudzu-
tan HERRan wapari wuoderi. Muucalai-
selda mahdat sinä sitä welcoja / mutta sinun
weljelles pitä sinun sen andaman anderi.

Ei ei pidä yrifän kerjää teidän seasan o-
leman: sillä HERRa on sinuawa sinua
sinun maallas / jonga HERRa sinun Zuma-
las sinulle perimiseri andawa on / omistares
sitä. Waan ainoastans että sinä cuulet si-
nun HERRas Zumalas änen / ja pidät caicki
nämit kästyt / jotca minä sinulle tänäpänä
kästten / että sinä sen jälken tekisit. Sillä
HERRa sinun Zumalas sinua sinua / nijn-
cuin hän sinulle on sanonut: nijn että sinä
lainat monelle Canssalle / mutta ei yhdelä-
kän lainari pidä sinun ottaman. Sinun pi-
tä hallidzeman paljo Canssa / mutta sinua ei
pidä yrifän wallidzeman.

Dis jocu sinun weljestäs on jouetunut
köyhäri josacusa Caupungis sinun
maallas / jonga HERRa sinun Zumalas si-
nulle andawa on / nijn ei pidä sinun cowen-
daman sydändäs / eikä käsiäs sinun köyhän
weljes edest sulkeman. Mutta pitä arwa-
man kates hänelle ja lainaman / senjälken
cuin hän tarwidze. Ota waari / ettei sinun
sydämees tulis Belialin ajatus / että sanoi-
sit: nyt tule pian seidzemes wuosi / joca on
wapa wuosi / ja sinä armoittomast cadzot si-
nun köyhän weljes puoleen / ja et mitäkän an-
na hänelle / nijn hän huuta sinun tähtes
HERRan tygö / ja se tule sinulle synniri.
Mutta sinun pitä andaman hänelle hywäl-
lä mielellä / ja sinun sydämes ei pidä paharu-
man / coscas hänelle sen annat: sillä sentäh-
den on HERRa sinun Zumalas sinuawa si-
nua caikisa sinun toisäs ja sinun aiwoituri-
sas. Sillä köyhät orwat aina maalla / sen-
tähden kästten minä sinua / ja sanon: että s
arwat kates weljelles / joca tarwidzepa ja köy-
hä on sinun maallas.

Heidän pitä holho-
man Lewi-
tait ja köy-
hiä.
Deut. 12:
2.

Deut. 26:
12.

Wapaus
wuodella ei
pidä heidän
welcoiman
heidän wel-
jesjäs.
Lev. 25.

Deut. 28:
12.

Heidän pi-
tä autta-
man ja lai-
naman köy-
hille / mitä
heidä puu-
tu.
Lev. 25:35
Marth. 5:
42.
Luc. 6:34

Marth. 26:
11.

ANNO Ante Chr. 1478. Ei heidän pida hebrealaisia orjatohtia na tohtins paahtaman Exod. 12:2. Lev. 25:47. Jer. 34:14.

12 Jos sinun veljes Hebrerin mies eli
 13 waimo myy idzens sinulle / nijn hänen
 pita palweleman sinua cuusi wuotta / seidze
 mendenä wuonna pita sinun hänen wapari
 14 paahtaman. Ja cosca sinä hänen wapari
 paahtat / nijn ei sinun pida andaman hänen
 15 mennä tyhjii käsin sinun tykos. Mutta sinun
 pita andaman hänelle sinun lambaistas / si
 nun rihbestas / sinun wijnacuurnastas / nijn
 että sinä annat hänelle sija cuin HERRA si
 16 nun Jumalas sinulle myös on sinunmut. Ja
 muista että myös olit orja Egyptin maal
 17 la / ja HERRA sinun Jumalas pelasti si
 nun / sentähden minä näitä sinulle tänäpäinä
 kästen.

16 Jos hän sano sinulle : en minä lähde si
 nun tykos / sillä minä racastan sinua ja sinun
 huoneetas (sillä hän ajatteli hywin elä
 17 wäns sinun tykōnäs.) Nijn ota naseali ja
 pista hänen corwans läpidze sinun hnotes
 orwes / ja anna hänen olla sinun orjas tjan
 caikisest : nijn pita myös sinun tekemän pi
 18 cas cansa. Ja älä työläri lue sitä sinulles
 että hänen wapari paahtat : sillä hän on
 palwellut sinua / nijn cuin carikertainen pal
 colinen / cuusi wuotta : Nijn HERRA si
 19 nun Jumalas siuna sinua caikisa nijsä cuins
 teet.

19 **E**lietti härkyiset carjan / ja oinat lamma
 sten esicoisist / pita pyhitettämän HERR
 ralle sinun Jumalalles : ei sinun pida työtä
 tekemän sinun carjas esicoisen cansa / ja ei
 pida sinun keridzeman lammastes esicoista.
 20 Sinun HERRAS Jumalas edes pita sinun
 ne syömän wuosivuodelda / sinä paicas
 cuin HERRA walimut on / sinä ja sinun
 huones.

21 Jos hänellä on jocu wirhi / nijn että hän
 ondu taicka on solia / taicka on muutoin jocu
 paha wirhi hänen / nijn ei sinun pida uhra
 man sitä HERRALLE sinun Jumalalles.
 22 Mutta sinun portifas pita sinun sen syömän
 (olisit sinä puhdas taicka saastainen) nijn
 23 cuin medjärwuohen ja peuran. Ainoastans
 ota waari ettes syö hänen wertans / mutta
 wuodata maahan / nijn cuin wesi.

Verf. 1. Wapaus wuoden) Tämä wapaus wuosi awisti
 Christuren waldacunda / josa caicki joca hänen päällens usco
 wat / pääsewät wapari hengeliseltä welasta / joca on syondi v. 17.
 (Jancaickisest) Tässä nähdän / että sillä hebrean sanalla: Olam,
 ei aina ymmärrätä loppumatois aica / waan tosinans pittää ai
 ca / nijn cuin itäpäiwät : eli määrätty aica / nijn cuin wapawuo
 teen eli nijncaurwan cuin se hallitus posy. Sentähden ei seura
 että cuin Jumala täste pita Lewitain säädöt Leolam eli ijan
 caickisest / ettei nyden itänäns pitänyt lackaman : sillä Leolam
 on sinä nijn paljo / nijncaurwan cuin Judalaisten walda posy

eli sibhenasti cuin Messias tultis. v. 23. Ettes syö hänen wer
 tans) Cadjo Lev. 17: cap. 10. versu.

XVI. Lucu.

HERRAN wuosijublist / nijn cuin Pääsiäifest / v. 1.
 Heluntaitst. v. 9. Lehtimajan Jublast v. 13. Näinä
 colmena eränä pita caiken miehenpuolen tuleman siihen
 paikkaan / cuin HERRA walidze / ei tyhjii käsin / waan
 locainen lahjoimens / v. 16.

Widä waari sija cuusta Abib / että
 pidat HERRALLE sinun Jumalal
 les Pääsiäistä / että sillä cuulla
 Abib on HERRA sinun Jumalas johdat
 tanut sinun Egyptist / yöllä. Ja teurasta
 HERRALLE sinun Jumalalles Pääsiäis
 lambaita ja carja / sinä paicas cuin HERR
 ra walidzepa on / hänen nimens asumasiari.
 2 Alla syö hapanda leipä sinä jublana. Seid
 3 zemen päiwä pita sinun syömän happama
 toinda siru leipä / sillä sinä lärit kyrust E
 gyptist / että sen päiwän muistaisit caikena
 sinun elinaicanas / jonas lärit Egyptist.
 4 Seidzemenä päiwänä ei pida hapannutta
 nähtämän caikis sinun maas äris / ja liba
 sta cuin ensimmäisnä päiwänä ehtona teura
 stetan / ei pida mitäkän jäämän huomeneri.

Et sinä saa teurasta Pääsiäiseri cusacan
 5 sinun portifas / cuin HERRA sinun Juma
 las sinulle andanut on. Mutta sinä pai
 6 cas cuin HERRA sinun Jumalas walidze
 pa on hänen nimens asumasiari / sinä teura
 sta Pääsiäiseri / cosca auringo lastenut on /
 7 sillä ajalla cuin sinä Egyptist lärit. Ja tyy
 sennä ja syö sinä paicas / cuin HERRA sinun
 Jumalas walidzepa on / ja sitte huomenel
 8 tain palaja / ja mene cotias majaas. Cui
 tena päiwänä syö happamatoinda / ja seidze
 mendenä on HERRAN sinun Jumalas co
 9 cous / älä silloin mitäkän työtä tee.

Se seidzemen wjctlo sinulles / ruweten
 9 sija päiwästä / cosca sirppi eloon wie
 10 dän. Ja pida wjctojubla HERRALLE si
 nun Jumalalles / että annat sinun hywän
 tahtoiset lahjas sinun kädestäs / senjälken
 cuin HERRA sinun Jumalas sinulle sinun
 11 nut on. Ja iloidze HERRAN sinun Juma
 las edes / sinä ja sinun poicas / sinun tyttä
 12 res / sinun palwelias / sinun piicas / ja Le
 wita cuin on sinun portifas / muicalainen /
 orwoi ja lesti / cuin orwat sinun seafas / sinä
 paicas cuin HERRA sinun Jumalas wa
 lidzepa on hänen nimens asumasiari. Ja
 muista että sinä olet ollut orja Egyptis / et
 täs pidat ja teet nämät kästyt.

Pidettä
 wät jublat /
 nijn cuin
 Pääsiäinen
 Exod. 12:2
 Exo. 23:15
 Lev. 23:5
 Num. 9:2
 Num. 28:
 16.

2. Par. 35:1.

Heluntai.
 Lev. 23:15

Caicki esicoiser pita pyhitettämän HERRALLE. Exod. 13:2. Num. 3:13.

Lev. 22:22. Deut. 17:1. Syrac. 35:14.

Lehtimajan juhla. Exod. 34: 22.

53 **S** Ehtimajan juhla pitää coco seidzemen päivä / coscas olet sisälle coomut riijhe- 14 stäs / ja wijnacuurnastas. Ja iloidze sinun juhlinas / sinä ja sinun poicas / sinun tyttäres / sinun palwelias / sinun pycas / Le- wita / muncalainen / orwoi ja leski / cuin o- 15 wat sinun portisas. Seidzemen päivä pi- dä juhla HEXralle sinun Jumalalles / si- nä paicas cuin HEXra sinun Jumalas walidzepa on: sillä HEXra sinun Juma- las siuna sinua caikis cuins sisälle cocoa / ja caikisa sinun kates työsa / sentähden iloidze.

Exod. 23: 17. Exod. 34: 23. Lev. 23: 4.

16 **S** Olmasti ruodes nähtön caieki sinun miehenpuoles HEXran sinun Jumalas edes / sinä paicas cuin HEXra walidzepa on / happamattoman leiwän juhlanan / wijeke ja lehtimajan juhlanan. Ei yhdengän pitää näkymän tyhjin käsin HEXran edes. 17 Idzecuim kätens lahjan jälken / HEXran si- nun Jumalas siunauren jälken / cuin hän sinulle andanut on.

XVII. LUCU.

S Bomaritten aseturyst / jotea ei cadzois muodon pe- rän / etc. waan duomidzist oikain / v. 18. kieldän istuttamast idzellens medzistötä / etc. v. 21. Whramast wirhillist / v. 1. epäjumalan palweliain rangastus v. 2. Neuworan suuris astois kysymän papeilda ja Duoma- reilda / etc. ja tyrymän heidän Duomions / v. 8. ottaman sen Cuningaaren cuin HEXra walidze / v. 14. jonga ei pitää pitämän monda herwoista / ei ottaman monda e- mändä / eikä cocoman paljo tarwarat / v. 16. Waan har- jottaman idzens HEXran lais / että hän sen jälken hal- lidzis ja menestyis caiekena hänen elinaicanans / v. 18.

Duomareit- ti pitää ase- teettaman / jotea oikain duomidze- wat / etc.

18 **S** Bomarit ja kästyläiset aseta si- nulles / caieki sinun porteis / cuin HEXra sinun Jumalas si- nulle andawa on siucuumnastas / duomidzeman Ganssa oikialla duomiolla. 19 **Ä**lä käännä oikeutta / älä muodon perän cadzo / ja älä lahjoja ota: sillä lahjat socaisewat toimellisten silmät / ja käändäwät hurscasten 20 astiat. Edzi oikeutta / että eläisit ja o- mistaisit sen maan / cuin HEXra sinun Ju- malas sinulle andawa on.

Exod. 23: 8 Lev. 19: 5.

21 **Ä**lä istuta jonguncaltaista puuta sinun HEXras Jumalas Altarin juureen / jonga 22 sinä teet sinulles. Älä pane padzasta / jota HEXra sinun Jumalas wiha.

Ei pitää puuta istu- teettaman HEXran Altarin juureen / etc.

1 **Ä**lä uhra HEXralle sinun Jumalalles joteacuta nauta eli lammasta / josa jocu wir-

CAP XVII Wirhillist ei pitää ub- rattaman.

hi taieka puutos on: sillä se on HEXralle sinun Jumalalles cauhistus.

2 **J** Os jocu löytän joteacusa sinun portei- 2 stas / cuin HEXra sinun Jumalas an- darwa on sinulle / mies eli waimo / joca pa- ha teke HEXran sinun Jumalas silmäin edes / ricfoden hänen lyttöns. Ja mene 3 palweleman wieraita jumalita / ja cumarta njiä / olcon se Auringo / Cui / eli jocu taitwan joucosta / jotea en minä kästennyt ole. Ja se 4 sanotan sinulle / ja sinä cuulet sen / niin tie- dustele wisust / ja coscas löydät totiseri toderi että sencaltainen cauhistus Israelis tapah- tunut on. Niin wie se mies eli waimo u- 5 los / joca sencaltaisen pahuden sinun portei- sas on tehnyt / ja kiwita häändä cuoliari. Cahden eli colmen suun todisturest pitää hä- 6 nen cuoleman / joca cuoleman on ansainnut: mutta yhden suun todisturest ei pitää hänen cuoleman. Todistajan käsi pitää esin oleman 7 hänen päällens tappaman häändä ja sijtte cai- ken Ganssan käsi / eroittaman paha sinun seastas.

Sup. 13: 9.

Deur. 19: 15 Num. 35: 30 Marth. 18. 16. 2. Cor. 13: 11. Heb. 10: 28.

8 **J** Os jocu asia duomios näky sinulle pi- 8 miäxi / weren ja weren wälillä / asian ja asian wälillä / wahingon ja wahingon wä- lillä / ja cuin eripuraiset astiat owat sinun porteisas / niin nouse ja mene siihen paikkaan 9 cuin HEXra sinun Jumalas sinulle walid- zepa on. Ja tule Pappain / Lewitain ja 9 Duomarein tygö / jotea siihen aican owat / ja kysy heidä / he sanowat sinulle duomion sanan. Ja tee niin cuin he sinulle sanowat / 10 sinä paicas cuin HEXra walidzepa on / ja ota waari että teet caieki cuin he sinulle o- peettawat. Sen lain jälken cuin he 11 opettawat sinulle / ja sen duomi- on jälken cuin he sanowat sinun etees / pitää sinun tekemän / niin et- tes siitä wilpistele että oikialle puolle että wasemalle.

Pimidis astiots pitää papeilda neuwo ty- jottämän / etc. Deur. 21: 5. 2. Par. 19: 8.

12 **J** Os jocu olis ollut ylpiä / niin ettei 12 hän ole cuulainen papeille / cuin siellä HEXran sinun Jumalas wiras owat / eli duomarille / hänen pitää cuoleman. Ja ota 13 sinä se paha Israelist pois. Että caieki Ganssa sen cuulewat ja pelkäwät / ja ei e- nambi ylpiäst tee.

Joca ei pappia cuu- le / sen pitää cuoleman.

14 **S** Dscas tulet siihen maahan cuin HEXra 14 sinun Jumalas sinulle andawa on / o- mistares ja sauares sinä / ja sanot: minä

Cuningan aseturyst. 1. Sam. 8: 10.

asetan Cuningan minulleni / nijn cuin caicti
 15 Ganssat cuin minun ymbärilläni ovat.
 Nijn aseta se Cuningari sinulles / jonga
 HERRa sinun Jumalas walidze : ase-
 ta sinun weljistäs Cuningas sinulles / et
 16 sinä saa muicalaista asetta sinulles / joca ei
 sinun weljes ole. Ainoastans ettei hän pi-
 dä monda herwoista / ja wie Ganssa jälle
 Egyptijn njiden monein herwoisten tähden / ja
 17 että HERRa teille sanoi : ettet te enämbi
 tätä tietä tule. Ei hänen myös pidä otta-
 man hänellens monda emändätä ettei hänen
 sydämmens kaandyis pois. Ja ei hänen
 18 pidä myös idzellens paljo hopiata ja culda
 cocoman.
 Ja cosca hän istu hänen wal-
 19 dacundans istuimella / nijn otta-
 can tämän toisen lain papailda
 Lewitailda / ja andacan sen fir-
 20 joitta kirjaan. Se olcan hänen
 tykönäns / ja lufecan sitä cai-
 ken hänen elinaitans / että hän
 oppis pelkämän HERRa hänen
 Jumalata / ja pidäis caiken tä-
 män lain sanat / ja nämät oikeu-
 det / ja että hän tekis sen jälken.
 Ei hänen pidä corgottaman sy-
 dändäns hänen weljeins ylidzen /
 eikä myös käskyst wilpistele-
 män / eikä oikialle / eikä wasemal-
 le puolelle / että hän päiwäns pi-
 demäis hänen waldacunnasans /
 hän ja hänen lapsens Israelis.

Pappein pida lukeman Pohä Kirja / waan myös heidän cuu-
 lians / erinomaisest Esivallat / joca muita pita Jumalan sa-
 nan jalten hallidzeman.

XVIII. Luku.

Papeille ja Lewitaille ei sallita yhtän ofa maasta /
 waan HERRan uhrin ja caiktist escioisist / etc. v. 1.
 Muitten Caupungitten Lewitan pita sallittaman / jos
 hän tahto / palwella Pyhä / v. 6. Heidän tekemäst paca-
 noitten cauhisturia / käyttämäst heidän lapsians tulen
 läpidze / noitumast / päiwä walidzema / etc. ja kysymäst
 cuollailda / v. 9. Moses ennusta HERRan herättämän
 heille hänen caltaisens Prophecan / joca heidän pita cuu-
 leman / v. 15. Wäärä Propheca käsketään tapetta / v. 20.

Papeilla / Lewitaila ja caikella Le-
 1 win sucucunnalla ei pidä ofa eli pe-
 2 rindötä Israelis oleman. HERR
 An uhrin ja hänen perindöns pita heidän
 sydämän. Sentähden ei pidä heillä peri-
 3 mist oleman / heidän weljeins kesellä : Sil-
 lä HERRa on heidän perimäns / nijn cuin
 4 hän heille on sanonut. Ja tämä on pappein
 5 oikeus Ganssailda / ja njldä joca uhra-
 wat : olcon se härkä eli lammas / Papeille
 annettacan lapa / molemmat leucaluut / ja
 6 sisällyret. Ja utisen sinun iwristäs / wyna-
 7 stas / ölystäs / ja lieminät lambaistäs. Sil-
 8 lä HERRa sinun Jumalas on hänen wa-
 linnut caikista sinun sucucunnistäs / seis-
 9 man ja palweleman HERRan nimeen / hän
 ja hänen poicans jocapäiwä.

Cosca jocu Lewita tule jostacusta sinun
 6 portistäs / eli mualda jostacusta paicast Is-
 7 raelist / cusa hän wieras on / ja hän tule
 caiken hänen sieluns himost sijhen paiccaan /
 8 jonga HERRa walinnut on. Nijn pal-
 9 welcan hän HERRan hänen Jumalans ni-
 10 meen / nijn cuin caicti muuttin Lewitat hä-
 11 nen weljeins tekewät / joca siellä myös sei-
 12 sowat HERRan edes. Ja heidän pita yh-
 13 den werran ofa saaman sydärens / paidzi
 14 sitä cuin hänellä on wanhembains myhdyst
 hywdest.

Escas tulet sijhen maahan / cuin HERR
 9 ra sinun Jumalas sinulle anda / nijn
 10 älä ope tekemän sen Ganssan cauhisturia.
 Ei yriskän pida sinun seastäs löyttämän / jo-
 11 ca hänen poicans eli tytärems käyttä tulen
 läpidzen / eli joca on ennustaja / päiwän
 12 walidzia / eli tietäjä / eli welho. Eli lu-
 13 moja / eli noita / eli käppen cadzoja / eli joca
 14 jotakin cuolluilla kysy.

Sillä se joca sencaltaisia teke / hän on
 12 HERRalle cauhistus / ja sencaltaiten cauh-
 13 histusten tähden / aja HERRa sinun Juma-
 14 las

Papeilla /
 etc. ei pidä
 maasta ofa
 oleman.
 Num. 18:
 20.
 Deut. 10:9.
 Deut. 12:
 12.
 Deut. 14:
 27.
 Iofu. 13:14.
 Pappein
 ofa uhrin
 etc.
 1. Cor. 9:13.

Lev. 18:21.
 Lev. 20. 2.
 Deut. 12:31.
 Ei heidän
 pida ole-
 man ennu-
 stajat / päi-
 wänwalid-
 ziat / tietä-
 jät / etc.
 Lev. 19:26.
 & 31.
 Lev. 20:27.

Verf. 3. Joca en minä tästengt ole) Cadjos ettei mitätän
 telpa Jumalalle hänen palwelurefians / joca ei hän ole tästengt /
 oleon nijn jowelias cuin se taita olla / lue. Num. 15:39. v. 8. Pi-
 miäri) se on / joca ei taita ratcaista / wähiä muiden Caupun-
 gitten täräisä. v. 10. Tee nijn cuin he sinulle sanowat) Ei tästä
 wähiwisteta / että Pawilla / eli jollaculla muilla Pispalla / eli
 Papilla on woinna tehdä toista uscon cappalita / taicta muuta
 mitä he säätä tahtowat / ja että meidän pita cuuleman ja usco-
 man heitä / joca he tekewät oikein eli wäärin : Sillä tästä tästetän
 feltästä / että heidän pita opettaman Lain ja oikeuden jalten / ei
 he sijte sa oman tahtons perän tehdä / waan Jumalan sanan
 jalten. Sillä jos he sijtä ereanewat / nijn sano Jumala Jere-
 mian cauta / cap. 23: 16. ältät cuulco Prophecan sanoja / etc.
 he pettawät teidän : sillä he saonawat heidän sodämmens nä-
 kyjä / ja ei HERRan suusta. Ja wähi ennen : Jerusalem
 Prophecaista tuli ulocullaisus caictes maahan. Sijte on tä-
 sä : että heidän pita myös Duomareita cuuleman. Nijn tule
 myös mathematisien tietä ja duomita sencaltaita asoita
 heidän cansaus. Colmannen terran / ei tästä puhuta erinomi-
 sest uscon cappaleista / waan muista rascailta asoista / joca
 Pappein Duomiota tarwidzewat : lue tästä asasta Luter-
 19. Ja lufecan sitä) Tästä nähdän / ettei ainoastans

XIX. Lucu.

13 las heidän sinun edestäs. Ole waca
14 HERRan sinun Jumalas edes. Sillä tä
mä Kanssa / joiden maan sinä omistat / cuu-
lewat niitä päivän walidzioita ja ennustai-
ta / mutta älä sinä niin tee HERRan sinun
Jumalas edes.

15 HERRa sinun Jumalas herät-
tä sinulle sinun seastas ja si-
nun weljistäs Prophetan min-
cuiñ minun / cuulcat händä.

16 Niñcuiñ sinä anoit HERRalda sinun
Jumalaldas Horebis cocouren päivänä /
sanoden: en minä woi enämbi cuulla HER-
ran minun Jumalani ändä / engä fillen woi
sitä suurta tulda nähdä / etten minä cuolis.

17 Ja HERRa sanoi minulle : he owat oikein
18 puhuet. Minä herätän heille
Prophetan heidän weljistäs
niñcuiñ sinä olet / ja minä panen
minun sanani hänen suuhuns /
hän puhu heille caiecia mitä mi-
nä hänelle käsken. Ja se joca ei
minun sanani cuule / cuin hän
minun nimeeni puhu / hänelä
minä sen waadin.

19

20 Jos jocu Propheta yspendest puhu mi-
nun nimeeni / niitä joita en minä hä-
nen käskennyt puhua / ja se cuin puhu muiden
jumalitten nimeen / sen Prophetan pitä cuo-
leman. Jos sinä sanot sinun sydämesäs:
21 cuinga minä tiedän cuita sanoja ei HERRa
22 puhunut? Gosea se Propheta puhu HER-
ran nimeen / ja ei sitä mitän ole / eikä niñ
tapahdu : niñ ne owat ne sanat / joita ei
HERRa puhunut. Se Propheta on sen
puhunut yspendestäs / sentähden älä pel-
kä händä.

20

21

22

Verf. 10. Poicans eli tyttären tähtä tulen läpidjen)
Cadzo sitä cuin on kirjoitettu 18. cap. Levit. v. 21. selityxi.
v. 15. Prophetan) Et tähän tarwita muuta todistust / että tä-
mä Propheta on Christus / cuin se / että Pohä Hengi on hänestä
puhunut Apostolein teokirjas / 3. ja 7. cap. Nähdän myös tyllä /
että täsä lawatan Propheta / joca oli muuta saarnawa cuin
Moses. Et se saa olla Lati / sillä Moses on sitä yldätyllä saar-
nannut / pitä sijn sen oleman Evangeliumin / jonga Christus jul-
sti. Lue tästä Luch. in Commentar. & Praef Biblior. v. 20. Jos
jocu Propheta) Tästä puhu Moses Prophetais / joca uden opin
tuowat endist wastan : niitä ei pidä uscottaman ilman ihmeitä:
Sillä Jumalan tapa on aimyan wahwista hänen wastutiset
sanans / wastutisilla ihmeillä. Mutta ennen tosin 13. cap. puhu
hän niistä Prophetais / joca saarnawat wastan sitä wanha ja
wahwa oppia: niitä ei pidä cuulstaman / waieka he ihmeitä teltit.
v. eodem. Sen Prophetan pitä cuoleman) Cadzo 13. cap.
v. 5.

Wapain Caupungeitten eroittamisest / niñden joca
tapaturmaan mieswahingoon tulewat / v. 1. Joca
ehdollans jongun tappa / ei se cusan ole wapa / v. 11.
Kieldän sirtämäst lähimmäisens raja / v. 14. Duomidze
mast yhden todistajan suusta / v. 15. Käsketään wdärdä to-
distaja niñ rangaista / cuin hän oli aicoimur toiselle / v. 16.

1 Osca HERRa sinun Jumalas
2 on häwittänyt Kanssat / joiden
maan HERRa sinun Jumalas
sinulle anda / omistares / ja asua-
res heidän Caupungeisans ja huoneisans.
Niñ eroita sinulles colme Caupungita / si-
nä maasa / jonga HERRa sinun Jumalas
anda sinun omistares.

3 Al walmista tie heidän tygöns / ja jaa
4 maan rajat sinä maasa / cuin HERRa
sinun Jumalas sinulle anda perinnöri / col-
men osan / sen paeta joca mieswahingoon
tullut on. Ja se olcan miehentappajan
5 meno / joca sinne paeta ja elä saa.

Jos jocu tappa lähimmäisens tietämä-
tä / ja ei ennen wihannut händä : Waan
niñcuiñ jocu menis medzään lähimmäisens
cansa puuta haekaman / ja nostais käsin kir-
wens haekaman puuta maahan / ja kirwes
putois warresta / ja osais loucata lähim-
mäisens / niñ että hän sitä cuolis. Sen
pitä yhteen näistä Caupungeista pakemaman
ja saaman elä. Ettei werencostaja saaru-
6 tais miehentappajata / niñcuiñ cuin hä-
nen sydämens on caftera / että matca pitkä
on / ja löis hänen cuoliari / waieka ei hän
cuoleman syhtä ole tehnyt : sillä ei hän ennen
wihannut händä. Sentähden käsken minä
7 sinua / että eroitaisit sinulles colme Cau-
pungita.

8 Ja jos HERRa sinun Jumalas sinun
maas rajat lewittä / niñcuiñ hän wannoi
sinun Isilles / ja anda sinulle caiken sen
maan / jonga hän lupais sinun Isilles anda
(Jos sinä muutoin pidät caieci nämät kä-
9 skyt / ja teet sen jälken cuin minä sinun tänä-
pänä käsken / että racastat HERRa sinun
Jumalatas / ja waellat hänen teisäng caie-
tena sinun elinaicanas) niñ lisa wiellä col-
me Caupungita näihin colmeen. Ettei
10 wiatoim weri wuodatetais sinun maasas /
jonga HERRa sinun Jumalas sinulle an-
da perinnöri / ettes tulis wiälliseri sencal-
taisest werest.

11 Wtta jos jocu wiha lähimmäistäs ja
wähän händä / ja carca hänen päällens /

tappa

HERRa on
herättämä
Propheta
joca
heidän pitä
cuuleman.
Ioh. 1: 46.
Ioh. 5: 93.
& 46.
Act. 3: 22.
Act. 7: 37.
Exod. 20:
19.

Wäärän
Prophetan
pitä cuole-
man / ja
cuinga hän
tutan.

Wapat
Caupungit
niñ joca
tapatur-
mast jon-
gun tappar-
wat
Exod. 21:17
Num. 35:11
Deut. 4:14
Iosu. 29:2

Tapatur-
maiden
mies war-
linge.

Joca ehdol-
lans jon-
gun tappa

ANNO
Ante Chr
1478
ei pidä sää-
stettämän.
Num. 35:
20.

12 tappa hänen ja pakene siette yhteen niistä
Caupungeist. Nijn vanhimmat hänen
Caupungistans / lähettäkän sinne sanan / ja
13 tuocan hänen sielä / ja andacan hänen we-
ren costajan käsijn / että hän cuolis. Ei
sinun filmäs pidä armaidzeman händä / ja si-
nun pitä ottaman pois wiattoman weren
Israelist / että menestyisit.

14 **E**ä lähimmäises rajoja siirrä / jotea endi.
Nset pannet owat sinun perindös / cuins
perit siinä maasa / jonga HERRa sinun Ju-
malas sinulle anda omistares.

15 **E**i pidä todistajan yrindäs astuman e-
des ketäkän wastan / jostacusta pahast
tegoist ja synnist mikälkänäs paha teco se olis
16 cuin tehdän : mutta cahden eli colmen suusa
owat caicki asiat wahwat.

17 **J**os wäärä todistaja tule ja todista jote-
cuta wastan / ja soima hänelle jotain syndiä /
18 Nijn molemmat ne miehet jotea rütelewät /
seisocan HERRan edes / Pappin ja Duo-
marein edes / jotea sihen aican owat. Ja
Duomarit wisust tutkistelcan sittä / jos wää-
19 rä todistaja on candanut wäärän todisturen
weljens wastan. Nijn tehät hänelle nijn-
20 cuin hän aicoi tehdä weljellens / että eroi-
caisit pahan sinustas. Ja muut sen cuulisit
ja pelkäisit / ja ei tekis enämbi sencaltaista
21 paha teidän seasan. Sinun filmäs ei pi-
dä säästämän händä / hengi hengest / filmä
filmäst / hammas hambast / käsi kädest / jal-
ca jalast.

Derf. 21. Silmä filmäst) Etoli Heberit tätä latia nyter-
taisei sanan jalten seurannet / niincuin Rabbi Canan kirjoiita :
waan he owat wahingon määrännet rahaan / jonga se andoi jote
wahingoon tulk. Tästä Phariseuret otit wahwistarens omat
coston pyynnön / jotea Christus aja tacaperin / March. tyföndä
cap. 5. v. 38. etc.

XX. LUCU.

Rieldän pelkämäst wihoisians sotaan menesjns /
waan luorta idzens Herraan / v. r. Annetan lupa cotta
mennä niille / joslla oli erinomainen syh / sijarengin pel-
cureille / ettei he muita cansans pelkärit / v. 5. kasterän
ensin tarita heidän wihoisillens rauha : jos he ortaisi
wastan / nijn heidän pitä weroliseri tekemän / muuton
pitä heidän tappaman caiken miehempuolen ja säästämän
multa / v. 10. Cananerit pitä heidän peräsi huuetaman /
v. 16. Rieldän turmelemäst hedelmälisist puita / waan
muut annetan heille aldixi heidän tarperens / v. 19.

1 **E**scas menet sotaan sinun wiho-
lisias wastan / ja näet herwoiset
ja wannut / ja Canssan cuin on
suurembi sinua / nijn älä pelkä
heitä : sillä HERRa sinun Jumalas / jotea
sinun johdatti Egyptin maalda / on sinun

cansas. Ja cosca te lähestytte sota / nijn
2 astucan edes Pappi ja puhucan Canssalle /
3 Ja sanocan heille : cuule Israel / te menette
tänäpänä sotaan teidän wihoisian wastan /
4 ällkän teidän sydämmen pehmittä / ällkät pel-
jätkö / ällkät wapisco / ällkät myös hämmä-
sytkö heidän edesjns. Sillä HERRa tei-
dän Jumalan käy teidän cansan / sotiman
teidän edestän / teidän wihoisian wastan /
ja autta teitä.

Wan sodan päämiehet puhutelcan
5 Canssa / ja sanocan : jotea uuden huonen
on rakendanut / ja ei sihen wiela ruwenmut
asuman / hän palaitcan tacaperin / ja olcan
cotonans / ettei hän cuolis sodas / ja joteu
6 toinen omistais sen. Se cuin istutti wyna-
puita / ja ei wiela niistä tehnyt yhteiseri / hän
palaitcan tacaperin / ja pysykän cotonans /
7 ettei hän cuolis sodas / ja toinen tekis sen yh-
teiseri. Jos joteu on hänellens waimon
8 kihlannut / ja ei tuonut händä cotians / hän
palaitcan tacaperin / ja olcan cotonans / et-
tei hän cuolis sodas / ja toinen nais hänen.

Ja sodan päämiehet wiela puhucan
9 Canssalle / ja sanocan : jotea pelcuri on ja wa-
piferwaisella sydämmellä / hän palaitcan ta-
caperin ja olcan cotonans / ettei hän saatais
hänen weljens sydämmittä pelcuriri / nijn-
10 cuin hänen sydämmens on. Ja sietecuin
sodan päämiehet puhuret owat Canssalle
heidän puhens / nijn he asettacan sotajoucon
11 ylimmäiset / ensimmäisiri Canssan secaa.

Escas menet jingun Caupungin eteen
12 sotiman händä wastan / nijn taridze heit-
le ensin rauha. Ja jos he sinua rauhalli-
13 sest wastawat ja awawat sinun etees / nijn
olcan caicki Canssa cuin siinä on sinulle we-
rollinen ja alemmainen. Waan jos ei he
tee rauha sinun cansas / waan sotiwat sinua
14 wastan / nijn saarra heitä. Ja cosca HERRa
sinun Jumalas anda heidän sinun käsijns /
nijn hō cuoliari caicki miehempuolet miecan
15 terällä. Puidzi waimoja / lapsia ja eläi-
mitä / ja caicki ne cuin Caupungis owat / ja
caicki saalis jacacat teidän lessenän / ja syö-
kät wihoisten jaosta / cuin HERRa sinun
Jumalas annoi sinulle. Ja tee nijn joteaid-
16 zelle Caupungille / cuin sinusta caucana o-
wat / ja ei ole tämän Canssan Caupungei-
sta.

16 **M**utta tämän Canssan Caupungeista / cuin
HERRa sinun Jumalas sinulle perimiseri

anda /

Pappin
wica so-
das.

Cutca so-
dast coria
pääsewäs.

Ind. 7:3.
1. Mac. 3:
56.

Wihoisille
pitä ensin
rauha ta-
rittaman.
Num. 21:
22.

Canane-
reit ei pidä
säästetä-
män.

Raja.

Yrimäisen
todistus on
turha.
Deut. 17:6.
March. 18:
16.
2. Cor. 13:1.
Heb. 10:28
Wäärä to-
distaja pitä
rangalsta-
man.
Prov. 19:5.
Hist. Su-
lanna.

Exod. 21:
24.
Lev. 24:20.
Matth. 5:38

Sodas pi-
tä turwat-
taman
HERRaan

Exod. 23: 23. Exod. 34: 11. Deut. 7: 1. Iosua. 23: 12.

anda / älä jätä elämän yhtäkän henge. 17 Mutta kiro ne peräti / kuin ovat : Hethe- rit / Amorriterit / Cananerit / Phereferit / Hetherit ja Jebuserit / niincuin HERa si- 18 nun Jumalas sinulle on kässeny. Ettei hän opetais teidän tekemän caictia niistä cau- histuria / kuin he teit heidän jumalillens / et- tet te myös tekis syndiä HERa teidän Ju- malatan vastaan.

Hedelmäsi- fiä puita ei pidä hä- wittettämän

19 **Q**S sinä caurwan olet jongun Gaupun- gin edes / jota vastaan sinä sodit omi- stares sitä / niin älä häwitä puita / älä myös kirwellä raisca heitä : sillä sinä saat niistä syö- dä / sentähden älä häcka heitä maahan tehdä- res niistä scanzi / sillä maan puu on ihmisen elatus. 20 Waan puut / joista ei syöda / hä- witä ja häcka maahan / ja tee niistä puista Gaupungin eteen scanzi / jonga cansa sinä sodit niincaurwan cuins woitat hänen.

Verf. 1. Menet sotaan) Nimitään / siihen sotaan johonga meille on täydellinen syö / muutoin emme luota HERan pääl- le. Niincuin nähtävään Amasias Judan Cuningas / 2. Reg. 14. v. 6. Yhteiseri) Silloin ovat ne yhteiseri / cosca jocainen saa nautita niistä / ja se tapahtu ensin wiidhennellä ajastajalla sijitteen ne ovat istutetut / Lev. 19. v. 39. Sillä maan puu) se on / mitäs sodit ledon puiden cansa / ei ne sinua estä / eikä wahin- goidje.

XXI. Lucu.

Zerämättömästi miestapost / v. 1. Joca nai sodas saa- dun waimon / sen pitä salliman hänen Cuicauden itke omaisians / mutta jos hän sijtte catu / hänen pitä an- daman hänen wayana mennä / v. 10. kieldän miehen / jol- la cari emändätä olis / ja pidäis yhden toista racambana / tekemästä sen raca mman poica esicoiseri / jollei se ole / v. 15. kästetän cowacorwainen poica kirwittä / v. 18. kieldän hirtetty pitämästä yötä puusa / v. 22.

Mitä pitä tehtämän jos joca ta- pettu löy- tään.

1 **Q**S idcu tapettu löytän sinä maasa / jonga HERa sinun Jumalas sinun anda / ja on tie- 2 tämätöin / cuca hänen tappoi. Niin kähkän ulos sinun Wanhimmas ja Duomaris / ja mitactan sen tapetun tykö Gaupungeihin kuin sen tapetun ymbärillä 3 orwat: Joca Gaupungi sinä lähin on / sen wanhimmat ottacan nuoren lehman car- jasta / jolla ei ole työtä tehty / eikä iken alla 4 ollut. Ja sen Gaupungin wanhimmat ta- luttacan sen nuoren lehman colctaan laroon / joca ei ole kynnetty / eikä kylwetty / ja leicac- kan siellä hänen caulans.

Pappein suun jälken pitä caicti aikat toi- mitetta- man. Deut. 17: 8.

5 Niin pitä Papiet Lerwin pojat kähmän edes / sillä HERa sinun Jumalas on heidän walinnut palweleman händäns ja hänen ninens ylistämän / ja heidän suuns jälken pitä caicti riidat ja wahingot toimitettaman) 6 Ja caicti wanhimmat sijtä Gaupungist kuin

lähin on / kähkän sen tapetun tygö / ja pe- skän kätens sen nuoren lehman päällä / jonga caula sinä laros leicattin. Ja he wastac- kan ja sanocan : ei meidän kätem tätä werta wuodattanut / eikä myös meidän filmän si- tä nähnyt. Ole armollinen Canssalles Is- raelille / jonga sinä HERa pelastit. Älä tätä wiatoinda werta anna tulla sinun Canssas Israelin päälle. Ja niin he orwat sorwitetut sijtä werestä. Ja niin sinä eroitat sinun tykö wiatoman woren / ettäs teet sen kuin oikia on HERan filmän edes.

Coscas menet sotaan wiholistas vastaan / ja HERa sinun Jumalas anda heidän sinun käsijis / wiedäres heidän sangina pois. Ja sinä näet sangein seas caunin waimon / ja sinä himoidjet händä otta emännäres. Niin wie händä sinun huoneses / ja anna hä- nen keritä hiurens ja leicata kyndens. Ja rüfua waattens / josta hän sangittin / ja an- na hänen istua sinun huonesas / ja itke Cuu- cauden Isäns ja äitiäns / maca sijtte hänen cansans / ja ole hänen miehens / ja hän olcon sinun emändäs. Ja jos tapahtu ettei hän sinulle kelpa / niin anna hänen mennä cunga hän tahto / ja älä myy händä rahaan / älä myös muolle pane orjari : sillä sinä alensit hänen.

Cuinga sodas fan- gittu wai- mo pitä emännäri otettaman.

QS jollakin miehellä on cari emändä- tä / yri jota hän racasta / ja toinen jota hän wiha / ja ne synnyttäwät hänelle lapsia / sekä se kuin hän racasta / että se kuin hän wiha / niin että esicoinen on sen jota hän wiha. Ja aica tule että hän lastens wälillä peri- misen jaca / niin ei hän taida tehdä sen rac- kammän poica esicoiserens sen wihattarwan esicoisen edest. Waan hänen pitä tunde- man sen wihattarwan pojan hänen esicoise- rens / niin että hän anda hänen carifertai- sest / caictista niistä mitä häneldä löytän : sillä se on hänen ensimmäinen woimans / ja hänelle tule esicoisen oikeus.

Esicoiset pitä cariteta caicti perit- män.

Jos jollakin on idzewallainen ja cowa- corwainen poica / joca ei cuule Isäns ja äi- tins ändä / ja cosca he curittawat händä / jos ei hän heitä tottele / Niin pitä hänen Is- äns ja äitiäns hänen ottaman kynni / ja wie- män Gaupungins wanhemmiten ja portin tygö. Ja sanocan Gaupungin wanhem- mille : tämä meidän poicam on idzewallai- nen ja cowacorwainen / ei tottele meidän ändäm / ja on syömäri ja juomari. Niin pitä

Cowacor- wainen poi- ca pitä ite wittettä- män.

caiken Caupungin Canssan hänen cuoliari
kirvittämän : Ja nijn sinä eroitat sen pa-
han sinustas / että coco Israel sen cuulis ja
pellkäis.

22 **J**os jocu on tehnyt jongun synnin / joca
Cuoleman on ansainnut / ja hirsipuus
23 cuoletetan. Nijn ei pidä hänen ruumins
pötä puusa pidettämän / mutta haudatcat
händä sinä päirvänä : sillä se on kirottu Ju-
malalda / joca hirtetty on / ettet sinä saastu-
tais sinun maatas / cuin HERRA sinun
Jumalas sinulle perimiserianda.

Verf. 3. Nuoren lehmän) Tämä lehmä avisti myös Chri-
stus/ niincuin caiki muut uhrit/ jonga cuoleman cautta caiki
synnit sovitetan. Se colcka laro avisti päälloin paicka/ josa
Corillus ristinnaulittin. v. 12. Anna hänen kertä hiurens/ 2c.)
Tät on Jumala kästent/ että hän hänen häijyst muodostans
häneen suuttuis ja holläis. v. 23. Kirottu) Eifentähden että
hän hirtettin/ waan että hän niin ilkiästä täyettä idzens HERR-
ran latia waltan/ että hän ansiofians hirtettin. Hjeron. lib. 2.
cap. 3. ad Gal.

XII. Luca.

Löyhest calust/ v. 1. kieldän miehen ja waimon pukemast
idzens toinen toisens waatteisiin/ v. 5. ottamast linnun
pesäst emä poikimens/ v. 6. kästetän tehdä käspuut huonen
caton ymbärins/ v. 8. Joca emändäns wädrin soima/
se facoitetan/ mutta jos waimo on wicapää/ se kiwitetän/
v. 13. joca maca toisen miehen emännän eli morsiamen/
v. 22. Joca kihlatun piican ryöwä cuoletetan/ v. 25. Joca
maca neidzen/ facoitetan ja kästetän otta omayens/ v. 28.

1 **O**scas näet weljes härjän caicka
lamban eryneri/ nijn älä lymy-
tä idzes/ waan wie se jällens si-
2 nun weljelles. Jollei sinun
weljes ole sinua läsnä/ ja et sinä händä tun-
ne/ nijn ota ne sinun huonesees/ että he py-
sywät tykōnäs / sihenasti cuin weljes edzi
3 heitä/ ja nijn anna ne hänelle jällens. Nijn
tee myös hänen Äsins cansa/ hänen waat-
tens/ ja caikein cansa/ cuin weljes cadotta-
nut on/ ja sinä löydät : älä idzes lymytä.

4 **J**os sinä näet sinun weljes Äsin eli här-
jän langennen tiellä / nijn älä lymytä
idzes heildä/ waan auta heitä sijtä ylös.

5 **W**aimon ei pidä miehen asetta canda-
man/ eikä myös miehen pukeman waimon
waatteita : sillä joca sen teke / se on HERR-
ralle sinun Jumalalles cauhistus.

6 **J**ä jos sinä löydät linnun pesän puusta
Jeli maasta/ josa on pojat eli munat / ja
emä istu poicains eli munain päällä/ nijn älä
7 ota emä poikimens. Mutta päästä emä ja
ota pojat sinulles / että menestyisit ja cau-
wan eläisit.

8 **O**scas rakennat utta huonetta/ nijn tee
käspuut ymbärins yllimmäiselle puolelle

cattos päälle/ ettes werta saattais huone-
sees/ jos jocu sieldä putois.

9 **E**ä kylwä wjnamakes moninaißilla sie-
Amenillä/ ettes pyhitäis sekä siemendä täy-
dellisyderi/ jongas kylwännyt olet/ cosca hän
10 kypsendy/ ja myös wjnamäen tulo. Älä
hinnä härjällä ja Äsillä hymnä. Älä pue sitä
11 waatetta päälles/ joca willoista ja pellarwista
cudottu on. Tee sinulles neljä tilca / sinun
12 waattes neljään culmaan/ jollas puetetan.

13 **J**os jocu nai emännän/ ja sifitecuin hän
hänen maannut on rupe wihaman hän-
dä. Ja soima händä johongun häpiän wi-
14 capääri/ ja saatta hänen päällens jongun pa-
han sanoman/ sanoden : minä otin tämän
emännäreni / ja menin hänen tygōns/ ja löy-
15 sin ettei hän ollut neidzy. Nijn ottacan
waimon Isä ja äiti hänen / ja tuocan wai-
mon neidzyden merkit edes / ja näyttäkän
wanhimmille cuin Caupungin portis istu-
16 wat. Ja waimon Isä sanocan Caupungin
wanhimmille : minä annoin tälle miehelle
minun tyttäreni emännäri/ ja nyt hän wiha-
17 händä. Ja cadzo/ hän soima händä häpiä-
listin asioin wicapääri / ja sano : en minä
löytännyt sinun tyttäres neidzeri. Ja cadzo/
18 tämä on minun tyttäreni neidzyden mercki.
Ja heidän pitä lewittämän waatten Cau-
pungin wanhemmitten eteen. Nijn Cau-
19 pungin wanhimmat ottacan sen miehen ja
rangaiscan händä. Ja facoitetan hänen
sataan hopia Sicliin/ ja andacan ne sen nuo-
20 ren waimon Isälle/ että hän häwäis neidzen
Israelis / ja hänen pitä pitämän hänen e-
21 mändänäns / eikä saa händä hyljätä caicke-
na elinaicanans. Ja jos se tosi on/ ettei wai-
mo löyten neidzeri. Nijn wietäkän waimo
22 hänen Isäns huonen owen eteen/ ja Cau-
pungin Canssa kirvittäkän hänen cuoliari/
että hän teki tyhmyden Israelis/ ja että hän
salawuoteudes macais hänen Isäns huo-
nes : ja nijn sinä otat pahan pois tykōs.

23 **J**os jocu löytän maannen waimon ty-
kōnä/ jolla awio mies on/ nijn pitä ne
molemmat tapettaman/ sekä mies että wai-
mo jonga tykōnä hän macais/ ja nijn pahus
otetan pois Israelist.

24 **J**os jocu piica on mieheldä kihlatu/ ja
hänen. Nijn pitä ne molemmat wietämän

Hirtetoy ei
pidä pötä
puusa ole-
man.
Gal. 3. 13.

Caicki löyt-
ty pitä o-
malle Isän-
nällens an-
nettaman
jällens.
Exod. 23:14

Matth. 12:
11.
Luc. 13: 15.

Miehen ja
Waimon ei
pidä puete-
taman id-
zens toinen
toisens
waatteisiin.

Käspuut
pitä tehtä-
män ymbä-
rins huo-
nen caton.

Lev. 19:19.

Num. 15:
38.

Miehen
soimulfr
emändäns
ollen ennen
raij arun/
2c.
Num. 5: 11.

Huorinta
hiat ja bro-
rat pitä as-
pettaman.
Lev. 22:10.

Caupungin porttiin / ja molemmat kirvitet-
tämän cuoliari. Nijca / ettei hän huutanut /
sillä hän oli Caupungis. Nies / että hän hä-
nen lähimmäisens waimon häwäis / ja nijn
sinä eroitat pahan tykö.

25 Jos jocu löytä kihlatun pücan kedolda /
ryhöwä ja maca hänen / nijn mies pitä nri-
nans tapettaman / joca macais hänen.

26 Waan pücalle ei sinun pidä mitän tekemän:
sillä ei hän yhtän syndiä tehnyt / joca cuole-
man syh olis: Waan nijn cuin jocu carcais hä-
nen lähimmäistans wastan / ja löis hänen sie-
luns cuoliari / nijn on myös tämä asia. Sillä

27 hän löysi kedolda hänen / ja se kihlattu püca
huusi / waan ei ollut hänellä auttajata.

28 Jos jocu löytä neidzen / joca ei wiela ole
kihlattu / ja otta hänen künni / ja maca

29 hänen / ja he löytän. Nijn se joca hänen ma-
cais / andacan pücan Isälle wüjstioistakym-
menda Sieli hopiata / ja ottacan sen pücan
emännärens / että hän on alendanut hänen.
Ei saa hän hyljätä händä caickena elinaica-

30 nans. Ei yhdengän pidä ottaman hänen
Isäns emändä / eikä myös paljastaman hä-
nen Isäns peitost.

*Perf. 5. Waimon ei pidä) Sillä sencauta taitan mond
wica tehtä ja salaita v. 11. Willoista ja pellawoista) Ei tam-
näy mitän olewan / cuicengin eroitti Jumala näin Cassans
ymbärillä olewaisista pacanoista / ja sillä muis: neta heille / ette
heidän piti wäitämän ulocullaisutta / secoltettua Jumalan
palwelusta / ja harjoiteleman yrtteritaisudes ja puhtas opis.*

XXIII. Lucu.

Kieldän cuohittu eli apärän / Moabitin ja Ammoni-
tin tulemast HERRan seuracundaan / v. 1. Edomeri
ja Egyptiläinen sallitan äsken colmannes polwes / v. 6
Soraan lähteisäns kästetän carwah: aman idzens synni-
ia caicest riettaudest / v. 9. kieldän andamast Isännän
haldun sitä orja jälle / joca carannut on / v. 15. tär-
mät yhtän portto eli huorintekijä seasans / v. 17. Otta-
mast corco weljeldäns / v. 19. kästetän pitä HERRalle
heidän lupauxens / v. 21. kieldän ryöstämät jotacan he-
delmätä hänen lähimmäisens wijnamdest eli pellost / v.
24. & 25.

1 **T**cuohittu ja raajaricon pidä tu-
leman HERRan seuracundaan.

2 Eikä pidä myös apärän tule-
man HERRan seuracundaan /
eipä wiela kymmenendengän polwen asti /
ja ei ensingän pidä HERRan seuracundaan
tuleman.

3 **M**moniterit ja Moabiterit ei pidä tu-
leman HERRan seuracundaan / eipä
wiela kymmenendengän polwen asti / ja ei
ifänäns tuleman HERRan seuracundaan.

4 Sentähden ettei he cohdamet teitä tiellä lei-
vällä ja wedellä / cosca te lähittä Egyptist /

ja että he palckasit teitä wastan Bileamin
Peorin pojan Mesopotamian Bethorist /
kiroman sinua. Mutta HERRa sinun
5 Jumalas ei cuullut Bileami / waan muut-
ti hänen kirourens sinuaxeri: sillä HERR-
ra sinun Jumalas racasti sinua. Allä toi-
6 wota heille rauha eli jotakin hywä caickena
elinaicanas jancatckifest.

7 **D**omeriä älä cauhistu: sillä hän on si-
8 nunn weljes. Allä myös Egyptiläistä
cauhistu: sillä sinä olit muicalainen hänen
maasans. Ne lapses jotca heistä syndywoät
colmannes polwes / tulcan HERRan seu-
racundaan.

9 Coscas lähdet leiristäs wiholistas wa-
stan / carwata idzes caickinaifest pahudest.

10 Jos jocu on teidän seasan joca ei ole puh-
das / että hänellä yöllä jotakin tapahunut
on / hänen pitä menemän pois leirist / ja ei
palajaman. Emmencuin hän ehtona id-
zens wedellä pesnyt on / ja sijttecuin Durin-
go lastenut on / palaitcan leirijn.

11 **L**eona leirist olecan sinulla johongas
12 u menet tarpeilles. Ja sinulla pitä
13 oleman wähä cadicka wyölläs / ja coscas sin-
ne istua tahdot / carwa sillä / coscas tarpee
olet tehnyt / peitä se cuin on käynyt sinusta
ulos. Sillä HERRa sinun Jumalas wael
14 da sinun leiris läpidze pelastoman sinua jo-
andaman sinun wiholijes sinun etees / sen-
tähden pitä sinun leiris pyhä oleman / ette
häpiätä näyis sinun seasas / ja hän käändäis
idzens sinusta pois.

15 **E**ä isännän haldun anna sitä orja cuin
16 häneldä sinulle carannut on. Hän ol-
can sinun tykönäns sinä paicas cuin hänelle
kelpa / josacusa sinun portifas idzellens hy-
wäxi / ja älä sorra händä.

17 **J**i pidä yhtälän portto oleman Israe-
18 lin lasten tytärten seas / eikä yhtän
huorintekijä Israelin poicain seas.

19 **A**llä canna porton paleka / eli coiran hin-
20 da HERRan sinun Jumalas huoneseen /
jongun lupauxen edestä: sillä ne molemmat
owat HERRalle sinun Jumalalles cau-
histus.

21 **E**ä corco ota weljeldäs / rahasta /
22 Ahjotawästä eli muusta / josta corco otetan.
Muicalaiselda ota corco / mutta älä wel-
jeldäs / että HERRa sinun Jumalas sin-
nais sinua caikesa airwoituresas / sinä
maasa johongas tulet omistaman sitä.

23 **E**i pidä oh-
24 taa portto
25 .sihuorintec
26 .iäti tärstie
27 .tämän.

28 **E**i pidä oh-
29 .dengän cor-
30 .co weljel-
däns otta-
man.
Exod. 22:
25.
Lev. 25:36.
2. Eldr. 5:
7.

31 **C**oscas

Joca maca
neidzen / se
pitä sacot-
tettaman /
ja oma-
nans pitä-
män.
Exod. 22:
16.

Lev. 18: 8.
Deut. 27:
20.

Cuohittu
eli apärän
ei pidä tule-
man corkei-
sin wir-
coin.

Num. 22:5
Iofu. 24: 9.

Sodas pi-
tä carwata
taman sou-
nist ja cai-
est riettau-
dest.

Caruete
orjat ei pi-
da annetta-
man jäl-
lens.

Ei pidä oh-
taa portto
sihuorintec
iäti tärstie
tämän.

Ei pidä oh-
dengän cor-
co weljel-
däns otta-
man.
Exod. 22:
25.
Lev. 25:36.
2. Eldr. 5:
7.

ANNO Ante Chr. 1478. Lupaus pitä pidet. tämän. Lev. 27. 2. Num. 30: 3.

21 **E**scas HERalle sinun Jumalalles jo-
takin lupat/ nijn ala wqrona mara si-
tä/ sillä HERa sinun Jumalas sen welcoi
22 sinulda/ ja se on sinulle syndi. Waan jol-
let sinä jotakan lupa/ nijn ei ole sinulla syn-
23 dia. Mitä sinun huulistas on käynyt ulos/
senjälken pida ja tee/ nijn cuins HERalle
sinun Jumalalles hywällä ehdolla luwännut
olet/ sitä cuins suullas puhunut olet.

24 **E**scas menet lähimmäises wynnämä-
keen/ nijn syö wynnamarjoja himos jäl-
ken/ ettäs rawitan: mutta ala pane mitä
25 kân astiaas. Coscas menet lähimmäises
laithoon/ nijn cattoi tähläpäitä / mutta ala
sirpillä lähimmäises laiho nystä.

Verf. 1. Culeman HERan seuracundaan) se on / johon-
gun wireaan eli hallitukseen. v. 2. apärän) Ei tahdo Jumala
että apärät tulisit johongun cuuluisaan wireaan : ensit/ ettei
Awioaststy pidäis cadjottaman ylö. Sijte/ etteiwrat hei-
dän tahdens cadjotais ylö/ ja cadotais heidän woimans.
Colmannen terran/ ettei yhteinen hywä ja hyödytys sen kautta
joiacuta wahingota sais : sillä usein (waickaei aina) lapset
wanhimbain tawat periwät. Mutta se cuin Ezech. on 13. cap.
kirjoit. tu: Eipoica canna Isäns pahateco: ymmärrätän erino-
maisesi ijancatkesesi rangaiturest. Joca Jumalan armost an-
netan anderi/ jos he muuoin uscowat Cristuxen päälle/ ja hy-
wänä pösywät. v. 6. ala toiwota rauha eli jotakin hywä) Tällä
ymmärrätän/ cuin sanottu on/ wirea ja hallitus / johonga hei-
dän ei pitänyt culeman / muuoin piti heitä autettaman andi-
mella / etc. v. 9. Catkainaisesi pahudest) se on/ ettes idje olis
nuhdeltapa/ woitetas ja ihodäts/ nijncuin Etille ja Saulille ta-
pahutti. v. 15. Carannut on) Nijncuin laillisen Estwallan war-
jeluxen ala. v. 21. Lupa) Cadjo 27. cap. Levit. v. 2. ja Num.
30: 3.

XXIV. Lucu.

Krofirjast/ v. 1. Ästen nainen wapaudest/ re. v. 5. Kiel-
dän köyhildä panetti ottamast/ jonga hän idje nautti.
ayens tarwidjis/ v. 6. ja 10. etc. Jhmisen waras käste.
än cuoletteta/ v. 7. cuulla Pappaja/ ettei he rangaittais
spitalilla/ v. 8. kieldän työwäen palela pidättämäst / v.
14. toista toisen tähden cuolettamast/ v. 16. köyhäm oi-
eutta käändämäst/ v. 17. Elo aiwa myynni köyhäm edest
corjamast/ v. 19.

1 **W**es joci otta waimon arwo-
rens/ ja tapahui ettei hän sijtte
löyda armo hänen silmäins e-
des/ että hän on löntännyt jongun
häpiän hänen cansans/ nijn kirjoittacan hä-
nelle erokirjan / ja andacan hänen kateens/
2 ja ajacan hänen huonestans pois. Cosca se
hänen huonestans lähtenyt on/ mene pois
3 ja tule jongun toisen miehen emännäxi. Ja
taas se toinen mies rupia händä wihaman /
ja hän kirjoitta hänele erokirjan/ ja anda hä-
nen kateens ja aja hänen huonestans pois/ eli
jos se toinen mies/ cuin hänen emännärens
4 otti/ cuole. Nän hänen ensimmäinen miehens
joca hänen ajoi pois / ei pida händä ottaman
jällens emännärens / sijttecuin hän tuli
saastaiseri: sillä hän on cauhistus HERan
edes / ettes maata saastuta/ jonga HERa
sinun Jumalas perimiseri sinulle anda.

5 **W**es joci on hänellens ästen emännän
nainut / ei hänen pida menemän so-
taan / eikä pida hänelle ulosteco panda-
man / waan olcan wapana huonesans aja-
stajan päiwät / että hän sais iloita emän-
däns cansa/ jonga hän nainut on.

6 **E**ä myllyn päälstä eli alaiста kirwe kenel-
Adakän pandixi ota : sillä hän pani sinulle
sieluns pandixi.

7 **W**es joci löntän joca sielum warasta hä-
nen weljeistans / Israelin lapsit / ja
pane sen pandixi taicka myy/ sen warcan
pita cuoleman / ettäs eroitaisit pahän si-
nustas.

8 **E**a wisust waari spitalisten rangaittu-
rest/ ettäs sen wisust teet ja pidät / caic-
ki mitä Levitat ja papit opeettawat sinulle /
ja mitä minä heille kästin / ne pitäkät ja nq-
den jälken tehkät. Muista mitä HERa
9 sinun Jumalas teki tiellä Mir Jamille / co-
sca te Egyptist läritte.

10 **E**ä coscas jotain lainat lähimmäiseselles/
älä mene hänen huonestans panttia ot-
taman. Waan seis ulcona/ ja se jolles lai-
naisit/ candacan idje panettins sinun katees.
11 Waan jos hän hätäynnyt on/ älä mene le-
wäta hänen pandillans. Waan anna hänen
12 panettins jällens ennen auringon lastemata/
että hän macais waatteisans ja sinuais si-
nua/ ja se luetan sinulle wanhurscauderi
HERan sinun Jumalas edes.

13 **E**ä pidätä palela silda köyhälda ja tarwid-
14 **A**zewalda sinun weljeis seas/ eli muucalai-
selda joca on sinun maallas sinun porteisas.
15 Waan mara hänelle hänen palekans sinä
päiwänä/ ennen auringon lastemata: sillä
hän on hätäynnyt ja siitä hän elä/ ettei hän
huudais HERan tygö sinun tähtes / ja se
luetaisin sinulle synniri.

16 **E**i pida Isät cuoleman lasten edest/ eikä
17 **S**ynös lapsit Isäns edest/ mutta cullin
cuolcan oman syndins edest. Älä kää-
nä muucalaisen eli orwain oikentta / ä-
lä myös lesteldä ota waatteita pan-
dixi. Waan muista että sinäkin olit orja
18 Egyptis/ ja HERa sinun Jumalas siel-
dä sinun johdatti/ sentähden minä sinua kä-
stken ettäs nämät tekisit.

19 **E**ä coscas pellostas elon leickoi / ja
lyhde sinulda sinne unhotu/ älä pa-
laja sitä ottaman/ waan muucalaisen / or-

ästen nai-
nut ensi-
mäisnä
wuonna
on wapa-
Deut. 20:7.

Jhmisen
warcaita/
etc.
Exod. 2:1
1.
1. Tim. 1:10.

Cuulaisua
dest pappes
ja wastan/
etc.
Lev. 13:14.

Num. 12:16.

Kieldän
panetta
waatimast
hätäynne-
Sup. v. 6.
Inf. v. 17.

Widäns
wast roo-
widen päis-
ta.
Lev. 19:17.
Tob. 4:15.

Isän tuo-
lemast/ a-
sten edest.
Ezech. 18:
20.
2 Reg. 14:6
2. Par. 25:4.

Elo on
thym...
jamo...
E...
Lev. 23:27.

Joca ei so-
wi emän-
däns cans-
sa/ pida an-
daman hä-
nelle ero-
kirjan.
Marth. 5:31
Cap. 19:7.
Marc. 10:4.

woin ja lesken olecan se oma / että HERRA
 20 sinun Jumalas sinuais sinua caikisa sinun
 kättes toisa. Coscas poiminut olet olly-
 puus hedelmät / niin älä wastudest sitä wa-
 21 rista / waan sen pitä muicalaisen / orwoin
 ja lesken oman oleman. Ja coscas wyna-
 mäkēs corjannut olet / älä wastudest niitä
 22 jäännyitä hae / waan ne pitä muicalaisen /
 orwoin ja lesken omat oleman. Ja muista
 että sinäkin olet orja ollut Egyptin maalla /
 sentähden kästten minä sinua näitä caikia
 tekemän.

Verf. 1. Erotirjan) Tämän oli Jumala sallinnut Judalal-
 sille heidän coruidens tähden / mutta Christus on sen kieldä-
 nyt Wdes Testamendis / niincuin luetan / Matth. cap. 19: 3. etc.
 v. 13. Luetaan sinulle wanhuriscaderi) se on / huriscari toeri:
 sillä ei ihminen tule wanhuriscari yhden wron tähden / waan sitä /
 että hän pitä cocō lain / eli uscost Christusin päälle / Niincuin
 Paulus lawialda tästä opetta / rom. 7. ja Gal. 2. ja 3. v. 16.
 Sitä lapsi cuoleman Frans edest / Niimitäin / jos lapsi peräti
 wiattomat owat: mutta Adamin sonnin tähden pitä caiki hä-
 nen lapsens cuoleman: sillä waicka ei he sitä sondia hänen can-
 sans tehneet / cuitegin on heillä hänesti perisgudi / ja siitericko-
 wat he myös idje / heidän omilla willäns.

XXV. Lucu.

Wcapään 40. haawast / v. 1. kieldän rihtätappawan
 sen härjän suuta sitomast / v. 4. Lapsittoman cuol-
 luen weli kästetän otta welsens lesken / ja nimittä ensi-
 mäsien pojan hänen nimellän / v. 5. Jos cari miestä
 rittelewät ja sommancumman emändä tarttu sen toisen
 salaisiin caluin / auttawens miestän: niin hänen kätens
 kästetän hacatta poieki / v. 11. Oikias ja wagast mitast / v. 13.
 Amalekiterien häwitöyest / cosca he saawat lewon heidän
 wiholifildans / v. 17.

W Jos rihta on miesten wälillä / niin
 1 tuotacan ne oikeuden eteen / ja
 duomittacan nyden wälillä / ja
 2 duomittacan hurscas hurscari /
 ja jumalatoim jumalattomari. Ja jos ju-
 malatoim on ansainnut haawoja / niin kä-
 3 sketän duomari hänen langeta maahan / ja
 andacan händä nähdens lyöä / senjälken
 cun hänen pahatecons on suuri / lugun
 jälken. Ja cosca hän on saanut neljäkym-
 mendä haawa / niin ei pidä händä enämbi
 3 lyötämän / ettei händä ylönpaltsiest lyö-
 däs / niin että sinun welses cadzois cau-
 hiasit sinun filmäs edes.

4 Älä sido rihtätappawan här-
 jän suuta kinni.

5 **E** Cosca welixeret asuwat ynnä / ja yri hei-
 stä cuole lapsitoimna / niin ei pidä sen
 cuolluen welsien waimon ottaman jotacu-
 ta muicalaista miestä toisesta sugusta / mut-
 ta hänen miehens weli mengän hänen ty-
 6 göns / ja ottacan händä arwioens. Ja en-
 simäinen poica jonga hän synnyttä / pitä ni-

mitettämän sen cuolluen welsien nimeldä / ettei
 hänen nimens peräti häwitettäis Israelist.

Jos ei se mies ota hänen welsens wai-
 7 mo / niin mengän sen cuolluen welsien wai-
 mo porttiin wanhemmiten eteen / ja sano-
 can: minun miehni weli ei tahdo herättä
 welsens nime Israelist / ja ei tahdo otta mi-
 8 nua emännärens. Niin Caupungin wan-
 himmat andacan cudzutta hänen edes / ja
 puhucan hänen cansans: Ja jos hän seis-
 ja sano: en nimä ota händä. Niin hänen
 9 natons astucan hänen tygöns wanhemmit-
 ten nähden / ja rüfucan kengän jalastans /
 ja sylkekän hänen castwoillens / sanoden:
 Näin joca idzelle tehdän / joca ei welsens
 huonetta rakenna. Ja hänen nimens cud-
 10 zuttacan Israelist paljas jalan huoneri.

W Jos cari miestä kessenäns rütelewät /
 11 ja toisen waimo juore hänen tygöns / ja
 tahdo pelasta miestä hänen kädestäns cun
 händä lyö / ja kadelläns tarttu hänen hä-
 12 ppyns. Niin hacca hänen kätens poieki /
 ja sinun filmäs ei pidä säästämän händä.

W Älä pidä cahtalaisia waaca sinun säikisä /
 13 siurembata ja wähebätä. Eikä myös
 14 pidä sinun huonesas olemän cahtalainen
 mitta / siurembi ja wähemi. Mutta si-
 15 nulle pitä o'eman täysi ja oikia waaca / ja täy-
 si oikia mitta: että olisit pitkäijäinen siinä
 maasa / jonga HERRA sinun Jumalas si-
 nulle anda. Sillä jocainen joca näitä teke-
 16 hän on HERRalle sinun Jumalalles caubi-
 stus / niincuin myös ne caieki jotca wäärnyttä
 tekewät.

W Mutta mitä Amalekiterit tiellä teit sinua
 17 wastan / coscas Egyptist lörit. Cunn-
 18 ga he cohtaisit sinua tiellä / ja löit sinun jäl-
 kimmäises / caieki ne jotca heicommatt olit ja
 jälkinnä kätwit / coscas wäsyris ja herwo-
 19 toim olit / ja ei he Jumalata peljännet. Co-
 sca HERRA sinun Jumalas anda sinun le-
 won saada caikilda wihamiehildäs / jotca
 ymbärilläs owat sinä maasa / jonga HERRA
 sinun Jumalas anda perinnöxi sinulle / et-
 täs sen omistat / niin häwitä peräti Amaleki-
 terein muisto taitwan alda. Älä sitä unhotä.

Verf. 5. Hänen miehens weli mengän hänen tygöns Lev.
 18: 16. Kieldän ottamast welsien emändä / mutta tämä on toi-
 nen asia / niimitäin: cosca endinen weli cuoli lapsitoimna: Au-
 gust. q. 61. in Levit. & Lyra. Joca oli Juuttan Cansalle kästet-
 ty erinomaisien syiden tähden / cun on: ettei succummat se coiret-
 täis / ja niin et tietäis mistä sugusta Christus on syndynyt. Jota
 ei muiden pidä tekemän / waan posymän gheifes ojemmusuoras.
 v. 17. Muista) Cosca Jumala räste niin me saamme costa /
 muutoin on gheifesi tietty costamast oma wahingota.

Zota wid-
 oilla suo-
 nian / sitä
 otatän 40
 eerta.
 2. Cor. 11:
 24.

Rihtätap-
 pawaisesta
 härjasta.
 1. Cor. 9:9.
 1. Tim. 5:
 18.
 Jos jocu
 cuole lapsi-
 toimna / niin
 hänen wels-
 jens pitä
 herättämän
 hänelle sie-
 menen.
 Ruth. 4: 8.
 Matth. 2:2:
 24.

Oikia wa-
 ca ja mitta
 pitä pides
 tämän.
 Lev. 19:36.

Amalekiterit
 rit pitä hä-
 witettämän
 Exod. 17:8.
 1. Sam. 15:12

XXVI. Luku.

Tässä käsketään heidän tulduans Eanaan maalle / can-
da HERRalle caickmaista ensimmäistä maan hedelmi-
tä / ja sillä kunnustusta ja kättä händä / joca heidän Egyptist/
hywään maahan wienyt oli / v. 1. Joca colmandena
wuorena / anda erinomaiset kymmeneret Lewitaille ja
kõyhille / jarcuilla / että hän wietä heidän maatars su-
nais / v. 12. Pitä caicki HERRan kästyt / cuin he olte lu-
wanner / njih hän on heidän Jumalans / ja siuna heitä
caikista muista Eanssoista / v. 16.

Sikas tulet siihen maahan / jon-
ga HERRa sinun Jumalas si-
nulle perimiseri anda / ja sinä sen
omistat ja asut sinä. Nijn ota
caickinaisist sinun maas castwoist ensimmäiset
hedelmät cuin maasta castwa / cuin HERRa
sinun Jumalas sinulle anda / ja pane co-
riijn / ja mene siihen siaan / cuin HERRa
sinun Jumalas sinulle walidze hänen ni-
mens asunasiari. Ja mene Papiin tygö /
joca siihen aican on / ja sano hänelle : mi-
nä tunnustan tänäpänä HERRan sinun
Jumalas edes / että minä olen tullut siihen
maahan / jonga HERRa meidän Isillem
wannoi / meille andarens.

Ja Pappi ottacan corin sinun kädestäs
ja lastecan sen maahan / HERRan sinun
Jumalas Altarin eteen. Nijn wasta sinä /
ja sano HERRan sinun Jumalas edes :
minun Isän oli radollinen Syrialainen ja
meni Egyptijn wäbällä joucolla / että hän
siellä olis muicalainen / ja tuli siellä suu-
reri / wakewari ja moneri Canssari. Mut-
ta Egyptiläiset abdistit ja wairwaisit meitä /
ja panit cowan orjuden meidän päällem.
Nijn me huusim HERRan meidän Isän
Jumalan tygö / ja HERRa cuuli meidän
änem / ja cadzoi meidän tuseam / työm ja
abdisturem päälle. Ja HERRa wei mei-
dän Egyptist woimallisella kädellä / ja oje-
tulla käsiwarrella / suuren peljästhyren /
mercketi ja ihmetten cansa. Ja johdatti
meidän tähän paikkaan / ja andoi myös
meille tämän maan / josa riesca ja humajata
wuota. Cadzo / nyt minä tässä cainan
maan ensimmäistä hedelmitä / cuin sinä
HERRa minulle annoit. Ja njn pane
ne HERRan sinun Jumalas eteen / ja cu-
marra HERRan sinun Jumalas edes. Ja
ole iloisas caikest siitä hywydest / cuin
HERRa sinun Jumalas sinulle andoi / ja
sinun huonelles / sinä ja Lewita ja muu-
calainen joca sinun kesselläs on.

Sikas olet coonnut caicki kymmeneret
sinun wuodes castwoista colmandena
wuonna / joca on kymmenersten wuosi / njn
anna Lewitaille / muicalaisille / orwoille ja le-
skille / että he soisit sinun portijas ja rawitai-
sin. Ja sano HERRan sinun Jumalas edes :
minä olen tuonut huonestani sen cuin py-
hittetty on / ja annoin Lewitaille / muuca-
laisille / orwoille ja leskille / raiken sinun
kästys jälken / cuin sinä minulle kästeynt
olet / en minä harhailut sinun kästystäs /
engä sitä unhottanut. En minä siitä syönyt
minun surufani / engä ottanut siitä minun
saastaisudesani / en minä niistä mitän an-
danut cuolluille / minä olin HERRan minun
Jumalani änelle cuulainen / ja tein caicki
ne cuins minulle kästeynt olet. Cadzata
tänne sinun pyhäst asunasiastas taitwast /
ja siuna sinun Canssas Israeli / ja se maa
cuin sinä meille andanut olet / njncuins
wannoit meidän Isillem / sen maan josa rie-
sca ja humajata wuota.

Tänäpänä HERRa sinun Jumalas kä-
ske sinun tehdä caikein näiden kästym ja
oikeuten jälken / njn ettäs pidät ne ja teet
nyden jälken caikest sydämeestäs / ja caikest
sielustas. HERRan edes olet sinä sen pu-
hunut tänäpänä / että hän on sinun Ju-
malas / ja sinä waellat caikis hänen teisäns /
ja pidät hänen lakins / kästys ja oikeudens
ja olet cuulainen hänen änellens. Ja
HERRa on sinulle tänäpänä sanonut ettäs
olet hänen oma Canssans / njncuin hän si-
nulle on puhunut / että sinun pitä caicki hä-
nen kästys pitämän. Ja hän corgotta si-
nua caikein Canssain ylidzen / cuin hän teh-
nyt on ylistorexi / kystorexi ja cunnari / ettäs
olet HERRalle sinun Jumalalles pyhä
Canssa / njncuin hän sanonut on.

Deut. 14. Minun surufani) Jumalan uhrit pitää iloisen /
pyhän ja puhtan oleman / sentähden ei pidä siitä syötämän su-
rulla ja saastaisudella. v. eodem. Tein caicki ne cuins minulle
kästeynt olet) Niittäm : kymmenerist ja uhreit : sillä niistä
tässä puhutan. Pitä caikit he hywällä omalla tunnolla sanoa
idzens uscollisest tehneki : mutta pitää caicke Jumalan lakia / on
caikille ihmisille mahdotoin / Psal. 14 : 3. Rom. 3 : 10 / 23. &c.

XXVII. Luku.

Moses käske Canssan pitää caicki nämät kästyt / ja
cuin he tulewat Jordanin ylidze / nostä hän suuria
kiwitä ja kirjoitta kästyt niihin / etc. v. 1. Enusi suucun-
da heistä käsketään seiso Gribimin wuorella / ja siunata
Canssa / ja muut Hebalilla kiwota / v. 11. Ja Lewitar sel-
kiällä änellä sanoa : kirottu olcon joca epäjumalan te-
ke / v. 14. Joca kiw Isä ja äitiä / etc. v. 16. Ehyhäisest
sanottu : kirottu olcon joca ei täytä caickia lain sanoja /
ja caiken Canssan pitää sanoman / Amen / v. 26.

Heidän pi-
tä joca coi-
mas wuost
andaman
kõyhille
kymmene-
ret.
Deut. 14 :
28.

Est. 6 : 15
Baruc. 2 : 16

Heidän pi-
tä lupau-
rens jälken
pitämän
HERRan
kästyt.

Deut. 7 : 6.
Deut. 14 : 23

HERRalle
pitä cannet-
taman ensi-
mäiset he-
delmät ja
sillä händä
olittettä-
män.

28. Luc.
Moses tä-
ste nosta ti-
wia/tirjoit-
tarsns
H&E Xran
Latiä nij-
hin.

1 **M**oses ja vanhimmät Israelist
käskit Kanssalle/ ja sanoit: pi-
2 **N**äköät caitki käskyt/ cuin minä tä-
näpäniä teille käskten. Ja sinä
päivänä cosca te menette Jordanin ylidze/
sijhen maahan / jonga H&E Xra sinun Ju-
malas sinulle anda/ nijn nostat siuret kivet/
3 ja siivu ne calkilla. Ja kirjoita nihin caitki
nämät lain sanat coscas tulet ylidze /
että sinä tulet sille maalle / cuin H&E Xra si-
nun Jumalas sinulle anda/ sen maan josa
riesca ja himajata wuota/ nijn cuin H&E Xra
sinun Jsäis Jumala sanoi sinulle.
4 Cosca te sijs menette Jordanin ylidze/
nijn nostacat ne kivet Ebalin wuorella
(cuin minä teille tänäpäniä käskten) ja siivu-
5 cat ne calkilla. Ja rakendacat sinä H&E X-
ralle sinun Jumalalles Altari kivistä / joi-
6 hinga ei yriskan rauta ole sattunut. Ra-
kenna siellä se Altari H&E Xralle sinun Ju-
malalles coconaisista kivistä/ ja uhra H&E X-
7 ralle sinun Jumalalles polttouhri sen päälle.
8 Uhra myös kytosuhri/ ja syö siellä / ja ole
iloinen H&E Xran sinun Jumalas edes. Ja
9 kirjoita caitki tämän lain sanat selkiäst ja
himmartawaisest nihin kirwijn.
10 **M**oses ynnä pappein Lewitain can-
sa puhuit caitkelle Israelin Kanssalle/
sanoden: Ota waari ja cuule Israel: tä-
näpäniä sinä tulit H&E Xran sinun Juma-
las Kanssari. Ettäs cuuliainen olisit
H&E Xran sinun Jumalas änelle/ ja tekisit
hänen käsktyns ja oikettens jälken/ cuin mi-
nä tänäpäniä sinun käskten.
11 **M**oses käski Kanssalle sinä päivä-
12 nä/ ja sanoi: Nämät seisocan Grisi-
min wuorella / ja sinatcan Kanssa/ cosca
te oletta käynet Jordanin ylidzen. Si-
meon/ Lewi/ Juda/ Jsaschar / Joseph ja
13 Ben Jamin. Ja nämät seisocan Ebalin
wuorella kiroman/ Ruben/ Gad / Asser/
14 Sebulon/ Dan ja Nephthali. Ja Lewitat
alcacan/ ja sanocan jocaidzelle Israelist cor-
kialla änellä.
15 Kirottu olcon joca epäjumalan eli wale-
tun cuwan teke H&E Xralle cauhisturexi/
wircamiesten käsialaisen/ ja pitä sen sala.
Ja caitki Kanssa wastackan ja sanocan/
Amen.
16 Kirottu olcon joca Jsäns eli äitiäns kiroi-
le/ ja caitki Kanssa sanocan/ Amen.
17 Kirottu olcon joca lähimmäisens rajan

sijrtä/ ja caitki Kanssa sanocan / Amen.
Kirottu olcon joca lasse sokiän erymän
tiellä/ ja caitki Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca muicalaisen/ orwoin
ja leskein oikenden waända/ ja caitki Kans-
sa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca Jsäns emännän ty-
könä maca/ että hän paljasti Jsäns peittä-
misen/ ja caitki Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca eläimeen ryhty/ ja
caitki Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca sisarens maca/ joca
hänen Jsäns eli äitiäns tytär on / ja caitki
Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca Ahoppins maca/ ja
caitki Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca lähimmäisens salai-
sest lyö/ ja caitki Kanssa sanocan/ Amen.
Kirottu olcon joca lahjoja otta / lyöda-
xens wiatoinda werta/ ja caitki Kanssa sa-
nocan/ Amen.
Kirottu olcon joca ei caitkia näitä lain sa-
noja tähtä/ että hän sen jälken teke/ ja caitki
Kanssa sanocan/ Amen.
Verf. 6. Rakenna siellä Altari) Nijn cuin kirwijn kirjoitet-
tiin Lati: nijn awisti Altari uhrimens Christus ja hänen pyhä
Ewangeliumians / joita molembita pitä aina Jumalan seura-
cunnas saarnattaman. v. 15. Walettun cuwan) Cadjo 20 cap.
Exod. v. 4. v. 26. Joca ei caitkia näitä Lain sanoja tähtä) Tä-
stä päästä Paulus Gal. 3. ettei yriskan ihminen tule wanhurscari-
ain töistä. Tästä myös nähän/ että se wähiingin hönjähdos
jotacuta Jumalan käsktä wastian/ ansaidze kiroyren/ se on: Ju-
malan wiha/ ajallisen ja ijancaitkisen rangaitsturen. Entäh-
den sano August. lib. 9. Confess. c. nst. Væ etiam laudabili vitz
hominum, si remotâ misericordiâ difeurias eam.
XXVIII. Lucu.
Ewatan H&E Xran änelle cuuliaisille rinfas si-
naus / v. 1. Mutta jos ei he cuule hänen ändäns /
waan cadzowat yldn ja riekowat hänen Käsktyns / nijn
kirous tule heidän päällens / ja sattu heihin / siihenasti
että he huekewat ja raukewat mhsdn/ v. 15.
A jos sinä olet sinun H&E Xras
Jumalas änelle cuuliainen/ että
pidät ja teet caitki hänen käsktyns/
joca minä tänäpäniä sinulle kä-
skten/ nijn H&E Xra sinun Jumalas teke si-
nun corkiammaxi caitke Kanssa maan pääl-
lä. Ja caitki nämät sinuayret tulewat si-
nun päälles ja sattuwat sinuun/ että H&E X-
ran sinun Jumalas änelle cuuliainen olit.
Siunattu olet sinä Caupungis / siunattu
pellolla. Siunattu on sinun ruumis hedel-
mä/ sinun maas hedelmä/ sinun carjas he-
delmä/ sinun eläindes hedelmä / ja sinun
lammaslaumas hedelmät. Siunattu on si-
nun coris ja sinun tähtes. Siunattu olet
sinä kändesäs sisälle ja kändesäs ulos.

Iofu. 8: 30.

Nijn myös
Altarin/
uhratayens
H&E Xralle
sen päälle.
Exod. 20:
25.
Iof. 8: 30.

Cuusi sucu-
cunda pitä-
cuulutta-
man si-
nauyen/
ja ne muut
kiroyren
Dan. 9: 11.

Kirottu ol-
con joca te-
te nämät
wiat.

Lev. 20: 9.
Matth. 15: 4

Lev. 18: 8
&c.

Kirottu jo-
ca ei pidä
caitki her-
ran latia.
Gal. 3: 10.

Jos he pi-
täwät
H&E Xran
käsktyns/ nijn
he lahjoit-
tan näillä
siunauksilla.
Lev. 20: 3.

7 Ja HERra langetta sinun vihollises si-
nun edesäs / jotca sinua vastaan nousewat.
Yhtä tietä he tulewat sinua vastaan / ja seid-
zemeta tietä myöden pitä heidän pakeneman
8 sinun edesäs. HERra kaste sinuaxen olla
sinun cansas / sinun rihesäs / ja caikisa cuins
aiwoit. Ja sinua sinun sinä maasa / jonga
HERra sinun Jumalas sinulle anda.
9 HERra corgotta sinun idzellens pyhä-
ri Canssari / niñcuin hän wannoi sinulle / et-
täs pidät HERran sinun Jumalas kastyt /
10 ja hänen teifans waellat. Että caicki
Canssat maan päällä näkewät olewan sinun
HERran nimeen nimitetyn / ja pitä sinua
11 pelkämän. Ja HERra lahjoitta sinun run-
sast hywyndellä / sekä cobdus hedelmällä /
carias hedelmällä / sinä maasa / jonga
HERra wannoi sinun Isilles / sinulle an-
darens.
12 Ja HERra awa sinulle hänen hywän
tawarans / tairwan / andarens sinun maal-
les saten ajallans / ja sinuatarens caicki si-
nun käsialas : Ja sinä lainat monelle Can-
13 salle / mutta et sinä keldäkän lainan ota. Ja
HERra asetta sinun pääri / ja ei hännäri :
sinä aina yllimmäinen olet ja et alimmainen /
ettäs olet HERran sinun Jumalas kastyhil-
le cuuliaminen / jotca minä tänäpänä sinun kä-
14 sken pitä ja tehdä. Ja et luowu niystä sa-
noista / jotca minä tänäpänä sinulle kassen /
eikä oikialle eli wasemalle puolelle / muitten
jumalitten jälken waeldares ja heitä pal-
wellares.
15 **U**utta ellet sinä cuule HERran sinun
Jumalas anda / pitares ja tehdares
caicki hänen kastyhs ja oikendens / jotca mi-
nä tänäpänä sinulle kassen / niñ caicki nä-
16 mät kirouret tulewat sinun päälles ja sat-
tuwat. Kirottu olet sinä Caupungis / ki-
17 rottu pelloilla. Kirottu on sinun coris ja
18 tähtes. Kirottu on sinun ruumis hedelmä /
sinun carias hedelmä / sinun lammaaslau-
19 mas hedelmä. Kirottu olet sinä kändesäs
sisälle / kirottu kändesäs ulos.
20 HERra lahetta sinun secaas onnettomu-
den / tyhmyden ja wahingon / caikisa sinun
aiwoiturihas / sihenasti ettäs hucut ja pian
catoat sinun pahain tecois tähden / ettäs mi-
21 nun hyljäsit. HERra ryhdyttä sinuun
ruttotaudin / sihenasti että hän sinun hucut-
tais siitä maasta / jotca tulet omistaman.
22 HERra lyö sinua paisumilla / wilutaudilla /

polttella / palolla / poudalla / myrkyllisellä
ilmalla / kellaisella taudilla / ja waino sinua
sihenasti että hän sinun hucutta.
Tairwan cuin sinun pääs päällä on / pitä
23 niñcuin wasken oleman / ja maan sinun al-
24 las niñcuin raudan. HERra anda sinun
maalles tomun ja tuhau saten edest tairwast
sinun päälles / sihenasti että hän sinun hu-
25 cutta. HERra lyö sinua sinun viholi-
stes edes / yhtä tietä myöden sinä menet hei-
dän tygöns / mutta seidzemen tien cautta si-
nä heidän edellans pakenet / ja sinä hajotetan
caickein waldacundain secaan maan päällä.
Sinun ruumis on rawinnori caikkille tai-
26 wan linnulle / ja caikkille maan pedoille / ja
ei kengän heitä carcota.
HERra lyö sinun Egyptin paisumilla /
27 häpiälisillä weripahgoilla / ruwilla ja syhel-
28 mällä / niñettes parane. HERra lyö si-
nun tyhmydellä / sokeudella ja sydämen kiu-
29 culla. Ja sinä coperoidzet puoli päiwänä /
niñcuin sofia pimiäs coperoidze / ja et mene-
sty sinun teifäs.
Ja sinä kärsit wäkiwalda ja wäärnyttä /
niñcaurwan cuins elät / ja ei kengän sinua
30 auta. Waimon sinä kihlat / mutta toimen
sen maca : huonen sinä rakennat / mutta et
sinä saa hänes asua : wänapuita sinä istu-
tat / mutta et sinä saa niystä yhteisri tehdä.
Sinun härkäs teurastetan sinun silmäis
31 nähden / mutta et sinä saa hänestä syöä.
Sinun Usis otetan wäkiwallalla sinun näh-
des / ja ei sinulle anneta jällens. Sinun
lambas annetan sinun vihollisilles / ja ei ken-
gän sinua auta.
Sinun poicas ja tyttäres annetan toiselle
32 Canssalle / niñ että sinun silmäs sen näkewät /
ja hirweldyrowät heistä jecapäiwä / ja ei yhtän
wäkewyttä pidä sinun käsias oleman. Si-
33 nun maas hedelmän ja caicki sinun thös se
Canssa syöwät / jotca et tunne / ja sinun täy-
ty wäärnyttä kärsiä / ja fortuna olla coco sinun
elin aicanas. Ja sinä tulet mielettömäxi
34 niystä cuin sinun silmäs näkewät.
HERra lyö sinun pahalla paisumalla
35 polkwifas ja pohkeifas / niñettes taida pa-
rata pöytäjalast niñ päänlaken asti.
HERra sinun Cuningas / jongas id-
36 zelles asettanut olet / aja sen Canssan tygö /
jotca et tunne / eikä sinun Isäs / ja siellä sinä
pakwelet muicalaisia jumalita / puita ja ki-
wia. Ja sinä olet caubistis / sananlaseu ja

23
24
25
26
27 Exod. 9:10
28
29 Röm. 1:28
30
31
32
33
34
35
36

Jos ei he
pidä HER-
ran tästijä-
niñ nämät
kirouret sat-
tuwat hei-
hin.
Lev. 26:14
Thren. 2:17
Mal. 2:2
Baruch. 1:
20.

Mich. 6:15.
Hagg. 1:6.

pileka caicein Canssain seas / joihinga
HERA aja sinun.

38 Sinä kylwät paljo siemendä / waan wä-
hän tuot sifälle / sillä heinäsirot syöwät ne.
39 Wänapuita sinä istutat ja työtä teet / mutta
et saa niistä wäina juoda eli coota: sillä ma-
40 dot ne syöwät. Ölyypuita on sinun caikis
maas paicoisa / mutta ei sinun pidä woitele-
man sinuas ölyyllä: sillä sinun ölyypuus re-
41 witan ylös. Poikia ja tyttäritä sinä sūtät / ja
et cuitengan niistä nautidze: sillä ne wiedän
42 sangittuna pois. Caiki sinun puus ja
maas hedelmän syöwät turilat.

43 Muucalainen cuin sinun tykönäs on /
yletän / ja on alati ylinnä / mutta sinä aletan
44 ja alati alinna olet. Hän laina sinulle / mut-
ta et sinä woi hänelle lainata. Hän on pää-
ja sinun pitä hännän oleman.

45 Ja caiki nämät kirouret tulewat sinun
päälles / ja sinua wainowat / ja sinun sattu-
wat / sihenasti ettäs hucutetan / ettes HER-
ran sinun Jumalas ändä cuullut / ja ettäs
hänen käskyns ja oikendens pidäisit / jotca
46 hän sinulle on käskennyt. Sentähden orwat
ne sinus merkeixi ja ihmeixi / ja sinun siemene-
47 säs tjancaikisest. Ettes palwollut HER-
ra sinun Jumalatas iloisella ja riemuisella
sydämellä / cosca sinulla caikinaista kyllä
48 oli. Ja sinä palwelet wiholistas / jotca si-
nulle HERA lähettä / näljäs ja janos / ala-
stomudes ja caikinaises puuttumisest. Ja
hän pane sinun caulaas rautaisen iken si-
henasti että hän sinun hucutta.

49 HERA lähettä Canssan sinun päälles
taamba mailman ärestä / niñcuin cotean /
50 jonga puhetta et sinä ymmärrä. Näpiämät-
töman Canssan / joca ei carra wanha / eikä
51 armaidze nuorucaista. Ja syö sinun car-
jas hedelmän ja sinun maas hedelmän / si-
henasti ettäs hucutetan. Ja ei hän sinulle
jätä mitäkän jyrwist / wäinast / ölyyst / car-
jan eli lammasten hedelmäst / sihenasti että
52 hän sinun cadotta. Ja ahdista sinua caiki-
sa sinun porteisas / sihenasti että hän cuki-
sta maahan sinun corkiat ja wahwat muu-
ris / joihins idzes luotat / caikisa sinun ma-
cunnisas. Ja sinä ahdistetan caikisa si-
nun porteisas / sinun coco maasas / jonga
HERA sinun Jumalas sinulle andanut on.

53 Sinun tähty syöda sinun ruumis hedel-
män / sinun poicas ja tyttäres liban /
jotca HERA sinun Jumalas sinulle anda-

nut on / sinä ahdistures ja waiwas / jolla
sinun wiholises sinua ahdistawat. Niñ et-
54 tä jocu mies cuin ennen sangen hercullisest ja
hecumas teidän seasan eli / ei pidä hänen wel-
jellens / ja waimollens cuin on hänen syli-
sän / ja pojallens joca on wiela jäänyt hä-
nen pojistans / Suomen annetta jongun
55 niistä hänen poicains libasta / jota hän syö /
ettei hänellä mitäkän muuta ole caikesta hy-
wydestäns / sinä ahdistures ja waiwas / jol-
la sinun wiholises ahdista sinua caikisa sinun
porteisas.

Waimo teidän seasan cuin ennen herculli-
56 fest ja hecumas elänyt on / niñ ettei hän malt-
tanut jalcais laske maan päälle hercun ja
hecuman tähden / ei suo hänen miehellens / jo-
ca hänen sylisän lepä / ja hänen pojallens
ja tyttärellens / Jälkimäisiä jotca hä-
57 nen omasta cohdistans lähtenet orwat / eikä
myös poicans cuin hän synnytti: sillä he
syöwät ne salaisest / sinä ahdistures ja wai-
was / jolla sinun wiholises sinua ahdist-
awat sinun porteisas.

58 Les pidä ja te caikia näitä Lain sano-
Sia / jotca täsä kirjias orwat kirjoitetut /
niñ ettäs pelkät tätä cunnialista ja peljättä-
pä nime / HERA sinun Jumalas. Niñ
59 HERA ihmellisexi teke sinun ja sinun sie-
menes rangasturet / suurilla ja pitkällisillä
widzaurilla / pahoilla ja pitkällisillä taudeil-
60 la. Ja kaända sinun päälles caikinaiset E-
gyptin taudit / joitas pelkäisit / ja ne pitä si-
nun tarittuman. Sihen myös caiki sai-
61 raudet ja caiki rangasturet / jotca ei kirjoj-
tetut ole täsä lakiraamatus / laske HERA
sinun päälles / sihenasti ettäs hucutetan.
Ja teistä jää wähäinen Canssa / jotca ennen
62 olitta niñcuin tähdet tairwas paljouden täh-
den / ettes cuullut HERAN sinun Juma-
las ändä.

Ja cuin HERA ennen iloidzi teistä / teil-
63 le hywä tehdesän ja enändäisän teitä / niñ
hän iloidze teitä hucuttaisans ja cadottai-
sans / ja te syöstän sūtä maasta pois / jota te
menette omistaman. Sillä HERA ha-
64 jotta teitä caicein Canssain sekaan / yhdest
maan ärest toiseen. Ja siellä sinä palwelet
muucalaisia jumalita / joita et sinä tunne / ei-
kä Isäs / candoja ja kiviä.

Sihen myös / ei pidä sinulla sen Canssan
65 seas yhtän wahwa coto oleman / ja jalcais
pöntä yhtän lepo saaman: sillä HERA

anda

Thren. 4:
10.

2.Reg. 6:29

66 anda sinulle siellä vapisevaisen sydämen /
 67 hirteldynnet silmät / ja cuitwetun sielum. Nijn
 että sinun elämäs rippu sinun edesäs yöllä
 ja päivällä / sinun pitä pelkämän ja elämä-
 68 stäs tietämätöin oleman. Amulla sinä sa-
 not: Ah / josca minä ehtoseen eläisin? ehto-
 na sinä sanot: Ah / josca minä amuun eläi-
 sin? sinun sydämes suuren pelgon tähden /
 joca sinua peljättä / ja sentähden jota sinun
 filmäs näkemän pitä.

68 Ja HERRA wie sinua taas haarilla E-
 gyptijn / sitä tietä / josta minä sanoin sinulle:
 Ei sinun pidä händä sillen näkemän. Ja tei-
 tä myhdän teidän wiholissillen palwelioiri ja
 pjiçoiri / ja ei yhtäkän ostaja siellä oleman
 pidä.

Verf. 2. Caicti nämät siunaytet / 2c.) Jocu sanocan: cuinga
 tämä Jumalan lupaus ja hänen uhcaurens / v. 15. piderän / että
 Jumalata pelkäväiset / joca uscowat Christuren päälle / ja abte-
 roidzewat täyttämän idzens Jumalan lain jalten / en mmäst
 wawatan tästä mailmas / enä cum jumalattomat? Sijhen wa-
 statan: Jumala lupa ja uhca anda cahtalaitia / ijancat: fia ja
 ajall: fia: ijancat: fiet piderän ilman ehdoct: Mutta ajalliset
 sillä ehdolla / että Jumalata pelkäväiset menestowät maan pääl-
 lä: jos ei Jumala heidän hwyärens pane toisinaan ristii heidän
 päällens / coetellaxens heitä / nijneuin cuida tulesa / pitärens heitä
 cuustaisudes / ja harjoittaxens caictis Christillisis awuis. Niille
 Jumalattomille myös tää nuriait: jos ei Jumala armostans
 toisinaan wijwotä rangailustia / ja tee heille caicti hwyä / että he
 sen cautta haucutellaisin parannoceen / ja jos ei he parannoit tee /
 sitä angarammasti rangailtsin.

XXIX. Lucu.

Moses kertoi liiton sanat Israelin lasten edes / v. 1.
 Eudzu taas heitä ja neuwo / muistaman nira ihmei-
 tä / cuin Jumala teke Egyptis / v. 2. Cuinga ihmettessit hän
 heitä holhois corwes / v. 5. ja sijtte andoi heille Ethonin ja
 Daggin waldacunnat / v. 7. Heidän pitä tietämän että
 HERRA teke nyt liiton heidän ja heidän lastens cansa /
 v. 10. ja cawahraman idzens / ettei he hänestä luowuis
 muihin jumalijn / v. 18. Mutta jos he sen tekewät / nijn
 ei hän ole heille armollinen / waan hajotta ja häwitä heitä:
 ja heidän maans / että heidän lapsens wijmein sen näte-
 wät / ja sitä ihmettelewät / v. 20.

1 **U**mät orwat liiton sanat / cuin
 HERRA käski Moseren tehdä
 Israelin lasten cansa Moabite-
 rein maasa / paidzi sitä liitto / cuin
 2 hän heidän cansans teki Horebis. Ja Mo-
 ses cudzui coco Israelin / ja sanoi heille: te
 näitte caicti mitä HERRA teidän silmään e-
 des teki Egyptis Pharaolle / caiktille hänen
 3 palwelioillens ja coco hänen maallens. Ne
 suuret kiusaxet / cuin sinun filmäs näit / ja
 4 ne suuret merkit ja ihmettiset tegot. Ja ei
 HERRA wielä nytkän tähän päiwän asti
 andanut teille ymmärtäväist sydändä / ja
 5 filmiä näkemän ja corwia cuileman.

Hän andoi teidän waelda corwes neliä-
 kymmendä wuotta / teidän waatten ei wan-

hennet teidän päällän / ja sinun kengäs ei cu-
 lumet jalwoifas. Et te syönet leipä / että
 myös juonet wijna / elictä wakewätä juoma /
 että tietäisit minun olewan HERRAN tei-
 dän Jumalan.

Ja cosca te tulitte tähän paikkaan / tuli
 Sihon Hesbonin Cuningas / ja Eg Ba-
 sanin Cuningas sotiman meitä vastaan / ja
 me löimme heidän. Ja omistimme heidän
 maans / ja annoimme Rubeniterelle ja Ga-
 diterelle / ja puolelle Manassen sucucunnal-
 le perimisexi. Nijn pitälät nyt nämät li-
 9 ton sanat / ja tehkät sen jalten / että te toimel-
 listest tekisitte / caicti cuin te teette.

TE seisotte caicti tänäpänä HERRAN
 teidän Jumalan edes / ylimmäiset tei-
 dän sugustan / teidän wanhimban / teidän
 esimiehen / ja jocamies Israelis. Teidän
 10 lapsen / teidän waimon / ja teidän muucalai-
 sen cuin sinun leirisäs on / sinun puus hac-
 cajasta / nijn wetes ammundajan asti. Että
 11 sinä käyt HERRAN sinun Jumalas kirjtoon
 ja siihen walaan / cuin HERRA sinun Ju-
 malas teke sinun cansas tänäpänä. Että
 12 hän tänäpänä sinun hänellens corgotta
 Canssaxi / ja hän on sinun Jumalas / nijn-
 13 cuin hän sanoi sinulle / ja nijneuin hän wan-
 noi sinun Isilles / Abrahamille / Jsaachil-
 le ja Jacobille.

Sillä em me tee näitä kirjtoja ja tätä wa-
 14 la ainoastans teidän cansan. Mutta sekä
 15 teidän cansan / cuin tästä läsnä tänäpänä olet-
 te ja seisotte meidän cansam HERRAN mei-
 dän Jumalan edes / että myös nyden can-
 sa / cuin tästä tänäpänä meidän cansam ei ole.
 Sillä te tiedätte / cuinga me asuimme E gy-
 16 ptin maalla / ja waelsimme pacanain läpid-
 17 zen / joiden cautta te waelsitte. Ja näitte
 heidän cauhisturens ja epäjumalans / cannot
 ja kirwet / hopyat ja cullat / cuin heidän tykö-
 näns olit.

Ettei jocu olis teidän seasan mies eli wai-
 mo / elictä jocu langoista caicta perhestä cuin
 sydämens tänäpänä kaännäis pois HERRA-
 18 rast meidän Jumalastan / palwellaxens
 tämän Canssan jumalita / ja tulis teille jum-
 19 reri joca caswa sappe ja coiruoho. Ja waic-
 ka hän cuile nämät kirouren sanat / sinua
 hän idzens cuitengin sydämesäs / ja sano
 rauha minulla cuitengin on / minä waellan
 minun sydämeni ajatuxen jalten / että juopu-
 net janowitten cansa hucutettaisin.

Deut. 3: 1.
Num. 21
33.

Otta Isras
eiin lapses
ja heidän
sucuns lijt
toon Ju-
malan cans
sa.

Kieldä hei-
tä horjah
umast epä-
jumalan
palwelus
reen.
Act. 8: 21.
Heb. 12: 5.

Moses
neuwo wie
lä muista-
man heitä
HERRAN
ihmeitä.
Exod. 19: 4.

Ela. 6: 10.

Deut. 3: 4.

20 Silloin ei HERRA ole hänelle armolli-
 linen / silloin tule suuri HERRAN wi-
 ha ja costo sen miehen päälle / ja caieki nä-
 mät kirouret kuin täsä kirjias ovat kirjoite-
 tut / joutuivat hänen päällens. Ja HERR-
 21 ra pyhki hänen nimens tairwan alda. Ja
 HERRA eroitta hänen pahuteen caikesta Is-
 raelin sugusta / coco tämän lyton sanain ki-
 rouren jälken / cum täsä lafikirjas on kirjoi-
 tettu.
 22 Nün pitä teidän sucum sanoman / ja tei-
 dän lapsen cum teistä syntyvät / ja
 wierat cum taamba pitkän matcan taca tu-
 lewat / cosca he näkewät tämän maan ran-
 gaisuxet / ja sairadet / joilla HERRA lyö
 23 heitä. Että hän coco heidän maans tuliki-
 wellä ja suolalla on polttanut / nün ettei se
 kylwetä eikä wihota / eikä myös yhtäkän
 ruohokän hänestä ylös. Nün cum Sodo-
 ma / Gomorra / Adama ja Zeboim olit cuki-
 stetut maahan / jotca HERRA hänen wiha-
 sans ja hirmuisudesans cufisti ylösalaisin.
 24 Nün caieki Canssat sanowat : miki
 HERRA nün teki tälle maacunnalle? mikä
 25 on tämä hänen suuri julmudens wiha? Sil-
 loin sanotan : että he hylkäst HERRAN hei-
 dän Isäins Jumalan lyton / cum hän teki
 heidän cansans / cosca hän heidän johdatti
 26 Egyptin maalda. Ja ovat menet ja muita
 jumalita palwellet / ja cumartanet nystä / sen-
 caltaisita jumalita / cum he ei ensingän tunde-
 27 net ja jotca ei heille mitän andanet. Sentäh-
 den on HERRAN wiha julmistunut tämän
 maan päälle / nün että hän andoi tulla hei-
 dän päällens caieki kirouret / cum täsä kir-
 28 jas kirjoitetut ovat. Ja HERRA on hei-
 dän härwittänyt heidän maastans / suures
 wihäs / julmudes ja närkästyres / ja on hei-
 dän heittänyt wieraseseen maahan / nün cum
 tänäpäinä on.
 29 HERRAN meidän Jumalam salaus il-
 mestyi meille ja meidän lapsillem tjancaieki-
 fest / että meidän caieki nämät lain sanat teke-
 män pitä.

Verf. 4. Ei Herra vielä nytkän andanut teille ommärtäwäsi
 sydändä) Täsä nähdän / ettei ihminen taida oitein tuta Juma-
 lato ja tehdä hänen tahoons / jollei Jumala walista hänen si-
 miäns ja täännä sihen hänen sydändäns. Miki siis joca sano:
 Jumala soima hänelle hänen foreuttans ja cöwuttans? Sihen
 walitatan: Jumala toi ihmisen hänen cuwaryens / se on: taita-
 wori / ommärtäwäisefi ja hurfayti / ja hän oli nämät lahjat oman
 syöns caurta tublannut: nün hän oiteutta myöden welcoi näitä
 jällens / että hän oppis tuudemah puuttumifens / ja pafentis ar-
 moon Ibriltusen caurta. Nün cum walcankehelä ei sentuori
 olla anomat / ettei hänellä mitän ole mayarens. Jumala on myös
 meille andanut hänen sanans ja Sacramentit / joilla me waliste-
 tau ja täänt: cosca me nytä nautira tahdom. Luetästä Aug.

quæst. 5. in hunc librum. v. 9. Toimellisesti tetifere) Sillä ilman
 Jumalan sanata / on caieki mitä me ceemme / tyhmö. v. 19.
 Rauha minulla cuitengin on) Nün sanowat jumalattomat ja
 uscomattomat: ei helwetti ole nün palawa cum sandron / että
 Pertele nün wusta cum hän maalatan / tyllä se paremmari tule v.
 eodem. Tuopunet) se on / opettajat ynnä operuslasten canfa
 pitä tuleman caddötyreen / eli wialliset wiattomain canfa ut Græci
 habent. v. 29. Salaus) Cum hän tahdois sanoa: Jumala on hä-
 nen tahrons meille Tuudataisille ilmoittanut caiken muun Cans-
 san seas / sentähden pitä myös meidän sitä wiremmät oleman.

XXX. Lucu.

Wätän sinäns nün cum ennengin / jos he wielä
 heidän ricostens tähden / nün tairwan äriin hajorettai-
 sin: ja he ilman wilpitä täändäsi idzens HERRAN tygö /
 v. 1. Ei heidän ole caurwas menemist edzimän HERRAN
 kästijä / waan suuri läsnäheitäns / jos he ortaisit waarin /
 v. 11. Zaritan heille elämä / jos he HERRAN kästijä cuu-
 lewat / v. 15. mutta jollei he cuule / waan potkewat epäjuma-
 lain tygö / nün oretan tairwas ja maa todistajari että hei-
 dän pitä cuoleman / ja hucuman. Sentähden pitä hei-
 dän cuuleman HERRA heidän Jumalatas / joca on hei-
 dän elämäns / ja pitä itäns / v. 17.

Ska caieki nämät tulewat si-
 nun päälles / taicka sinuaxet e-
 1 iekä kirouret / cum minä panin
 etees / ja sinä rupet paneman sy-
 dämees / cuingas olet paranaitten keskellä /
 siellä cuhunga HERRA sinun Jumalas si-
 2 nun on ajanut. Ja sinä täännät idzes
 HERRAN sinun Jumalas tygö / oleman cuu-
 liainen hänen änellens / sinä ja sinun lapses /
 caikesta sydämestäs / ja caikesta sielustas /
 caikisa nystä cum minä sinulle tänäpäinä kä-
 3 sken. Nün HERRA sinun Jumalas täändä
 sinun fangiudes ja armahra sinun päälles /
 ja jällens coco sinun caikista Canssoista / joi-
 4 hinga HERRA sinun Jumalas sinun hajot-
 tanut on.

Ja jos sinä wielä olisit ajettu tairwan ä-
 4 rtiin / nün cuitengin HERRA sinun Juma-
 las coco sinun ja tuo sinun sielä. Ja joh-
 5 datta sinun sihen maahan / cum sinun Isäs
 omistanet ovat / ja sinä sen omistat / ja hän
 teke hywä sinulle / ja enändä sinun enä cum
 sinun Isäs. Ja HERRA sinun Jumalas
 6 ymbärinsleicka sinun sydämes / ja sinun sie-
 menes sydämen / racastaman HERRA si-
 nun Jumalatas caikesta sinun sydämestäs /
 ja caikesta sinun sielustas / että eläisit.
 7 Mutta caieki nämät kirouret anda HERR-
 ra sinun Jumalas tulla sinun wiholistes
 päälle / ja caikein nyden päälle / cum sinua
 wiharwat ja wainowat.

Mutta sinä täännät sinus ja cuulet
 HERRAN änen / tehdäres caieki hänen kä-
 8 styns / cum minä sinulle tänäpäinä käsken.
 Ja HERRA sinun Jumalas anda sinulle
 9 onnen caikisa sinun lättes töisä / sinun cohtus

Gen. 19:14.

I Reg. 9:8. Jerem. 22:8

Pfal. 147: 19.

Jos he täändäwät idzens nün hän taas coco ja sinä na heitä.

Lev. 26: 42. Pfal. 106: 45. 2. Mac. 2:18

Ier. 4: 4. Rom. 2:29.

hedelmäs / sinun carjas hedelmäs / ja caikesa sinun maas hedelmäs / että ne sinulle menestyisit: sillä HERRA kääntä idzens riemuzeman sinun ylidzes sinulle hywäri / nijn cuin hän sinun Jstias iloidzi. Ettäs HERRAN sinun Jumalas änelle cuulainen olet / ja pidät hänen käskyns ja lakins / cuin on kirjoitettu tässä lakikirjas / jos sinä muutoin palajat HERRAN sinun Jumalas tygö / caikesta sinun sydämeštäs ja caikesta sieluštäs.

Sillä tämä käsky cuin minä sinulle tänäpäinä käsken / ei ole sinulda salattu / eikä myös caucana. Eikä myös taitwas / että sanoisit: cuca mene taitwaseen / ja tuo meille sen cuullarem / ja tehdärem sen jälkeen? Eikä myös ole tuolla puolen meren / että sanoisit: Cuca menis meren ylidzen noutaman meille sen / cuullarem ja tehdärem sen jälkeen? Sillä se sana on sangen läsnä sinun tykönä / ja sinun suus / ja sinun sydämeštäs / että sen tekisit.

Adzo / minä panin tänäpäinä sinun etees elämän ja hywän: cuoleman ja pahan. Sijnä cuin minä sinulle tänäpäinä käsken / että racastat HERRA sinun Jumalatas / ja waellat hänen teišäns / ja pidät hänen käskyns / lakins ja oikeudens / että saisit elä ja enätäisin / ja HERRA sinun Jumalas siunais sinua / sinä maasa cubungas menet sitä omistaman.

Mutta jos sinä kääntät sinun sydämes / ja et ole näille cuulainen / mutta annat wietellä sinus / nijn että cumarrat wieraita jumalita / ja palwelet heitä. Nijn teen minä teille tänäpäinä tietäwäri / että teidän pitää hucfanduman / ja ei caurwan pyšymän sinä maasa / johongas menet Jordanin ylidze / sitä omistaman.

Minä otan tänäpäinä taitwan ja maan todistuxeri teistä / että minä panin teidän eteen / elämän ja cuoleman / siunuauxen ja kirouxen / että walidzisit elämän / että sinä ja sinun siemenes eläisit. Että te racastatte HERRA teidän Jumalatan ja cuulette hänen ändäns / ja pyšytte hänes kijnni: Sillä hän on sinun elämäs ja sinun pitkä ikäs / että asuisit sinä ma-

sa / cuin HERRA sinun Jsilles / Abrahamille / Isaacille ja Jacobille wannoi / heille andarens.

Verf. 6. Racastaman HERRA sinun Jumalatas caikesta sinun sydämeštäs) Ei tästä pääteä wridän taitawan täyttä Jumalan lakia: sillä tässä puhutan niistä / jotka owat luopuneet Jumalan laist / että Jumala andais heille jälleens so-dämen halun täyttärens idzens sen jälkeen / jotka taas kol-tä taitawat suodin horjatta: sillä wanhursasest lange seidjemen terta päiwäs / Prov. 24: 17. Ei laki sillä pidetä / että ajari sen jälkeen eletän / waan ettei itänäns sitä wastantehdä: Sentähden ei tässä puhuta siitä / että joku lain täyttä. Cadjo tästä enä sen 6. cap v. 5. felitoxeen. v. 9. Sinulle hywäri) Sillä jumalattoman tästä myös kyllä hywin käy mailmas / mutta et se heille joudu hywäri. v. 11. Tämä käsky cuin minä käsken) Tämä Paulus Rom. 10: 6. cudju Ewangeliuniri: sillä se on juuri Ewangeliunisi / nimittäin: että ne cuin kääntäwät idzens / sa- wot Jumalan armon ja so:dein anderi saamisen. Eitä siitä lu- cu ole / että se tässä cudjutun käsköxi: Sillä etei Heberit cudju- wat myös Ewangeliunin Laiti ja käsköxi. Ja pidetäkän waa- ti / että Juutit owat oymieliseli opettaneet / tämän paican täp- tädän Mess äyen aicana. v. 15. Minä panin sinun etees elämän ja cuoleman) Ei tästä wahwisteta ihmiselä olerwan wapa ehro- nijn hywä tehdä cuin pahatin / waan cosca Jumala on andanut waltcappalen / joca on hänen pyhä sanans / kääntömen ja mielt- stöman hownän: Nijn taita hän nihtä nautita ja cadjoa olön / ja myös olla nihtä wastan. Mutta joca nihtä oikein nautidze- wat / kääntä Jumala hownreen. Sentähden sanotan hänellä oleman molemmat tarjona / walickan cumman hän tahto. v. 1.). Eitä siinä eläisit) Sentähden ei ole idze cuingin elinaica nijn abso- lute määrätty / ettei se taita kyllä pidettä ja lyhettä / sen jälkeen cuin ihminen elä.

XXXI. Lucu.

Moses ilmoitta / ettei hän mene heidän cansans Jor- danin ylidzen / waan Josua / ja käske heidän olla roh- fiat: sillä HERRA idze on heidän cansans / v. 1. käske myös tämän lain / jonga hän kirjoitti / joca seidjemendän wuotena tuetta caiken Canssan edes / v. 9. HERRA ilmoit- ta myös Mosexelle / että hänen pitää cuoleman / ja Israe- lin lasten horjattamifest huoruteen / mutten jumalitten cansa / jongatähden hän on heitä rangaisepa / v. 14. käske sijs kirjoitta tästä asiasta wirren / hänen uscollisen neu- wons todistuxeri / v. 19. Lakikirjan panna tallella liijon Aretijn / v. 24. coco Israel käsketan wirrää cuoleman / v. 28.

Moses meni ja puhui nämät sanat coco Israelin cansa / Ja sanoit heille: minä olen tänäpäinä sadan ja kahdenkymmenen aja- staicainen / en minä woi enä kända ulos ja sisälle: siihen on HERRA myös sanonut minulle: ei sinun pidä menemän tämän Jordanin ylidzen. HERRA sinun Juma- las käy idze sinun edelläs / hän idze hucutta tämän Canssan sinun edestäs / nijn että sinä omistat heitä / Josua käy sinun edestäs sen ylidzen / nijn cuin HERRA on sanonut. Ja HERRA teke heille / nijn cuin hän teki Sihonille ja Ogille Amorrerein Cuningaille / ja heidän maallens / joca hän on hucuttanut.

Cosca HERRA anda heidän teidän kä- teen / nijn tehlät heidän cansans caikein kä- skyn jälkeen / cuin minä teille olen käskenyt. Olcat wahwat ja hywäs turwas / ällät pel- jästykö ja cauhistuco heidän edesäns: sillä HERRA sinun Jumalas idze waelda sinun

ei ole her- ran käsköt caucana heitä / jos he muutoin otawat waarin. Rom. 10: 6.

heille on tarjon elä- mä / jos he cuulewat HERRAN änen.

Ja cuole- ma / jos ei he cuule / waan poic- tewat epä- jumalijn.

Deur. 11: 76.

Moses. ilo moitta cuo- lemans / ja lohdutta Causa.

Supr. 3: 26. Infr. 34: 4. Infr. 32: 12. & 52.

Num. 21: 24.

Sup. 7: 27

Num. 27:
28.

cansas / ja ei ota sinulda pois kättäns / eikä myös hyljiä sinua.

7 **U** Moses cudzui Josuan / ja sanoi hänelle coco Israelin silmään edes: ole wahwa ja hywas turwas: sillä sinä johdatat tämän Kansan siihen maahan / jonga HERA heidän Isillens wannonut on heille andarens / ja laet tämän heille perimiseri heidän kesselläns. Mutta HERA joca idze käh teidän edellän / hän on sinun cansas / ja ei ota sinulda pois kättäns / eikä myös hyljiä sinua / älä pelkä älä myös cauhistu.

Moses kirjoi-
tetta lain /
ja täste sen
luetta joca
seidzemen-
denä wuon-
na.

9 Ja Moses kirjoitti tämän lain / ja andoi papeille Lewin pojille / jotca cannoit HERAN sijon Arcki / ja kaikille Israelin wanhimmille. Ja hän kästi heille / ja sanoi: aina joca seidzemen wuoden perästä / cosca wapauswuosi alca Lehtimajan juhlan. 10 Cosca coco Israel tule osottaman häändäns / HERAN sinun Jumalas eteen / siihen paikkaan kuin hän walidze / pitä sinun tämän lain andaman cuulutta coco Israelin edes / heidän corwains cuulden. Coco Kanssa sekä miehet että waimot / lapset ja muucalaiset / jotca sinun portisas owat / cuuleman ja oppiman / cuinga heidän pitä pelkämän HERA heidän Jumalatas / pitämän ja tekemän caieki tämän lain sanat. Ja että heidän lapsens / jotca ei sitä tiedä / cuulisit myös ja oppisit / cuinga heidän pitä pelkämän HERA teidän Jumalatan caiekena teidän elimaicanan / kuin te elätte maan päällä / johonga te menette Jordanin ylidzen / sitä omistaman.

HERA
ilmoitta
Moserelle /
että hänen
pitä cuole-
man.

14 **U** HERA sanoi Moserelle: Cadzo / sinun aicas on juuri läsnä / kuin sinä cuolet / cudzu Josua / ja mene seuracunnan majaan / että minä andaisin hänelle kästyn. Ja Moses meni Josuan cansa / ja astui seuracunnan majaan. Ja HERA ilmestyi majas pilwen padzaas / ja pilwen padzas seisoi majan owes.

Israelin
lasten lan-
gemus ja
rangastus.

16 Ja HERA sanoi Moserelle: Cadzo / sinun pitä lewämän sinun Isäis cansa. Ja tämä Kanssa nouse ja juore huoruteen / maan epäjumalitten jälken / sinne kuin he menewät / hyljivät minun / ja rickowat sen sijon jonga minä tein heidän cansans. Nijn minun wihan silloin julmistu heidän päällens / ja minä hyljän heitä / ja peitän minun castwon heidän edestäns / että he hucutetan. Ja cosca njn paljo pahutta ja abdistusta käh hei-

dän päällens / sanowat he: eikö caieki nämät pahudet ole tapahnutet minulle? sillä ei minun Jumalan ole minun cansan? Mutta minä peräti peitän minun castwon sillä ajalla / caiken sen pahuden tähden kuin he tehnet owat / että he owat idzens kaändänet muiden jumalitten tygö.

19 **U** Nijn kirjoittacat nyt teillen tämä wirsi / ja opettacat se Israelin lapsille / ja asetacat se heidän suuhuns / että tämä wirsi olis minulle todistuxeri Israelin lapsia wastan. Sillä minä johdatan heidän siihen maahan / jonga minä wannoin heidän Isillens / josa riesca ja hunajata wuota. Ja cosca he syöwät ja tulewat rawituxi ja lihawari / kaändäwät he heitäns muiden jumalitten tygö / ja palwelewat niitä / ja pilcawat minua / ja rickowat minun sijtoni. Ja cosca heidän njn suuri pahus ja abdistus käsittä / njn tämä wirsi wasta heitä todistuxeri: sillä ei sitä pidä unhotettaman heidän siemenens suisa: Sillä minä tiedän heidän ajaturens / joita he jo nyt ajattelewat / ennencuin minä johdatan heitä siihen maahan kuin minä wannonut olen. Nijn kirjoitti Moses tämän wirren silloin / ja opetti sen Israelin lapsille.

23 Ja kästi Josuulle Nunin pojalle / ja sanoi: ole wahwa ja urhollinen: sillä sinä johdatat Israelin lapset siihen maahan / kuin minä wannoin heille / ja minä olen sinun cansas.

24 **E** Cosca Moses oli nämät lain sanat kirjoit-
tanut kirjaan / ja lopettanut. Kästi hän
Lewitaille jotca HERAN todistuxen Arckia
cannoit / sanoden: Ottacat tämä Lakikirja
ja lassecat HERAN teidän Jumalan sijton
Arckin siwulle / että hän olis sinä todistuxeri
sinua wastan. Sillä minä tunnen sinun
tottlelemattomudes ja niscurudes / cadzo / co-
sca minä wielä nyt tänäpänä elän teidän
cansan / oletta te tottelemattomat HERA
wastan / cuinga paljo enämmin minun cuo-
leman jälken?

28 Nijn cootcat nyt minun eteeni caieki wanhimmat teidän suucunnisan / ja teidän esimiehen / että minä puhuisin nämät sanat heidän corwains cuullen / ja oftaisin taiwan ja maan todistuxeri heitä wastan. Sillä minä tiedän että te minun cuolemani jälken peräti turmellan / ja poicciatte sildä tielä kuin minä teille kästynyt olen / njn teille tapahnu onnettomus wjmeisillä ajoilla: että te pahasti teitte HERAN silmään edes / ja wihoititte

hänen

HERA
täste sitä
kirjoitta
muisto wir-
ren.Moses tä-
ste 24. luvun
joka pitä
olla työn
Arckis.Moses tä-
ste Kansan
coudua
wirttä cuo-
leman.

30 hänen teidän kätten töiden kautta. Nijn Moses puhui coco Israelin sucucunnan cuulden tämän weisun sanat / haman loppun asti.

Verf. 10. Seidzemen vuoden perästä) Nimittain / yhteisest caiten Ganssan edes: muutoin luettin joca Sabbathi jocu cappale/nijncuin A. 15:21. nähdän. v. 26. Lastecat se lityn Aetin siwulle) Nijn owat he myös pitänet tallella muitten Prophetain kirjoituyet / joca he wahwasti tiesi herätetyri He xralda saarnaman ja kirjoittaman. Nijn myös owat pohain Ewangelistheritten ja Apostolitien kirjoituyet Vdes Testamendis pannut tallella / sijtä nähdän Jumalan seuracunnalla ei olewan walda tehda uscottapia kirjoituyia tahtons jalten / waan hänen wotrans on niistä uscollisest pitä tallella heidän lapsillens.

XXXII. Lucu.

Mosefen wirsi / josa hän ylistä Jumalata / v. 3: 4. Laitta kistämäröindä Israelin lasten syhdändä / v. 5: 6. Muistutta Jumalan hywiä teoja / v. 7: 8. Että hän on walinnut heitä omari Ganssarens / v. 9. Andanut heille lakins / ja rawinnut heitä caikella hywällä / v. 10. Ennusta heidän langemurestans / ja luopumifestans Jumalast / ja harhailemifestans muitten jumalitten tygö / v. 11. Julista sentähden Jumalan wihan / että hän kädändä caswons pois / ja sälyttä heidän selkääns caicki heidän widzauzens / sihenasti että he liki peräti hukutwat / v. 12. Lohdutta cuitengin heitä / että Jumala jälleens armahita heidän päällens / ja costa heidän wiholifillens / v. 13. Neuwowielä heitä cuuliaisureen / v. 14. Moses käsketään astua Nebon wuorelle / ja siellä cuolla / v. 15. 48.

1 **B**ulcatte tairwat / minä puhun / ja maa cuulcan minun suuni sanat.

2 **M**inun oppin tuclucan nijn cuin sade / ja minun puben wuotacan / Nijn cuin caste / nijn cuin sade wihannon päälle / ja nijn cuin pisarat ruohon päälle.

3 **S**illä minä ylistän HERRAN nime / andacat ainoalle meidän Jumalallem cumnia.

4 **H**än on callio / hänen työns owat lait tamattomat: sillä caicki hänen tecons owat oikia.

Waca on Jumala / ilman caickia wäärnyttä / hän on oikia ja hurscas.

5 **S**e nurja ja paha sucu hänestä lange pois / he owat ilkiät / ja ei hänen lapsens.

6 **N**ijngös sinun HERRAS Jumalatas kytät / sinä hullu ja tyhmä Ganssa? Eikö hän ole sinun Jsäs ja sinun HERRAS? Eikö hän ole se ainoa / joca sinun luonut ja walmistanut on?

7 **M**uista endisen ajan päälle / ymmärrä wuosicaudet sugusta nijn sucuun.

Kysy Jsäldäs / ja hän ilmoitta sinulle / ja sinun wanhemmildas / nijn he sinulle sanowat.

8 **C**osca se corkein nijn arwalla pacanat iacoi / ja hajotti ihmisten lapset: Silloin hän laski Ganssain maan rajat / Israelin lasten lugun jälken.

Sillä HERRAN osa on hänen oma Ganss / 9
fants / Jacob on hänen perimifens nuora.

Hän löysi hänen corwes cuitwas / cusa carhifstus on erämaas. Hän wei hänen ymbärins / hän opetti hänelle lakins / ja warjeli hänen nijn cuin silmäin terän.

Nijn cuin cocca poicans wie ulos / ja heidän päälläns lauculle / ja lewittä sispens / ja otta heitä / ja canda sispens päällä.

12 **Y**rimäns HERRA talutti häändä / ja ei olut hänellä muuta Jumala.

Hän wei hänen haman maan corkeuteen / ja ruocki hänen pellon hedelmällä / ja andoi hänen ime humajata calliosta / ja olihä corwasta kivestä.

14 **W**oita lehmistä / ja riesca lambaista / ynnä caridzain lihawuden cansa. Ja libawimmat oimat ja caurit / ja parhan nifun / ja juotti hänen parhalla wijnamarjan werellä.

15 **E**tsca Israel liboi ja rawittin / tuli hän carjari / hän on lihawari / paruri ja wälewari tullut / ja hylkäis Jumalan / joca hänen teki.

16 **J**a hän cadzoi hänen autuudens callion yllön. Hän ylyytti hänen kqrwauteen muucalaiten kautta.

17 **G**auhifsturen kautta wihoitit he hänen. He ubraifit perkeleille / ja ei heidän Jumalallens.

18 **N**ijlle jumalille joita ei he tundenet / nijlle usille joca ei ennen ollet / joita teidän Jsän ei peljännet.

19 **S**inun callios joca sinun synnytti / sen sinä hylkäifit / ja unhotit sen Jumalan joca sinun loi.

20 **J**a cosca HERRA sen näti / wihastui hän poicans ja tyttäriffens päälle / ja hylkäis heidän.

21 **J**a hän sanoi: minä peitän minun caswon heidän edestäns / ja cadzon mitä heidän wqmeifeldä tapahtu: sillä se on nurja sucu / ja sencalcasfet lapset joisa ei ole usco.

22 **H**e härshyttelit minua sen kautta / joca ei ole jumala / heidän epäjumaludens kautta owat he minun wihoitcanet.

23 **J**a minä wihoitcan heitä jälleens sen kautta joca ei ole Ganssa / tyhmällä Ganssalla minä heitä wihoitcan.

24 **S**illä tuli on syttynyt minun wihasani / ja poltta haman alemmaiseen helwettijn: Ja culutta maan / ynnä hänen hedelmäns cansa / ja poltta wuorkein perusturet.

Israelin lasten langemus.

Heidän iä heitwäitten rangassturen.

Rom. 10: 19.

Mosefen wirren estipuhe.

HERRAN cumianimet.

Moses soitma heille heidän kirjätämättömytensä.

HERRAN huwät töt Israelin lapsia cohstau. Exod. 19: 6. 1. Pet. 2: 7.

23 Minä cocon caiken onnettomuden heidän päällens / minä ambun caicki minun nuoleni heihin.

24 Näkästä heidän pitä hiucastuman / ja wolutaudilla culutettaman / ja äkilisellä cuolemallä.

Minä lähetän medžan petoin hambat heidän kessellens / ja khykärmien myrkyn.

25 Uleona pitä miecan heitä raateleman / ja sisällä cauhistaman. Sekä nuorucaiset ja neidzet / imerwäiset ja harmapaat.

26 Minä sanoin : minä härwitän heitä / minä laecatan heidän muiston ihmissi.

27 Ellen minä wiholisteni wihä carctais / ettei heidän wainollisens ylpenny / ja lähes sanoisit : meidän oikia kätäm on caicki nämät tehnyt / ja ei Hexra.

28 Sillä se on Canssa / josa ei mitän neuwo ole / eikä hymmärrystä.

29 Josca he taitarwäiset olisit / hymmärräisit ja huomaidzisit / mitä heille tästälähin tapahtu.

30 Quinga yri ajais tuhatta taca / ja cari carcotaisit kymmenen tuhatta heistä? Eikö sentähden että heidän callions on heidän myhnyt? ja Hexra on hyljännyt heitä?

31 Sillä meidän calliom ei ole niincuin heidän callions / josa meidän wiholisem idze taitarwat duomita.

32 Sillä heidän wjnapuuns on Sodomän wjnapuust / ja Gomorran pellost.

Heidän wjnamarijans orwat sappi / ja carwahimmat marjat.

33 Heidän wjnanans on kärmen myrky / ja hirmullisten khykärmekten sappi.

34 Eikö sencaltaiset liene kätketyt minun tykönäni? ja insiglatut minun tarwarosani?

35 Minun on costo / minä costan / heidän jalcaans pitä ajallans combistuman.

Sillä heidän cadoturens aica on läsnä / ja mikä heille tarjendele / se riendä.

36 Sillä Hexra duomidze hänen Canssans / ja hän armahta palwelians päälle.

Sillä hän cadzahta / että he orwat juuri huclunet / ja eikä ne suljetut eikä jocu jäänyte ole.

37 Ja pitä sanottaman : Cusa heidän Jumalans orwat? heidän callions johonga he uscalsit?

38 Joiden lihawimmat uhrat he söit / ja joit wjnan heidän juomauhrigans. Noscän ne ja auttacan teitä ja warjelcan teitä.

Ettekö te näe nyt / että minä se yxinäns olen / ja ei ole toinen Jumala paidzi minua? 39

Minä woin tappa ja wirwotta / minä lyön ja parannan / ja ei kengän ole joca minun käsistäni wapahta.

40 Sillä minä nostan kätäni tairwaseen / ja sanon : minä elän tjancaickisest.

41 Cosca minä hiwön minun mieckani niincuin pitkäisen leimauren / ja minun kätäni rangaijureen rupe :

Niincuin minä coston maxan minun wiholisteni / ja niille palkidzen / jotca minua wihawat.

42 Minä juotan minun nuoleni werellä / ja minun mieckani pitä liha syömän :

Ja tapettuiden werest / ja fangittuiden / ja wiholisten paljastetust päästä.

43 Niemuitcat te caicki jotca olette hänen Canssans : sillä hän costa palwelians weren.

Ja hän costa hänen wiholisillens / ja hän armahta hänen Canssans maan päällä.

44 Ja Moses tuli ja puhui Canssan cuuliden caicki nämät weisun sanat / hän ja Josua Numin poica. Cosca Moses nämät

45 oli caicki lopettanut coco Israelille. Sanoi hän heille : pangat sydämeen caicki ne sanat /

46 cuin minä teille tänäpänä todistan / että te kätksitte teidän lapsillen / että he tekisit ja pidäisit caicki nämät lain sanat. Sillä ei siinä

47 ole teille yhtän turha sana / waan se on teidän elämän / ja ne sanat pidendäwät teidän ikän maan päällä / sinne cuin te menette Jordänin ylidze sitä omistaman.

48 Ja Hexra puhui Mosexelle sinä päivä

49 Awänä / ja sanoi : Mene Ubarin wuorelle / Nebon wuorelle / cuin on Moabite-

rein maalla Jerihon cobdalla / ja cadzele Canaan maata / jonga minä Israelin lapsille

50 omari annan. Ja cuole wuorella / johongas menet / ja coco sinuas Canssas tygö / niincuin sinun weljeskin Aron cuoli Jordanin wuorella / ja cocois idzens Canssans tygö.

51 Ettekö te olette rickonet minua waстан Israelin lasten seas / rjstaweden tykönä

52 Caderes Zimmin corwes / ettet te minua pyhittänet Israelin lasten seas. Sillä sinä

53 näet maan cobdastans sinun tykö / cuin minä Israelin lapsille annan / waan ei sinun

54 pidä siihen tuleman.

Deus. 3. Ainoalle) Anna meidän Jumalan ainoastans olla Jumalan / ja pitä caieki cunnia / ja ei yhdengän muun. v. 4. Calio) hebrean puhenparsti cudja Jumalan kallioi / se on / lohdu-
 eureri / eli wahwuderi caikille nulle jotta idzens siben luotta-
 wat. v. eodem. Oitia) Jumalattomilda lueran Jumala atna
 wääräri ja ojetawari / Matth. 11: 19. taidolle oiteus annetan
 hänen lapsidans. He taitawat caieki paremmin tehda: mitä
 Jumala on tehnyt / ei se mitän telpa. v. 17. Etundener) Jofsta
 ei heillä yhtän kästjä eli Jumalan sana ollut / waan walidzir id-
 zellens uden Jumalan palweluren. v. 21. Joca ei ole Canssa)
 se on / Pacanoitten cautta / jos he sijretin herätetäisin suojtu-
 man minun jälleis / cuin Paulus sen selitet / Rom. 10: 11. v. 25.
 Olcona / sisällä) se on / ulkona pitä heidän miecan ja sangin-
 den cautta tuleman lestiri ja orwoiri / mutta sen cuin jää sisäl-
 le / pitä hämmästyren / se on / nähdän ruuon ja eapman cautta sur-
 tiast huckuman. v. 28. Mitän neuwo) Ei he pitä lucua Juma-
 lan sanast / waicta heparemmin tietäwät. v. 34. Infiglatut) Ei
 he ennen usco cuin heidän äffsän on / sillä se on heidän silmistäns
 salattu. v. 36. Suljerut) Owat ne jotta cotia jääwät / se on /
 emänpät ja lapset / cuin miehet sotaan menevät. v. 42. Tapet-
 tuiden werelt) Ne owat ne colme miecan rangastusta: Ensini-
 mäinen / että monda työdän. Toimen / että he wiedän sangiri.
 Colmas / että Cuningan walda cuinda ja papin wirca pitä heillä
 tuleman pois / jotta päään cautta ymmäretän / cuin piti palja-
 stettaman.

XXXIII. Luca.

Moses siuna caieki Israelin lapset ennen hänen cuo-
 lematans / v. 1. ja julista caikille sucucunnille eri-
 näns / mitä heille ajan tululla tapahen / v. 6. 2c. kersea
 myös heitä auttari caiekin muiden Canssain seas / että
 HERRA on heidän apuns ja tilpens / v. 26.

SÄmä on siunaus jolla Moses
 Jumalan mies siunais Israelin
 lapset ennen cuolematans. Ja
 sanoi: HERRA on tullut Sina-
 ista / ja nosnut heille Seiristä / ja ilmestynyt
 Paranin ruorelda / ja hän on tullut monen
 tuhannen pyhän cansa / ja tulinen laki hänen
 oiktias kädesäns / heidän tygöns. Ja cuinga
 suurest hän racasti Canssoja / caieki hänen py-
 häns owat sinun kädesäs / ja he asettawat
 idzens sinun jalcais juureen / ja ottawat opin
 sinun sanoistas. Moses on meille kästennyt
 Jacobin sucucunnan perimisen. Ja hän oli
 Cuningas Israelis / ja Canssan päämiehet
 hän cocois yhteen ynnä Israelin sucucunnan
 cansa.

ABen eläkän ja älkön cuoles ja hänen
 Canssans olcon luettapa.

Tämä on Judan siunaus: Ja hän sanoi:
 cuule HERRA Judan ända / ja aseta händä
 Canssans hallidziari / ja hänen woimans
 olcon suuri / ja auttacon händä wastoin hä-
 nen wiholistans.

Ja hän sanoi Lewille: sinun täydellisy-
 des ja sinun walkeudes / olcon sinun pyhän
 miehes tykänä / jota sinä kiufaisit Mas-
 sas / ja annoit hänen rydellä rystaweden ty-
 känä. Se joca sano hänen Jstans ja
 äitistans: en minä näe heitä / ja hänen
 poicans / en minä hänestä mitän tiedä / ne
 pitäwät sinun sanas / ja kätewät sinun luj-
 tos. He opettawat sinun oikeuxias Jaco-

bille / ja Israelille sinun lakis / he candawat
 siidzutust sinun nenäs edes / ja caiekinaiset
 uhrin uhrawat sinun Altarilles. **S**uma
 HERRA hänen warans / ja anna hänen kät-
 tens työt sinulle keltwata / ja rico heidän lan-
 dens jotta carcawat händä wastan / ja händä
 wihawat / nijn ettei he wois ojeta heitäns.

Ja Ben Jaminille sanoi hän: HERRAN
 ractat pitä asuman suruttomast hänen tykö-
 näns / sillä hän atna händä suojele ja hän asu
 hänen hartioidens walilla.

Ja hän sanoi Josephille: hänen maans
 olcon siunattu HERRALDA ja sinä olcon iha-
 nimmat hedelmät tairwast / ja castest / ja sy-
 wydestä / joca maca alla. **S**inä olcon iha-
 nimmat hedelmät DURINGOST / ja ihanimmat
 kypset hedelmät CUUSTA. Ja idäisten ruor-
 ten cuculoilda / ja wanhoilda cuculoilda
 parhat hedelmät. Ja ne callimmat maan he-
 delmät / ja mitä sinä on / hänen armonis joca
 asu pensas / tulcon Josephin päähän / ja Na-
 zirin päään laelle weljesten kessellä. Ja hänen
 cauneudens olcon njncuin esicandoisen här-
 jän / ja hänen sarwens olcon njncuin yrifar-
 willisen sarwet / jolla hän Canssa cuoeti yh-
 teen / haman mailman ärin asti: Nämät owat
 Ephraimin tuhannet / ja nämät Manassen
 tuhannet.

Ja hän sanoi Sebulonille: iloidze Sebu-
 lon sinun uloskäymisestäs / mutta sinä Jsa-
 sbar iloidze sinun majoistas. Heidän pitä
 cudzuman Canssa ruorelle / ja siellä wan-
 hurstauden uhria uhraman: sillä he imewät
 meren saalin / ja sandaan kätetetyt tawarat.

Ja hän sanoi Gadille: sinun olcon se
 joca lewittä Gadi / hän asu njncuin Lejonit /
 ja ryöstä sekä kästwarret että pääänlaen. Ja
 hän cadzoi edellens algusta / että siellä oli lain
 opettajan osa salattu / ja hän tuli Canssan
 päämiehesten cansa / ja teki HERRAN wanhur-
 seautta / ja hänen oikeudens Israelin cansa.

Ja Danille sanoi hän: Dan njncuin
 Lejonin poica / joca carca Basenist.

Ja Nephthalille sanoi hän: Nephthalilla
 on yldäkyllä mitä hänen mielens teke / ja hän
 täytetän HERRAN siunauyella / etelän ja lan-
 den päin on hänen asumisens.

Ja Asserille sanoi hän: Asser olcon siun-
 nattu poijsa / ja olcon weljillens otollinen / ja
 castacan jalcais öljhyyn. Rauta ja waski ol-
 con hänen kengäns / sinun wanhudes olcon
 njncuin sinun nuorudes.

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25

Exod. 3: 21

Moses siuna Israelin lapsia cuolemans erdellä.

Sap. 3: 11

Gen. 49: 3

Gen. 49: 10

Erod. 28: 30. Lev. 8: 8. Syr. 45: 12.

Moses ter- sca Iſralin laſſia au- tuari hei- dän Zuma- laus täh- den.

Ier. 33: 16.

26 **E** i yhtän Jumalata ole niñcuiñ oikeu-
 27 **S** den Jumala / joca iſtu tairwas / hän
 olcon ſinun auttajas / ja hänen cunnians on
 pilwiſä. Jumalan aſuinſia on alguſta / ja
 hänen kaſiwartens ovat täällä alhalla yän-
 caickeiſeſt. Ja hän aja ſinun wiſholiſes ſi-
 28 nun edeſtäſ / ja ſano : ole hucutettu. Iſrael
 aſu lewollifeſt / ja Jacobin lähde on ſillä
 maalla / joca iſwä ja wiyna on / ſiſhen
 29 myöſ tairwat caſtetta wuodattawat. Au-
 tuas olet ſinä Iſrael / cuca on ſinun caltai-
 ſeſ? O ſinä Cañſſa joca HERRan cautta
 autuari tulet / joca ſinun aruus kilpi / ja ſinun
 woittoſ miecka on. Sinun wiſholiſes pai-
 netan alas / ja ſinä aſtelet heidän cucfulains
 päällä.

*Verſ. 8. Sinun tähdelliſyödes ja walteudes) Se on / ſe wal-
 teus ja tähdelliſyöy / joca on ylimmäiſen papin wiran tilwes / ole-
 con aina pappin Aaronin ſugun eſtönä / ſen cautta toſſhärens
 HERRalle ja tietärens cuinga he wircans waſtaurella ja opilla
 howin tetiſt. v. 9. E joca jano Iſraēlän / 2c.) E i täſä waadita
 Lewitait elämän ilman Awioſtäſtytä / eli luopuman tuonnolli-
 ſeſt rackaudeſt / cuin heillä piti heidän wanhemmitens ja laſtens
 tygö oleman : ſillä tietäwä on / että he ovat elänet awioſ täſtyö-
 waan etet he enä racaſtats heitä / cuin Jumalan täſtyöjä / ja niñ
 heidän tähtens oliſit tehnet Jumalan latia waſtan / niñcuiñ Chri-
 ſtus ſen ſelittä / Math. 10: 37. Luc. 14: 26. v. 12. HERRan rac-
 tat) ſe on / Tempeli ja Jeruſalem / ja Cuningan iſtuin oli Ben Za-
 minis. v. 13. Iſraēlmat heidemat) Tämä on ſanoitu Iſraēlin
 Cuningan waldacunnat. v. 18. Moſtäymifeſtäſ) Sen on
 Debora ja Barach rehnet. Iud. 5. v. 6. Hän aſu niñcuiñ Lejo-
 ni) Tämä ſiunaus tule Cuningas Zebun / 2. Reg. 10: 27. Joca-
 curiſti Baalin / ja loi cari Cuningaſt. niñ myöſ Iſebelin v. 21.
 Lain opertajan) Ee oli Elia Propheeta / ſillä hän oli Gileadiſt
 Gadin juccunnatſt.*

XXXIV. Lucu.

Moses aſtu Nebon wuorelle / ja HERRa nähtä hä-
 nelle coco ſen luwatun maan / v. 1. Cuole ja HERRa
 ra hauta hänen laroon / Peorin huonen cohalla /
 v. 5. Hän oli ſata ja carikymmendä ajaſtaicainen. Iſ-
 raelin lapſet itkewät händä colmekymmendä päiwä / v. 7.
 Joſua tule hänen ſiaans : Mutta ei ſiitte yhtän ſen cal-
 taiſta Propheetaa tulluc Iſraēliñ / joca niñ HERRa pu-
 hui eli / ja niñ ſuuria ihmeitä teki cuin hän / v. 9.

M u Moses meni Moabiterain ke-
 doida / ja aſtui Nebon wuorel-
 le / Piſgan wuoren cucfulalle /
 joca oli Jerihon cohalla. Ja

HERRA ofotti hänelle caiken Gileadin
 maan Danin aſti. Ja coco Nephtalin ja
 Ephraimin ja Manaffen maan / ja caiken
 Judan maan wiñmeiſen meren aſti. Ja ete-
 län päin / ja ſen aukian ledon Jerihon tykö-
 nä / Palmu Caupungin hamann Zoarin aſti.

J A HERRa ſanoi hänelle : tämä on ſe
 Lmaa / jonga minä Abrahamille / Iſaa-
 chille ja Jacobille wannoin / ja ſanoin : mi-
 nä annan ſen ſinun ſiemenelles / ſinä ſen nyt
 näit ſilmilläs / waan et ſinä ſinne tule.

Ja niñ Moses HERRan palwelia cuoli
 ſiellä Moabiterain maalla / HERRan ſa-
 nan jälken. Ja hän hautais hänen laroon /
 Moabiterain maalle / Peorin huonen coh-
 dalla / ja ei ole yrifän ſaanut tietä hänen hau-
 tans tähän päiwän aſti. Ja Moses oli ſa-
 dan ja rahdenkymmenen ajaſtaicainen coſca
 hän cuoli. E i hänen ſilmäns ollet pimen-
 net / ja hänen poſſens ei ollet rypniſ. Ja
 Iſraelin lapſet itkit Moſeſt Moabiterain ke-
 doilla colmekymmendä päiwä / ja iteu ja wa-
 litus päiwät Moſereſt tähtettin.

Mutta Joſua Nunin poica oli tähtetty
 taidon hengellä : ſillä Moses oli kätens la-
 ſſenut hänen päällens. Ja Iſraelin lapſet
 olit cuulitaiſet hänelle / ja teit niñcuiñ HERRa
 oli Moſerelle kaſſennyſ. Ja ſiitte ei yhtän
 Propheetat noſnut Iſraēliſ niñcuiñ Moſes /
 jonga HERRa tunſi caſwoſta niñ caſwoon.
 Ja caickeinaſiſ tunnuſtähdäis ja ihmeis /
 joihinga HERRa hänen lähetti / että hänen
 piti tekemän niñtä Egyptin maalla / Pha-
 raolle ja caikille hänen palweliolliſens / ja
 coco hänen maallens. Ja caikes wakewäſ
 kades / ja ſuuris ihmeis / joca Moſes
 teki coco Iſraelin ſilmäin
 edes.

Moserin Kirjain loppu.

Moses gadjele lu- wacua maata. Sup. 3: 27. 2. Macc. 2: 3.

Gen. 12: 7. Gen. 13: 15. Gen. 15: 18. Gen. 20: 3. Gen. 28: 13.

Moses cuole. A. M. 2493. A. A. C. 478.

Moserin itä ſata ja carikym- mendä aja- itaica. Sup. 3: 2.

Joſua tult Moſeren ſiaan. Num. 27: 8. Supr. 3: 13.